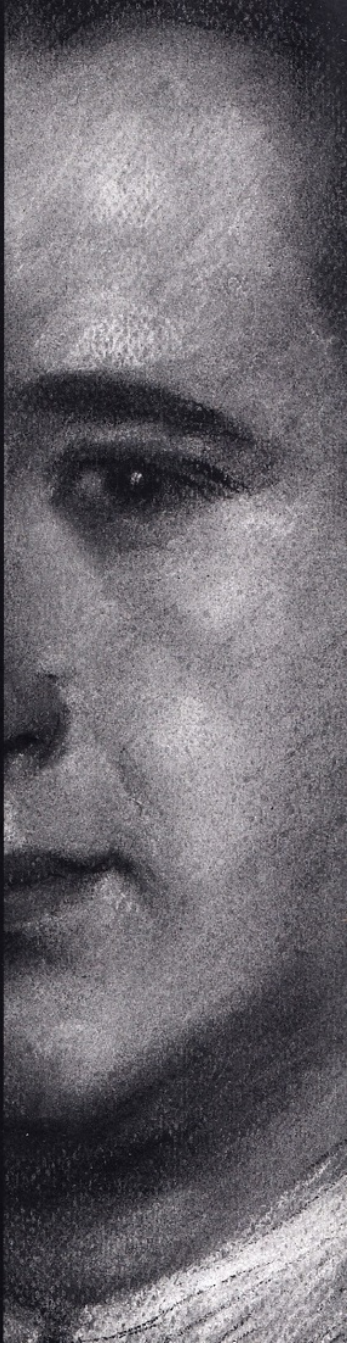
NAHİD SIRRI ÖRİK

GECE OLMADAN!

Nahid Sırrı Örik'in OĞLAK'taki kitapları

Yıldız Olmak Kolay mı?
Kıskanmak
San'atkârlar
Kırmızı ve Siyah
Eve Düşen Yıldırım
Eski Zaman Kadınları Arasında
Sultan Hamid Düşerken
Tersine Giden Yol
Turnede Bir Artist Öldürüldü
Bütün Oyunları
Gece Olmadan!
Kozmopolitler

Gece Olmadan! / Roman

OĞLAK / EDEBİYAT / ROMAN

Gece Olmadan! / Nahid Sırrı Örik

© Oğlak Yayıncılık ve Reklamcılık Ltd. Şti., 2008
Sertifika No: 12149

Yazarın vârisleriyle yapılan özel anlaşmayla yayımlanmaktadır. Bu kitabın bütün hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntıların dışında yayımcının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

Kurumsal kimlik danışmanı: Serdar Benli
Kitap tasarımı: Deniz Çorbacıoğlu
Kapak fotoğrafı: "Nahid Sırrı Örik"
Dizgi düzeni: Goudy, 10,8 / 13,6 pt.
Ofset hazırlık: Oğlak Yayınları
Baskı: Oğlak Baskı Hizmetleri
Tel: (0-212) 612 73 05
Sertifika No: 12148

Oğlak Yayıncılık ve Reklamcılık Ltd. Şti.
Genel yayın yönetmeni: Senay Haznedaroğlu
Zambak Sokak 21, Oğlak Binası, 34435 Beyoğlu-İstanbul
Tel: (0-212) 251 71 08-09, Faks: (0-212) 293 65 50
www.oglakkitap.com
www.twitter.com/oglakkitap
e-posta: info@oglak.com

Birinci baskı: 2012
ISBN 978 - 975 - 329 - 802 - 5

E D E B İ Y A T / R O M A N

NAHİD SIRRI ÖRİK

GECE OLMADAN!

Yayıncının notu

Nahid Sırrı Örik'in *Gece Olmadan!* adlı kitabının ilk baskısını yayına hazırlarken yazarın imlasına ve Türkçe'sine dokunulmamıştır. Yalnızca artık gündelik dilde oturmuş olan (tahkîr → tahkir; silâh → silah; müdhiş → müthiş; görmeği → görmeyi; tenbel → tembel) yazımlar tercih edilmiş, ayrıca cümle içinde eski yayımlarda parantez içine alınan konuşmalar, günümüz standardı olan tırnak içine alınmıştır.

GECE OLMADAN!

Akademik disiplin ve Nahid Sırrı Örik sevgisiyle yürüttükleri çalışmaları sırasında, gazetede tefrika hâlinde rastladıkları *Gece Olmadan!* metnine dikkatimizi çektikleri için Hülya Dündar Şahin ve Tuncay Birkan'a teşekkür ederiz. Kitabın baskısı sırasında teknik bir aksaklık nedeniyle, bu durum kitapta belirtilememiştir. Bu aksaklıktan dolayı, her iki değerli araştırmacıdan ve okurlarımızdan özür dileriz.

I

Semiha henüz yatağında tembel tembel sağa sola dönerken Güzide Hanım içeri girdi. Pek heyecanlı bir hâli vardı, elinde de sayfaları buruşturulmuş bir gazete tutuyordu.

Karyolaya yaklaştı, elinde tutmakta devam ettiği gazetede bir noktayı parmağıyla işaret ederek, bu gazeteyi yastığın kenarına bıraktı. Sonra hiçbir şey söylemeden, kızının yüzüne bakmaksızın geri döndü, odadan çıktı.

Sade heyecanlı değil, biraz da darılmış gibiydi.

Semiha yatağında pek büyük bir meraka düşmeksizin doğruldu; annesinin biraz garip mizaçlı olduğunu, hiç ehemmiyet verilmeyecek şeyleri mesele yaptığını bilirdi.

Gazeteyi yavaşça eline alarak, geçkin kadının işaret ettiği noktaya baktı. Bakar bakmaz da, kayıtsız ve tembel yarı uykuda hâlini kaybetti. İşaret edilmiş satırları bir kere acele acele, sonra ağır ağır, düşünceli düşünceli okudu: Birinci okuyuşunda belki tamamen anlamamıştı da bundan dolayı bir kere daha okumuştu.

Ağır ağır, yeni harfleri bir türlü sökemeyen en yaşlı insanlar gibi dudaklarını da oynata oynata okumuştu. Sonra çıplak, güzel kollarını yüksek ve pek genç -yaşına nispetle de pek genç ve kusursuz- göğsünün üzerinde birleştirerek, gözleri dalgın, belki baktığını görmeyerek birkaç dakika hareketsiz kaldı.

İki kere okuduğu gazete haberi, ... mebusu ve ..... bankasında idare meclisi azası Ali Hayrettin Bey'in, gecenin 3'ünde bir kalp sektesi yüzünden öldüğünü ve cenazesinin bugün Şişli'de, süvari karakolu karşısındaki evinden kaldırılıp Karacaahmet mezarlığındaki aile makberesine gömüleceğini bildiriyordu.

Evvelki günün birkaç saatini beraber geçirdiği Ali Hayrettin Bey ölüp gitmiş, yok oluvermişti.

Genç kadın gazeteyi yere, halının üzerine attı ve bütün bir an gözleri kapalı kaldı. Sonra tekrar yatmak, yeniden uykuya dalmak istedi. Yeniden uykuya dalarsa bu gazete haberiyle alt üst olan, alt üst olan değil, mahvolan bütün bir istikbal sanki tekrar nizama girecek, her şey güya yeniden eski tertibini bulacaktı. Fakat bu his ancak bir dakika sürdü ve Semiha hafifçe içini çekerek, yataktan bacaklarını sarkıttı, ayaklarına terliklerini geçirerek kalktı, kapıyı açıp dışarıya, sofaya çıktı.

Orada annesiyle karşılaştı.

Güzide Hanım uzaklaşmamıştı. Semiha kalkıp gelmezse belki tekrar odasına girecek ve gazetedeki haber hakkında ondan fikir, hatta biraz da hesap isteyecekti: İki buçuk sene gözlerini bu netice için, bu fiyasko için yummuş değildi!

Kızına dikkatle baktı ve belki gözlerinde bir iki damla yaş aradı.

"Ne dersin bu ölüme?"

"Ne diyeyim? Allahın takdiri."

Hayli sinirli, Güzide Hanım omuzlarını silkmişti. "Çok şey denebilir. Ben doğrusu hayretler içinde kaldım."

"Niye hayretler içinde kalıyorsunuz?"

"Hayretler içinde kalıyorum ve aklıma türlü ihtimal geliyor!"

Semiha belki kendi şüphelerini de yok etmek isteyen bir eda ile, "Ellisini hayli geçmiş bir adam. Bu ölümün pek şaşılacak bir ciheti yok!" dedi.

Sonra da böyle dediğine pişman oldu: Annesi de elli altı yaşındaydı. Güzide Hanım biraz acı ve sitemli bir eda ile, "Ellisini geçkin insanların durup dururken ölüvermeleri mi icap eder?" demişti.

"İcap etmez şüphesiz. Fakat bir delikanlı olsaydı böyle ani ölüşü daha çok hayret verirdi, değil mi?"

"Yani bu ölümde hiçbir garabet, hiçbir fevkaladelik bulmuyorsun?"

İçinde müphem bir tereddüt bulunsa bile Semiha en tabii sesiyle, "Bulmuyorum" diye mukabele etti.

Sofayı geçmiş, başka bir yatak odasına girmişlerdi. Bu, Güzide Hanım'ın yatak odasıydı ve köşkün lodos rüzgârı alan, İstanbul tarafına bakan üç pencereli, geniş odalarından biriydi. Semiha'nın yatak odasıyla da manzarası büyük bir tezat teşkil ediyor, tekmil eşyası yerli yerinde olduğu gibi yatak da çoktan toplanmış, düzelmiş bulunuyordu. Kızı ne kadar savruk ve intizamsızsa Güzide Hanım da o kadar intizamlı ve içi tez bir kadındı ve Semiha'nın hemen hemen öğle vakitlerine kadar uyumasına, hiç değilse yataktan kalkmamasına mukabil annesi, hastalık mazereti müstesna, daima pek erken kalkardı.

Güzide Hanım ceviz karyolasının sağ tarafındaki koltuğa oturmuştu. Hep düşünceli görünüyordu. Başını pencerelere çevirdi ve sanki ilk defa gördüğü bir şeymiş gibi, Boğaz'ın ta Marmara'ya kadar uzayan manzarasını, Arnavutköy'ünü, Vaniköy'ünü, ta Üsküdar'da Şemsipaşa'ya kadar Anadolu sahilini bir müddet seyre koyuldu. Sonra başını çevirerek kızına hitap etti.

"Vallah kimsenin günahını almak istemem, iftira da edemem. Fakat sen Hayrettin Bey'le evvelki gün, öldüğü gecenin gündüzü beraberdin. Hâlinde endişe verecek herhangi bir şey fark ettin mi?"

"Etmedim."

"Böyleyken gece ölüverişi garip değil mi?"

Semiha demin annesini memnun etmemiş olan cümleyi başka bir şekilde, daha nazikleştirerek tekrar etti. "Hemen hemen altmışında bir adam" dedi.

Sonra da yavaşça, utanır gibi ilave etti. "Verilmiş karar da kendisini pek hararetlendirmişti. Galiba biraz ihtiyatsız davrandı."

Güzide Hanım'ın damarlarında dolaşan Alman kanının sertliği birden lisanına gelmişti, kelimeleri tane tane ve huşunetle telaffuz ederek dedi ki: "İhtiyatsızlığına müsaade etmemeliydin. Haydi, kararın heyecanı içinde o kendini unuttu diyelim, ya sen? Altmışlık, göbekli, dazlak kafalı bir adamın artık karısı olacağını düşünmek sevinciyle kendini kaybetmemiştin ya? Herifin kalbinin pek sağlam olamayacağını da tahmin edebilirdin, değil mi?"

Semiha birden nefsini pek yorgun hissetti. Hayır, annesinin sitemlerine cevap vermeye, onunla belki pek uzun sürecek bir münakaşaya girmeye kudreti yoktu. Hatta kabil olsa tek söz söylemeksizin odadan, sade bu odadan değil, hatta bu köşkten çıkacak, Kandilli sırtlarında yapyalnız, kimseye cevap vermeye, hesap vermeye mecbur olmadan uzun uzun dolaşmaya gidecekti. Fakat Güzide Hanım hele şimdi buna dünyada razı olmazdı ve yaşı otuza varmış, hatta otuzu geçmiş olmasına rağmen Semiha hep annesinin hükmü altındaydı.

Bir sükût olmuştu. Bu sükûtu yine Güzide Hanım bozdu.

"Meselenin etrafında dolaşıp durmayalım, açık konuşalım: Sen boşanma kararı bildirilir bildirilmez bu kalp sektesinden ölümü pek şüpheli bir şey bulmuyor musun?"

"Yani bu ölümü Allah'ın işi saymamak, birini mesul tutmak mı lazım?"

"Evet."

"Kimi?"

"Bunun kim olduğu aşikâr! Tabiidir ki karısı."

"Bir kere Hayri'nin boşanma kararını karısına bildirmeye vakit bulup bulmadığı meçhul. Belki de eve dönüşünde kendini yorgun hissetmiş, pek sakin geçmeyeceğinden emin olduğu bir konuşmayı ertesi güne bırakmıştır. Hem haber vermiş olsa bile Mehlika Hanım'ın her gün bir düşman zehirleyen Papa Borjiya ailesi gibi gizli bir eczahanesi, bu eczahanede de çeşit çeşit ilaçları yoktu ya?"

Eski Osmanlı ordusunda miralaylığa kadar yükselmiş mühtedi bir Alman'ın kızı olan Güzide Hanım'ın mavi ve kirpiksiz gözlerine düşünceler dolmuştu.

"Belki sen haklısın, zavallı kadının günahına girmiş olabilirim. Fakat bu tesadüf de pek garip!" diye söylendi.

O zaman Semiha yavaşça annesinin yanından ayrılarak odasına döndü. Pek uzaktan bir hısımlıkları da bulunan Mehlika Hanım'dan elini çeken, bu kendi hâlinde, hatta pısırık mahluku, kocasını taammüden, zehirle öldürmek suçundan kurtaran Güzide Hanım'ın bu sefer kendisine döneceği ve bu işi, yani karısından ayırtıp Ali Hayrettin Bey'e varmak işini tam iki buçuk seneden beri bir türlü başaramamış olduğu için kendisini pek acı bir şekilde tenkide girişeceği muhakkaktı...

Semiha odasına dönünce tuvaletin önündeki alçak iskemleye oturup bir dakika düşünceli, hareketsiz kaldı, sonra

birdenbire el aynasını alarak, günün ışığında yüzünü uzun uzun tetkike koyuldu.

Yirmi yedi yaşında olduğunu söylüyordu ve otuz iki yaşındaydı. On sekizinde varmış bulunduğu Cemil Mahmut isminde bir paşazadeden beş sene evvel ayrılmıştı ve nüfuzlu, itibarlı, bilhassa zengin biriyle evlenmek hususunda iki buçuk yıldan beri sarfettiği gayret, oynadığı sevda komedyası tam muvaffakiyetle neticelenmek üzereyken işte tam bir fiyasko ile son buluyordu. ..... mebusu ve ..... bankası idare meclisi azalarından Ali Hayrettin Bey'in bir kalp sektesi yüzünden ölerek cenazesinin bugün Şişli'de, süvari karakolu karşısındaki evinden kaldırılacağını, Karacaahmet Mezarlığı'na götürülüp gömüleceğini, annesinin az evvel uzattığı gazeteden okumuştu. Şu hâlde ne yapacaktı?

Her biri kendi sınıfına uygun koca bulan, kimi devlet düşkünü ve kimi pespaye tellal kadınlara mı başvuracaktı? O tellal kadınlar varabileceği kocayı temin edinceye kadar pek mütevazı bir hayat sürmek lazımdı. Bütün gelir, annesinin altı ay önce ölen kocasından, yani Semiha'nın babası Harun Bey'den bağlanmış tekaüt maaşıyla Tophane'deki iki ufak dükkânın kirasından ibaretti. Bununla geçinilemiyeceğine ve Roma'da sefaret kâtibi olan küçük kardeşi Adnan'dan tatlı dille yazılmış kısa mektuplar dışında hiçbir şey beklenemeyeceğine göre, beş on parça elmas, iki kürkü, para eder her şeyi birer birer satıp bu hayatı sürdürmek mi icap edecekti?

Yeni maceralara girmek, salonlarda bir taraftan yeni bir Hayrettin Bey ararken bir taraftan da gizli randevu evlerine devam etmek şüphesiz ki mümkündü.

Bunu mu yapacaktı?

Mühim bir karar vermeden, yeni bir işe atılmadan evvel hesaplarını, defterlerini tetkik eden bir tüccar yahut da bir

taarruz emrini vermeden önce haritaları dikkatle bir kere daha tetkike koyulmuş bir erkânıharp zabiti gibi aynada yüzüne bakıyordu. Bu aynada gördüğü yüz muhakkak ki, pek güzeldi. Pek tazeydi de: Gözlerin yanlarında ve altlarında, boyunda, alında tek çizgi yoktu. Fakat birdenbire, burnun sağ kanadının yanından ağzın üst kıvrımına doğru inen belli belirsiz bir çizgi fark etti.

Gece pek rahat uyumuş, on birde girdiği yataktan sabahleyin dokuz buçuğa doğru kalkmıştı. Bu çizgi yorgunluktan ileri gelmiş olamazdı. Demek ki bu çizgi yavaş yavaş hazırlanmış ve henüz hiç farkedilmemiş bir düşman taarruzunun ilk öncü hareketiydi; Semiha'nın aldığı fena haberle, elim haberle sarsılıp sendelediği anda meydana çıkıvermiş bulunuyor, düşmanın, yıpranışın, yaşlılığın kendisine karşı ilk zaferini teşkil ediyordu!

İki yıllık bir fasıladan sonra yeniden randevu evlerine gitmek, salonlarda rastlayacağı kimselerden bir koca, randevu evlerinden daimi bir dost temin etmeye çalışmak... Her ikisi bulununcaya kadar da bu nispeten müreffeh, gösterişli hayatı sürdürmeye muvaffak olmak! Genç kadın kendini birdenbire çöküp yıkılacak ve çöküp yıkıldığı yerde ölümü bekleyecek, isteyecek kadar yorgun, takatsız hissetti. Ve iri, uzun kirpikli ela gözlerinden artık yaş boşandı.

Fakat boşalan bu yaşlarda bugün denizden Anadolu tarafına getirilecek, herhâlde bir muşla Üsküdar'a geçirilerek uçsuz bucaksız Karacaahmet'in bir köşesine gömülecek olan mebus ve idare meclisi azası Ali Hayrettin Bey'e ait hiçbir hisse yoktu. Abdülaziz ve Abdülhamit devirleri vükelasından Bahaeddin Paşa'nın torunu ve şûrayı devlet azalığından mütekait merhum Harun Bey'in kızı Semiha Hanım sadece kendine, kendi kaderine ağlıyordu...

II

Annesi merdivenleri ağır ağır çıkarken Semiha sofaya çıkmıştı. Heyecan içinde bulunduğunu fark ettirmeyen bir eda ile, "Ne havadisler var?" diye sordu.

Hayrettin Bey'in ayrılma kararını ölümünden evvel karısına haber vermiş olup olmadığını bilmedikleri için başsağlığı dilemeye ancak Güzide Hanım'ın gitmesi kararlaşmıştı. Eğer Mehlika her şeyi biliyorsa Güzide Hanım şahsen hiçbir malumadı bulunmadığına yeminler ederek dönecek ve tabiidir ki, artık yüz yüze gelemeyecekti. Fakat eğer kadın hiçbir şey bilmiyorsa, Güzide Hanım kızının biraz rahatsız olduğu için beraber gelemediğini söyleyerek, onun namına da taziyette bulunacaktı. Arada bir akrabalık olduğu için bu ziyaretin yapılmaması elbette mümkün değildi.

Kaldı ki, iki kadın da Mehlika'nın bu felaket karşısındaki vaziyetini yahut bu ölümü bir felaket olarak kabul etmiş olup olmadığını bilmek için pek kuvvetli bir merak içindeydiler ve Güzide Hanım'ı bu ziyareti yapmaktan, Mehlika'yı görüp hâlini tavrını tetkik etmekten hiçbir endişe, hiçbir korku vazgeçiremezdi.

Gazetede haberin okunduğu günün hemen ertesi günü geçkin kadın öğle yemeğini mutattan biraz da erken yiyip 12'yi 40 geçe vapuruyla şehre inmiş ve Semiha'yı köşkte bırakmıştı. İlave edilebilir ki, Mehlika Hanım'a bildirilecek rahatsızlık haberini de âdeta bir hakikat yapan bir hâl içinde bırakmıştı.

Semiha yediği darbenin tesiriyle sersemlemiş, gece hemen hemen hiç uyuyamamış, sabahleyin bütün vücudu-

nu kaplayan bir kırıklık içinde uyanınca yataktan kalkmamayı düşünmüş, fakat bunu da kibirine yediremediği için kalkıp giyinmişti. Yemekte hemen hiçbir şey yememiş ve ondan sonraki zamanı daha ziyade uzanmış olduğu hâlde geçirmiş, emekli hizmetçileri Şahende'nin getirdiği ikindi kahvaltısına da el sürmeyip sade bir fincan çay içmişti. Boyuna da saate bakmış, "Ne kadar geç kaldı!" diye sinirlenmişti...

"Sana selam söyledi. Rahatsızlığına da üzüldü."

Bunları söyledikten sonra Güzide Hanım ağır ağır ilave etmişti. "Çok ağlıyor zavallı. Her gelenle bir kere ağlaşıyor. Benim de boynuma sarılıp uzun uzun ağladı. Yani Hayrettin Bey kendisine bir şey bildirmeden ölmüş. Bu muhakkak!"

"İsabet! Yüz yüze gelince kendimi güç bir vaziyette yahut gülünç bir vaziyette hissetmem. Bu maceradan mağlup çıktığımı bilmemesi de bir tesellidir!"

"Buna züğürt tesellisi denir, kızım!"

Güzide Hanım bunu hayli acı bir sesle söylemişti. Şimdi içine bir de kurt düşmüştü. Yoksa Hayrettin sağ kalsa da karısına bir şey açmaya cesaret etmeyecek, işi yine sürüncemede mi bırakacaktı? Bu takdirde ölümün teşkil ettiği felaketin hududu daralıyor, mağlubiyetin, iflasın acılığı azalıyordu. Fakat bu şüphe hep içinde kalacak ondan annesine hiç bahsetmeyecekti... Şimdi Şahende de odaya girmiş hanımefendinin ayakkabılarını çıkarıp terliklerini giymesine yardım etmiş sonra kendisinin gelmesi üzerine sözün kesildiğini hissederek saygılı davranmış, dışarı çıkmıştı. Yalnız kaldıkları zaman Semiha'nın annesi yaptığı ziyaretin intibalarını anlatmaya koyuldu.

"Şehrin dört bucağından başınız sağolsun demeye gelmişler. Bütün gelenler de matemli görünmek hususunda

birbirleriyle yarış ediyorlar. Bunların karşısında Mehlika da tabii iki gözü iki çeşme ağlıyor. Yoksa eminim ki, bu kadar ağlayıp sızlamayacak! Dün içime birdenbire giren şüphede ısrar etmiyorum. Evet, bu hanım Borjiyalar neslinden gelmeyen, böyle bir cinayeti işleyecek tıynette olmayan bir kadındır, kabul! Fakat bana hiç değilse pek büyük, öldürücü bir matem içinde görünmedi. Döktüğü göz yaşları miyop gözlerinden pek rahat rahat akıyordu. Âdeta halas yaşlarına benzeyen yaşlar. Kocasından hiç de emin olmadığına, onun kendisine günün birinde bir tekme atıp daha genç, zarif, arzuya layık bir kadın almasından korktuğunu birçok kimselere söyleyip durmaz mıydı? Şu hâlde hiçbir kimseye tekme değil, fiske de atamayacak hâle gelmesinden niçin memnun olmasın? Otuz yıllık kocasının ölümüne hiç yanmadı, diyemem. Dedikleri gibi iki elim iki yanıma gelecek, kimsenin günahını yüklenmek istemem. Fakat yüreğinin bir tarafı yanarken öbür tarafı da muhakkak ki oh! diyor. Şaka değil, bütün servetin tek mirasçısı!"

Güzide Hanım'ın küçük bir monolog uzunluğunu bulan bu sözlerinden sonra odada yeniden bir sükût olmuştu. İkisinin de gözleri bir noktaya dikili, iki kadın düşünüyorlardı. Sanki kaçan servet banknot yığınları hâlinde önlerinde yükseliyor, belki tavana kadar çıkıyordu da ona bakıyorlardı.

Şimdi Güzide Hanım kuru gülüşüyle gülmeye başlamıştı. "İster misin, karı tez vakitte kocaya varsın! Nihayet kırk sekizinde bir kadın. Fakat daha yaşlı olsa, altmışında bile olsa, o kocaya varmayı istesin, yoksa; dünya kadar kısmeti çıkabilir. Az buz servetin üstüne oturmuyor!"

Semiha'nın dudaklarında acı bir tebessüm belirmişti. Güzide Hanım bu acı tebessümü gördü ve bu tebessümün acılığından dolayı kızına merhamet edecek yerde birden

hiddet içinde boğuldu. Ve belki artık gittikçe acılayacak, gaddarlaşacak, hiç bitip tükenmeyecek olan sitemlerinin, istihzalarının, kinayelerinin bir yenisini yaparak ilave etti.

"İşi daha ciddiye alsaydın, daha planlı hareket etseydin, daha sadık, daha âşık görünseydin bu mirası şimdi sen yiyecektin; Mehlika Hanımefendi'ye de hava almak düşecekti. Ama ben ilk günden itibaren, aman kızım, bu işi sürüncemede bırakma, demir tavında döğülür; herifin sana karşı zaafının ebedi olacağı ne malum; henüz sevdasının ateşli devresi geçmeden karısından bu adamı ayırt, diye kendim söyledim, kendim işittim. Boş yere dilimde tüy bitti. İşte iki buçuk senelik bir gayret, bir fedakârlık boşuboşuna gitti, havalara uçtu!"

Semiha bir şey söylememeyi tercih ederek susuyordu. Hâlbuki pek çok şey söyleyebilirdi. "Babamın hastalığına hangi para ile bakıldı? Ali Risaî Bey gibi sade iktidarıyla değil tamahkârlığıyla, aç gözlülüğüyle de meşhur bir doktor aylarca gün aşırı Kandilli gibi bir yere nasıl getirildi? Babamın ölümünden beri de ne ile geçiniyoruz? Hatta beş on kuruşu da nasıl bir tarafa koyabildik. Nihayet Adnan Ankara'dayken kendisine her ay nasıl para yollanabiliyordu? Bütün bunları babam sağlığında fark etmediyse hafifçe bunadığı için fark etmemişti. Fakat sen her şeyi bilmiyor muydun, bilmiyor musun ki, böyle konuşuyorsun?" diyebilirdi.

Fakat bu sözlerin, bu acı sözlerin hiçbirini söylememeyi tercih etti. Dün üzerinde böyle bir münakaşa neye yarardı?.. Üç gün sonra hiç beklemedikleri ikinci bir hadise oldu. Fakat bu mesut bir hadiseydi, hele daima kızından çok oğlunu sevmiş olan Güzide Hanım için pek mesut bir hadiseydi. Yani bir seneden beri Roma sefaretinde kâtip olarak bulunan Adnan, Kandilli'ye çıkageldi. Ankara'ya pek mühim

evrak gönderilmesi icap ediverdiği için sefir kendisini yollamayı münasip görmüş. Böyle olunca da İstanbul'da hiç kalmadan yoluna devam etmesi icap edermiş ama başka bir sebeple burada iki gün kalmasına müsaade edilmişmiş. O da işte bu sayede sevgililerine, yani annesiyle kız kardeşine baskın yapabilmiş!

III

Semiha, Hayrettin Bey'in ölümünü kardeşine ilk günün akşamı anlattı. Adnan ablasının bu adamla münasebetini daima bilmiş, tafsilat ve teferruat üzerinde malumat sahibi olmamayı ahlaki düsturlarının muhafazası namına kâfi saymıştı. Kaldı ki, bu münasebetten evvelki zamanları, yani randevu evlerine devamı bilmediğini iddia etmek de güçtü: Adnan Harun hayatın acı, pek acı zaruretlerini kabul etmek lüzumuna inanan bir delikanlıydı. Kendisinin hariciyeye alınmasında ve bugün bir büyük elçilikte üçüncü kâtipliğe yollanmasında büyük tesiri görülen Ali Hayrettin Bey'le izdivacın her şeyi ortadan kaldıracağını, her lekeyi sileceğini, kendi hakkında da pek hayırlı olacağını düşünürken bu ani ölüm hakikaten tesadüfe layık bir şeydi. Fakat her şeyi olduğu gibi kabul etmek ve sonra her dertten sıyrılmak için çareler arayıp bulmak lazımdı. Maharet ve azimle içinden sıyrılınmaz dert de olamazdı.

Ablasına, "Ne düşünüyorsun, ne yapacaksın?" diye sordu.

"Hiçbir şey düşünemiyorum, Adnan. Sanki beynim durmuş gibi."

"İstersen benim yanıma, Roma'ya gel de sana orada pek asil bir marki yahut pek zengin bir iş adamı bulalım!"

Bu, ancak bir latifeydi ve ufak bir kahkaha içinde söylenmişti. Hâlbuki, hariciye memleket dışına yolladığı memurlarına bol para verdiğine göre Adnan Harun yıllarca yardımını gördüğü kız kardeşini pekâlâ yanına alabilirdi, ona bakabilirdi. Fakat Semiha pek hasis ve hodkâm olan Adnan'dan böyle bir şey beklenemeyeceğini çok iyi bilirdi.

Sadece, "Pek münasip olur, ben de bunu düşünmüştüm" diyerek gülmeyi kâfi buldu.

Fakat Adnan Harun birdenbire ciddileşmişti. Ayağa kalkmış, odanın içinde gidip geliyordu.

Sonra, kardeşinin önüne, ta yakınına gelerek durdu ve âdeta günlerce düşünülüp alınmış bir karar bildiren bir insan edasıyla, "Sen Ankara'ya gitmeli, orada bir müddet kalmalısın!" dedi.

Bu sözden hiçbir mana çıkaramayarak Semiha sordu: "Ankara'ya mı? Ne münasebet!"

"Tabii âbı havasından istifade etmek üzere değil."

"Şu hâlde?"

"Memur olmak üzere, çalışmak üzere gideceksin."

Genç kadın acı acı, "Daktilo... öyle mi?" diye mırıldanmıştı.

"Hayır, elinde iki lisan, bir de kolej şahadetnamesi varken niçin daktilo olacaksın? Memur olursun. Orada henüz mumla adam arıyorlar!"

"Devlet merkezimizin pek berbat bir yer olduğunu anlata anlata, yaza yaza bitiremiyordun. Şimdi oraya gitmeyi bana nasıl tavsiye ediyorsun?"

"Berbat bir yer olduğu muhakkak. Fakat sen de dişini sıkıp orada altı ay falan oturmalısın. Benim canım yok muydu?"

"Peki, bundan bana ne hayır gelecek? Senin gibi sonra sefaret kâtipliğine mi tâyin edileceğim?"

"Hayır, sefaret kâtipliğine tayin edilmeyeceksin. Fakat herhâlde bir kısmetin çıkacak, Ankara'da kadın az erkek çok. Nüfusun miktarına nispet edince paralı da buradan çok!"

Semiha hafifçe başını salladı ve durgunlaştı. Sonra birden uzun, hayli de acı bir kahkaha ile güldü. "Evet, Ankara'da dullara da, geçkin kızlara da çabuk kısmet çıktığını hep söylüyorlar. Fakat bir gün bir maksatla bazıları gibi Ankara yolculuğuna çıkacağımı hiç düşünmemiştim!"

"Hayatta bazen ani kararlar almak, nahoş vaziyetlere göğüs germek lazım!"

Semiha bir kere daha, daha da acı bir gülüşle güldü, sonra dedi ki: "İki sene kadar evvel gördüğüm bir filmi hatırladım. Vaka İngiltere'nin denizleraşırı bir müstemlekesinde, iki üç asır evvel geçiyor. Henüz mustemlekede beyaz ırktan hiç kimse yok. Hıncahınç dolu bir vapur, hapishane mahkûmlarını getirip bırakmış. Sonra da başka bir vapurla mahkûm kadınlar ve kızlar getiriliyor: Müstemlekede bu erkek ve kadın mahkûmlardan yeni bir nesil üreyecek. Erkek mahpuslar deniz kenarında intizarda. Kadınların, kızların gençleri var, yaşlıları var, güzelleri çirkinleri var. Tabii erkek mahpuslar da çeşit çeşit, boy boy! Karşılıklı bir tetkik ve muayene, tereddüt ve intihap sahneleri vardı ki enfesti! Ben de işte demek ki o kadınların herhangi biri olup gideceğim. Acaba hemen istasyonda koca bulur muyum?"

Adnan Harun, Semiha'ya dikkatle baktı, onu tepeden tırnağa süzüp tetkik etti, bu tetkikten de herhâlde müspet bir netice almış olacaktı ki, "Hatta belki istasyona varmaya lüzum kalmaz, yolda bir kısmetin çıkar!" dedi, ablasını sağ şakağından öptü.

Semiha artık tamamen mahzun gülümsedi ve bu buseyi mukabelesiz bıraktı.

Ertesi günü bazı işler için birlikte şehre indiler ve tesadüf kendilerini Beyoğlu'na geçmek üzere Galata'da Tünel önüne varmış bulundukları sırada Jozef Tudela ile karşılaştırdı. Tünel'i onunla birlikte çıkarak Beyoğlu'nda da hemen hemen Galatasaray'a kadar beraber yürüdüler. Jozef Tudela Ankaralı ve kıranta bir Musevi'ydi ve Adnan Harun devlet merkezinde stajyer bir hariciye memuru sıfatıyla geçirdiği aylar içinde bir müddet onun evinde kiracı kalmıştı. Kardeşinin Ankara mektuplarında birkaç kere bahsi geçmiş olduğu için ismi de, hüviyeti de kendisine yabancı gelmedi. Sadece daha yaşlı ve hasisliğine ait hikâyelerden dolayı kıyafeti çok daha sade bir insan şeklinde tasavvur etmiş olabilirdi. Hâlbuki kendileriyle beraber yürüyen bu adama, kır saçlarına ve yüzündeki birkaç derin çizgiye rağmen yakışıklı denilebilirdi ve üstü başı tamamıyla düzgündü. Gönül işlerindeki tecrübeleri sayesinde Semiha adamın üzerinde pek büyük bir tesir yaratmış, onu derhâl allak bullak etmiş olduğunu anladı. Fakat tabiidir ki, Jozef Tudela'nın manzara ve kılığı da, bu allak bullak oluşu da genç kadın için hiçbir ehemmiyeti haiz olamazdı. Aralarında aşılmaz mesafeler yok değil miydi?

Genç hariciyeci kıranta Musevi ile durup konuştuktan ve onu kız kardeşine takdim ettikten sonra, gidilecek yol aynı olduğu için beraber yürünülmüş, Tünel'e beraber girilmişti. Tünel'den çıkıldıktan sonra da Adnan Harun dün gece söylenmiş sözlerden âdeta bir karar çıkararak, "Galiba kız kardeşim de bir vazife alıp Ankara'ya gelecek, hiç değilse bir müddet orada oturacak" demişti. Bunun üzerine de Jozef Tudela âdeta hararetli bir eda ile hizmetlerini arzetmiş, hanımefendi yalnız olarak teşrif edeceklerse evinin bir odasını takdim etmekle iftihar duyacağını temin etmişti.

Ve o zaman Semiha Ankara'nın Yahudi mahallesindeki evi hayalinde görür gibi olmuş. Adnan Harun ayrıca onun bilmediği bazı şeyleri; kız kardeşinin, çatısı altında yaşamaya davet edildiği evin bazı hususiyetlerini, bu meyanda gayetle beyaz, sarışın ve mavi gözlü, fazla şişman olmasa kendisine güzel denmesi caiz bir genç kadının gece ziyaretlerini hatırlamıştı.

Kendisine yarım ağızla teşekkür edildiğini görerek bu gizli düşünceleri sezmekte gecikmeyen Jozef Tudela derhâl bir takım izahatta bulunmuştu: Mahalledeki evi bırakarak Yenişehir'deki apartmanına nakletmek üzereydi ve oraya naklederken hiçbir pansiyonerini beraber götürmeyecekti. Allahın acı hikmetinden, ev halkında da bir tasfiye vukua gelmiş bulunuyordu: Allah kalanlara uzun ömürler versin, zavallı oğlu Moiz hemen hemen bir yıldan beri ölmüştü, dul karısı da iki ay evvel Edirne'ye, yeni bir kocaya gitmişti.

Akşamki trenle Ankara'ya dönecek olan Jozef Tudela orada Adnan Beyefendi'nin ziyaretlerini ve emirlerini bekleyecekti. Bir acı kahvesini içmek üzere mağazaya şeref vereceği vaadini almadan ayrılmadı. (Ankara'nın meşhur çarşısı olan Karaoğlan'da büyük bir nalbur mağazasına sahipti.) O ayrıldıktan sonra Adnan Harun gülecek, "İlk kısmet daha yolda çıkmadan zuhur etti!" diyecekti.

Bu sırada Semiha bir mağazanın vitrinine bakıyordu. İstihfaflı bir eda ile, "Eğer bundan sonra çıkacak kısmetler de bu ayarda ise vay hâlimize!" diye söylendi. Yenişehir'deki apartman sözü de üzerinde hiçbir tesir yapmamış demekti.

Esasen Ankara'ya gitmeye, bu kadar büyük bir maceraya atılmaya henüz şahsen karar vermiş değildi.

Ankara nalburlarından ve emlak sahiplerinden Jozef Tudela ile bu karşılaşma Adnan Harun'a ertesi günü -fakat

bereket ki nihayet bir hafta kalmak üzere- gideceği Ankara'-da geçirmiş olduğu zamanı hemen hemen baştan başa hatır-latmıştı. Delikanlı orada, o 1925-1926 Ankara'sında ne sıkıcı, ne tahammül edilmez günler geçirmişti! Amcazadesi Ali Mümtaz'ın apartmanında bir aya yaklaşmış bir misafir-lik devresi, bu Josef, daha doğrusu Yasef Tudelanın evi, son-ra üç arkadaşla tutulup kısa bir müddet geçince hırgür eksik olmamak şartıyla yaşanmış yarı çıplak apartman dairesi... Bunların hepsi ne sıkıntılı, ne üzüntülü, ne tatsız geçmişti!

Ali Mümtaz'ın apartmanına Adnan Harun cebinde bil-hassa Ali Hayrettin Bey'in iki tavsiyesiyle Ankara'nın tozuna ayak atar atmaz -tozuna, çünkü henüz yağmurlar başlamamıştı ve ortalık pıhtılaşmış bir toz tabakasına örtül-müş bulunuyor ve rüzgâr çıkar çıkmaz bu tozlar korkunç birer sütun hâlinde havalara yükseliyordu; evet, Ankara'-nın tozuna ayak atar atmaz- inmişti. Bu, henüz ilk binaları yükselmiş bulunan Yenişehir'deki bir apartmanın ufak, fakat henüz etrafı açık olduğu için ışıklı, âdeta ferah bir dairesiydi. Bankalardan birinde memur olup -şimdi de aynı bankanın Erzurum şubesine müdür yollanmış bulunan- Ali Mümtaz bu dairede gayet çirkin, fakat pek zeki ve hayli bil-gili bir kadın olan karısı Münevver ve dokuz yaşını süren haşarı ve sevimli yavruları Ayten'le birlikte oturuyordu ve kendisine ancak hem de yemek odası hizmetini ifa eden salonlarını tahsis edebilmişlerdi. Şu kadar ki, bunda bir fev-kaladelik yoktu. Ankara'da yerleşmiş bütün İstanbullular tıklım tıklım bir hâlde oturuyorlardı ve hepsinin aynı zamanda yemek odası olan salonlarında geceleri yatan, İstanbul'dan gelme bir misafirleri vardı. Her ay muayyen bir para verip amcazadesinin yanında kalmak Adnan Harun için şüphesiz ki, en muvafık hareket hattını teşkil ederdi.

Ne çare ki, buna imkân olamayacağını, çünkü astarın yüzünden pahalı, gittikçe daha pahalı olacağını anlamakta gecikmeyecekti.

Bir kere akraba misafirlerini ağırlamayı kendileri için ihmal edilmez bir vazife sayarak Ali Mümtaz'la Münevver ilk günden itibaren akşam yemeklerini apartmanda yemez olmuşlar, onu mutlaka şehrin iki müzikli lokantasından birine sürüklemeyi âdet edinmişlerdi. Ve hemen her sefer pek büyük bir aksilik olarak cüzdanlarını apartmanda unutmuş bulunuyor yahut lokantada bozdurulamayacak kadar büyük bir para ile geliyorlardı; bazen de üzerlerindeki para hesabı ödemeye kifayet etmeyiveriyordu. Velhasıl her sefer tabiidir ki, apartmana dönülür dönürmez borç iade edilmek şartıyla masrafı biçare Adnan'ın ödemesi gerekiyordu.

Vakıa pek nadiren olsa bile Ali Mümtaz'ın masraf gördüğü de olmuyor değildi. Ancak şu var ki, bir taraf tek bir insan, öbür taraf ise üç kişiden mürekkep bir gruptu. Zira küçücük boyuna ve çelimsiz vücuduna ve annesinin durup durup "Ayten'in boğazından ne olacak? Yavrum bizim yediğimizin yarısının yarısı ile doyar!" sözlerini dilinden düşürmemesine rağmen, Ayten de herhangi bir büyük insan gibi tam porsiyon yemek yiyor ve ancak üç kap yemekle doyuyordu. Zaten Ayten Hanım için ayrı bir masraf faslı daha var ki, o da her akşam kendisine bir hediye getirmek mecburiyetiydi.

Evet, her akşam küçük kız delikanlının yolunu bekliyor ve, "Amcacığım, bugün bana ne getirdin?" diye sorup eğer Adnan elleri boş gelmişse dehşetli kırılıyor, küsüp üzülüyordu. Hele Hariciye'ye tayininden beri artık çikolata paketi gibi şeylere dudak bükmeye, güzel oyuncaklar beklemeye başlamıştı da.

Bu arsızlıklarından Münevver Hanım pek mahcup olduğunu söylemiyor değildi. Hatta kızını bir iki kere tekdir etmiş, hatta hediye gelmemiş akşamlardan birinde o kameti azdırıp delikanlıya karşı âdeta tecavüze kalkınca kendisine iki de tokat bile aşketmişti. Şu kadar ki, bu tekdirlerinde kızını ne derecede suçlu bulduğu da pek belli olmuyordu.

"Çocuk bu, eli boş gelinir mi? Yavrucak haksız değil. Ama mecburen kendisini azarlıyor, senin yüzünden bir tanecik evladımın kalbini parçalıyorum!" diyen bir hâli vardı.

Hele kendisinin Hariciye'de vazifeye başlamasından sonra kadın bir iki kere de gülerek, Ayten'i kıskandığını söylemiş, "O yeğense ben de ablayım, benim de hediyeye hakkım yok mu?" demişti.

Böyle söylediği sırada bir kere Ali Mümtaz da neşelenerek "Herhâlde güzel bir şey alacak da bunun için aylığın çıkmasını bekliyor!" mütalaasında bulunmuştu.

İlk aylık alınınca işin Münevver Hanım'a hediye takdimi ile bitmeyerek, yavaş yavaş borç isteme fasıllarının da meydana çıkması pek mümkündü. Aylık ise en aşağı aylıktı ve ayda yetmiş liradan ibaretti; buna o tarihte henüz sağ olan babası Harun Bey ancak elli lira ilave edeceğini, bunu katiyen aşamayacağını söylemişti. Gerçi ablası helalinden veya haramından hususi bir bütçeye sahipti ve ondan para almak imkânı daima mevcuttu ama gelirken bir diplomata layık bir gardroba sahip olmak üzere bu helal veya haram paralardan o kadar istifade etmişti ki, artık yeni yardımlar istemeye yüzü yoktu: Mutlaka sürpriz tehlikelerinden uzak bir bütçe ile yaşamak zaruretinde bulunuyordu. Bunun için de Ali Mümtaz'ın yanında kalmamaya karar vermiş, derhâl türlü teklif karşısında bulunacağını umarak, Ankara'nın yarı resmî ve tek gazetesine, genç bir bekârın tercihen Yeni-

şehir'de olmak üzere temiz ve sakin bir evde mefruş bir oda istediği hakkında bir ilan vermiş, bu ilanın neticesini birkaç gün bekleyip durmuştu.

Tam sekiz gün beklemişti ve artık ümidini keserek hatta bir an, "Başımı alıp İstanbul'a dönsem, acaba nasıl olur?" diye de düşünmüşken dokuzuncu günün sabahında Jozef veya Yasef Tudela'nın -eğer Ankara'ya gitmesi mukadderse belki kız kardeşini de barındıracak olan- pansiyonu bulunmuştu...

Şimdi iki kardeş güzel bir sonbahar günü Taksim'e doğru yanyana yollarına devam ederlerken, Adnan Harun artık yılı aşan bir zaman içine dönmüş ve dalmış bulunuyor, Jozef Tudela'nın pansiyonundan haberdar edilişini, bu pansiyonu görmeye gidişini, odayı tutuşunu teferruatıyla hatırlıyordu. Kaldı ki, bu müstesna bir hâl değildi: Hemen hemen unutulmuş sanılan şeylerin, hem hiç de mühim olmayan bir sebebin tesiri altında birdenbire canlanıverişleri, hayatın en olağan şeylerinden biridir...

IV

Henüz çiçeği burnunda bir hariciye memuru olduğu için Adnan Harun o gün de daireye emsal ve akranına nazaran erken, onu çeyrek geçe gelmiş ve ancak müdürle beş kâtipten birini yerlerinde bulmuştu. Büyük bir nezaketle kendilerini selamlamış, sonra müstakbel bir büyük elçiden ziyade bir daktiloya yaraşan küçücük masasının başına geçerek dirseklerini dayamış, istasyona doğru sapsarı ve bomboş uzanan ovayı seyre dalmıştı.

Ovayı seyre dalmıştı, zira masasının üstünde kendisine

havale edilmiş bir yazı yoktu ve daha fenası, asıl fenası, mahut ilan münasebetile gelmiş tek teklif mektubu da yoktu. Fakat birdenbire müdür Mehmet Tevfik Bey'in masası üzerindeki telefon dile geliverecek ve türlü şey gibi telefon etmekten ve telefonla konuşmaktan da asla hoşlanmayan bu yaşlıca, hafifçe de kambur zat daha sabahtan yorulmuş, bezmiş bir eda ile, "Nasıl, nasıl, ne dediniz? Şetvan Bey mi? Burada bu isimde kimse yok!" diyerek hiddetlenmeye ve telefonu kapamaya hazırlanırken sonra yumuşayacak, "Ha, Adnan Bey mi? Evet, var, burada, bir dakika!" sözlerini söyleyerek genç adamı eliyle yanına çağıracak, âleti ona verecekti. Zaten, kendi ismiyle kafiyeli düşmesinden dolayı Adnan bu "Şetvan" sözünü duyar duymaz başını çevirmiş, eni konu heyecanlanmıştı: Hemen yerinden fırlayacak, telefon makinesini müdürün fırlak damarlı ve biraz titrek elinden âdeta kapacaktı.

Telefondaki adam hayli bozuk bir şive ile kendisini üçüncü defa olarak aradığını Adnan Harun'a söyleyip delikanlı için hiçbir şey ifade etmeyen ismini bildirmiş, "Ali İzzet!" dedikten sonra da ilave etmişti: "Burası *Hâkimiyeti Millîye* idarehanesi. Gazeteden neşrettirmek üzere bana dört beş gün evvel bir ilan getirdiniz, değil mi?"

Adnan heyecanı daha da artmış bir hâlde soracaktı: "Demek oda için size müracaat edildi?"

"Hayır, hiçbir müracaat vukua gelmiş değildir. Fakat benim bir teklifim var. Bugün hangi saatte arzu ederseniz bir yerde buluşalım."

Bu buluşma teklifi o derece laubali bir eda ile söylenmiş ve yapılmıştı ki, kibar bir İstanbul ailesine mensup ve genç diplomat -belki müstakbel büyük elçi!- Adnan Harun Bey âdeta bir hakarete uğramış olmak duygusu içinde kalacaktı.

İlanını alıp kendisine makbuz kesen memurun yüzüne tabii hiç dikkat etmemiş bulunduğu için adam şimdi gözünün önünde canlanmıyordu ama bu bozuk şiveli, dangul dungul adamın pek sünepe, pek kılıksız bir şey olacağında şüphesi yoktu. Yarabbi, havsalaya sığmaz bir talihin birdenbire devlet merkezi yaptığı bu şehirde -bu sözüm ona şehirde!- ne adi, ne hödük insanlarla temas etmek zarureti vardı! Buluşmak... Bu herife yaraşan söz, "Emrettiğiniz yere geleyim, beyefendi!" demek değil miydi?

Ancak genç diplomat nefretini gizlemiş, hiddetini hazmetmiş, kaba ve ters olmaktan sakınıp hatta, bilakis, pek nazik bir eda ile, "Acaba buraya teşrif etmeniz kabil değil midir? Ben saat bir buçuğa kadar daireden ayrılamayacağım" demişti.

Hâkimiyeti Millîye gazetesinin ilan memuru bir çaresine bakıp on dakikaya kadar gelmeye çalışacağını söylemiş, matbaanın hariciye vekâletine pek yakın olduğunu da her nedense ilave etmişti.

Bir gazetecinin kendisini koridorda beklemekte olduğu Adnan'a yarım saat sonra haber veriliyordu. Genç adam dışarı çıkınca karşılaştığı çehre kendisine asla yabancı gelmemişti: Hiç dikkat etmemiş olduğunu sanmasına rağmen, hafıza şuuraltı bir hareketle bu çehreyi zaptetmiş demekti. Gayetle soluk benizli, köse, yüzünün hatları silinmiş gibi ve derisi buruş buruş, şu kadar ki, köseliği sayesinde elli beşe olduğu kadar yirmi beşe de hak iddia edebilir görünen, kılığı kıyafeti ise oldukça düzgün, sade kravatının kırmızı ve elbisesinin açık nefti renkleri pek çiğ, uzun boylu ve zayıf bir adam.

El verip tokalaşmak temayülü göstererek bir baş selamıyla kabul edilişine ise herhâlde hayli içerlemiş olacaktı ki, müstehzice bir eda ile söze girişecekti.

"Öyle bir ilan üzerine, hele Yenişehir'de oturan bir ailenin genç bekâra oda vermeyeceğini pek iyi biliyordum. Fakat madem ki müessesenin ilan işlerine bakıyorum, ilan vermek üzere müracaat eden bir müşteriyi bundan vazgeçirmeye hakkım olmadığını düşündüm. Kendi kendime "hele boyunun ölçüsünü alsın!" dedim. Şimdi artık konuşabiliriz.

Kendini gazeteci diyerek haber verdirdiği gibi şimdi de müessesenin ilan memurluğu sıfatını kabul etmiyor, ilan işlerine bakar, âdeta maiyete sahip bir şef, bir âmir oluyordu. Adnan bir şey söylemeden dinlemeye başlamıştı. Evet, Ankara'da hiçbir aile pansiyonculuk etmezdi, sade Samanpazarı yakınındaki Musevi mahallesinin bazı evlerinde kiralık ve döşeli odalar bulunuyordu. Kendisi, yani Ali İzzet de iki hariciye memuruyla -Adnan'ın tanıdığında herhâlde şüphe olmayan Mümtaz ve Kemaleddin Şadan Beyler ile birlikte- bu evlerin birinde kiracıydı. Ve fevkalade, hakikaten harikulade bir talih eseri olarak, evlerinin cidden mükemmel ve müstesna olan bir odası evvelki gün boşalmıştı.

Ev şuracıkta, Karaoğlan çarşısında büyük bir nalbur mağazasının sahibi olan Jozef Tudela Efendi'ye aitti ve boşalan oda pek müstesna, âdeta şahane bir şey olduğu gibi ev de zaten mahallenin en büyük ve güzel eviydi. Pek aksi bir tesadüf eseri olarak şu sırada birine verilmemişse, oda serbestti. Çünkü Ali İzzet sabahleyin çıktığı sırada henüz bir talip kabul edilmiş değildi.

Fakat tabiidir ki acele etmek, hemen koşmak lazımdı.

Adnan, "Eşyalı bir oda, değil mi?" diye sormuştu.

Gazeteci sadece, fakat kati bir eda ile, "Dedim ya, şahahane!" mukabelesinde bulunacak ve Adnan'ın, "Fiyatı acaba nedir?" sualine de, "Bunu artık ev sahibiyle görüşürsünüz" cevabını verecekti.

Adnan Harun müdürden müsaade alarak ilan memuruyla daireden ayrılıp ve hemen çarşıya, Yasef Tudela'nın dükkânına koşuyordu.

Bu, Karaoğlan çarşısının aşağıdan gelinirken sol tarafına ve Hacıbayram'a doğru sapan yolun pek yakınına düşen, dar cepheli, fakat içeriye doğru gidildikçe genişleyen bir dükkândı; dairelerin açık oldukları bir saatte bulunulduğu ve bu saatlerde Ankara sokakları pek tenha olduğu hâlde, içerisi yine kalabalıktı. Dört çırak müşterilerle meşgul oluyorlardı. İri yarı, kır saçları alabros kesilmiş, birkaç derin çizgisi bulunan yüzünün hatları ve başının biçimi pek muntazam bir adam da, ceketini çıkarıp arkasındaki bir çiviye asmış bulunduğu hâlde kasa başında yelekle oturuyordu. Başı, önündeki bir büyük defterin hesaplarına eğildi. Fakat bu hesapları tetkik etmesine tek gözü yetiyor, öbür gözü her tarafı muayene etmesine, bütün olup bitenleri görmesine tahsis edilmiş bulunuyordu. Nitekim adam kendisine doğru ilerlenildiğini de görüp derhâl başını kaldıracaktı.

Gazeteciliğinin vakar ve ehemmiyetini tamamıyla bırakmış görünen ilan memuru kendisine yaklaşmıştı; bir nevi reveranstan sonra, "Bey oda için geldi" diye haber vermişti.

Kıranta patron mütebessim fakat ciddi, kendisine âdeta bilmediği bir meseleden bahsediliyormuş edasıyla sormuştu: "Hangi oda bu?"

O kadar tabii bir eda ile sormuştu ki, Adnan gizleyemediği bir telaşla, "Yoksa geç mi kaldık, Mösyö Jozef?" diyecekti.

Bu, gelecek pazarlık daha başlamadan önce kiracıyı pek zayıf bir vaziyete düşüren muhtaçlığı açığa vurmaktı. Fakat bereket Yasef Efendi değil de, Türk ve Müslüman olmayanları toptan frenk yapan zihniyetle Mösyö Jozef denilmiş bulunuyordu. Ve Adnan'ın öğrenmekte gecikmeyeceği

gibi, Ankara devlet merkezi olduktan sonra arsa spekülasyonlarıyla, yüzde yüz kârlı ticaret işleriyle ve daha türlü marifetiyle zenginleşen, Yenişehir'deki büyük apartmanı da daha birkaç hafta önce bitmiş bulunan Ankaralı Yasef Efendi, bu "Mösyö Jozef" hitabındaki zarafet ve nezaketten ziyadesiyle memnun ve mütehassis olmuştu. Hepsi kendine ait olan beyaz ve sağlam, sade fazlaca iri dişlerini altlı üstlü gösteren geniş bir tebessüm içinde, "Bizim evdeki oda, değil mi? Birisine vermek üzere idim de, onun için birdenbire 'hangi oda?' diye sordum" demişti.

Sonra, yalnız Adnan'a hitap ederek ilave etmişti: "Evet beyim, bizim fakirhanede, hem de zatınıza tamamen layık bir odam var, vaktiniz müsaitse şimdi gidip görmeliyiz, iş bir an evvel olup bitsin!"

Çevik bir hareketle iskemlesinden fırlayıp ceketini giyerken de, "Aman bıktım! Saatte on kişi gelip istiyor!" demeyi ihmal etmeyecekti. Çıraklardan zayıf, pek sarı benizli, belki tamamen genç olmasına rağmen ilan memuru Ali İzzet gibi ihtiyar zannedilmesi de mümkün ve saçları dökülmeye, yüzü gözü buruşmaya başlamış biri kendisine yaklaşmıştı. Nalbur, "Moiz, kasaya geç! Odayı vezirzademe ben kendim göstereceğim!" diyerek yürümüştü.

Mösyölüğün borcunu, İstanbullularca en rağbet edilir nesnelerden biri olan vezirzadelik tevcihiyle derhâl ödemişti. Cin gibi adamdı: Bu üstü başı pek temiz beyin, evladına artık iş veremeyen İstanbul'un, bozuk Ankara kaldırımlarına döktüğü eski aile çocuklarından olduğunu derhâl anlamıştı...

Bir çeyrek sonra Yahudi mahallesine varmışlardı. Ve Yasef'in tatlı bir pembe renge belli ki yeni boyanmış ve üç katlı

evinin methalindeki geniş taşlık, bu taşlığa bakan geniş camekânlı oda ve bir camekânın önüne konulmuş sedirde oturan birkaç kadın, Adnan'a çocukluğunda görmüş olduğu Bursa evlerini, -evlerin avlularında yeşillikler, akar sulu çeşmeler ve ruhani hava bu biraz fena kokulu taşlıkta asla bulunmadığı hâlde- birdenbire hatırlatıverecekti...

Üç kişilik kafile içeri girer girmez, üçü sedirde ve en genci bir iskemlede oturmakta bulunan, biri yaşlı, üçü genç kadınlar, yaşlısı ağır ağır, diğerleri hızla ayağa kalkmışlardı. Başında yemeni ve sırtında ince bir kürk bulunan yaşlısı yine eski yerine oturmakla beraber, gençleri -biri kıza pek benzeyen- üç taze, artık ayakta kalmışlardı.

Nalbur hemen hemen annesi sayılması da mümkün bulunan yaşlı kadını, "Bizim madama!" diye takdim ederek Adnan'la tanıştırmış, sonra da delikanlıyı onun ta yanına oturtmuştu. Ve tabii bir şekilde vakar ve nezakete sahip olan yaşlı kadın, kendinden pek emin ve rahat bir eda ile hâl ve hatır sorup Adnan'ı hafifçe istintak etmişti. Mevcut iki pansiyoner gibi hariciyede olduğunu öğrenince de, bu hâl kendisini nüktedanlığa sevk etmişti; kocasının kusursuz dişlerine karşılık yarısı eksik ve kalanı siyah olan dişlerinin perişan hâlini fark ettirmemeye çalışan ihtiyatlı bir gülüşle gülmüş, "Oo, hariciye bizim evde toplanıyor!" demişti ve ilan memuruna dönerek: "İzzet, oraya senin de gitmen lazım oluyor diye ilave etmişti.

Yolda gelirken Adnan bu Ali İzzet Efendi veya Ali İzzet Bey'in bir taraftan gazetede ilan memurluğu ederken bir taraftan da nalburun bazı dairelerdeki alacaklarını tahsille meşgul bir adamı olduğunu öğrenmişti. Madamın nükteli hitabından bu yarı tahsildar, sözde gazeteci büyük bir iftihara garkolmuş görünecekti. Bu arada üç genç kadının

ortadan kaybolmuş bulunanı, genç kız manzaralısı -herhâlde evin genç kızı- üzerine iki kahve fincanı konmuş bir tepsi ile gelecek, bunlardan ilkini Adnan'a, ikincisini de Yasef'e sunacaktı. Zavallı Ali İzzet bu ikrama layık görülmemişti. Adnan'ın kahvesini henüz yarıladığı esnada ise, Yasef merasime tahsis edilmiş zamanı artık kâfi bularak pazarlığa girişecek, odayı aylığı seksen lira üzerinden kabul ettirmeye çalışacaktı. (Bu seksen liranın peşin verilmesi lazımdı. Yatak takımlarının temini ve yıkanması kendilerinin vazifeleriydi. Eğer Adnan sabahları kahvaltı isterse levazımı kendi tarafından temin edilmek şartıyla evin kadınları çayını memnuniyetle pişirirlerdi. Yaklaşan kış aylarında da, yine kendi tarafından alınacak odun ve kömürle sobası da muntazaman yakılırdı.) Fakat seksen lira sözü üzerine Adnan doğrulmuş ve odayı görmesinin lüzum olmadığını, beyhude gelmiş olduğunu o derecede kati bir eda ile söylemişti ki, Yasef Efendi fazla ileriye gittiğini anlamıştı. Seksenden hemen yetmişe, sonra da, daha ağır bir şekilde altmışa, nihayet -Adnan'ın kırk beşe çıkmamasına rağmen- elliye inmişti.

Sedirdeki eski yerinde oturmaya devam etmiş olup nalbur tarafından Adnan'a "bizim madama!" diye takdim edilen, fakat çökmüş manzarasıyla delikanlıda daha evvel onun annesi olduğu zannını uyandıran kadın ise kira miktarı üzerindeki bu devamlı fedakârlığı, bu fasılasız tenzilatı söze karışmadan, fakat pek büyük bir alaka ile takip etmişti. Rakamın her değişip inişinden yüzüne yeisin ıstırabın gölgesi perde perde yayılıyor, kocasının hovardalığından madama belli ki, pek kahırlanıyordu. Adnan Harun vaziyetinin ayda nihayet kırk lira vermeye müsait bulunduğunu söyleyince, yaşlı kadının buruşuk, belli ki hiçbir zaman

güzel olmamış, teni sapsarı, azıcık da çarpık yüzündeki endişe ve elemin artık son haddine vardığı görülmüştü. Ve eski Ankara terbiyesine riayet ederek ağzından tek söz çıkmamakla, erkeğinin işine müdahale etmemekle beraber, ona, "Yasef, Yasef, kendine gel! Yoksa razı olup hepimizi mahv mı edeceksin?" manasıyla dolu bir bakış attığı farkedilmişti.

Yasef Efendi ise iki elini havaya kaldırarak, "Aman paşazadem, aman vezirzadem, ayaklarının altını öpeyim, nasıl olur?" diye sızlanmıştı.

Evet, nasıl olabilirdi ki, evin, Ali İzzet bir tarafa öteki iki pansiyoneri, Mümtaz Halit ve Kemalettin Şadan Beyler, kendisine verilecek odadan daha ufak, daha az lüks odalarda, biri altmış sekiz, biri altmış liraya oturuyorlardı. (Altmış liralık oda hem de avluya bakıyordu.) Bu beyler kendisinin daire arkadaşları olduklarına göre, Adnan keyfiyeti onlardan derhâl tahkik edebilirdi.

Bundan sonra Yasef Efendi başını çevirmiş, Ali İzzet'e en teklifsiz edasıyla hitap ederek, "Allah aşkına sen söyle, be İzzet! Sözümde bir yalanım var mı?" diye âdeta bağırmıştı.

Ali İzzet de pek kısa burnunun hemen hemen delikleri hizasına yaklaşan -biri de şaşı- göz bebeklerini geniş beyazlarının içinde kımıldatmış, pek ince ve fevkalade renksiz dudaklarını büzerek, biraz da kırıtarak, emre itaat etmişti.

"Mösyö Yasef size hakikaten iltimas ediyorlar, beyefendi. Zatıalinize tahsis edilecek oda evin en güzel odasıdır. Hele benim odamın yanında hakiki bir saray odasıdır. Çünkü benim odamın hiç penceresi de yoktur. Gündüzleri kapısı açılıp havası sofadan tazelenir. Öyleyken ayda otuz üç lira takdim ediyorum. Sizin odanız, bizimkilerle mukayese edilmesi hatıra bile gelmeyecek şahane bir odadır.

Adnan'ın Nuh deyip peygamber demeyerek hep kırk lirada kalmasına rağmen, Yasef kendisini Ali İzzet'in pek sevdiği tabirle "şahane odaya" çıkarıyordu.

Bu, orta katta, dar ve bozuk kaldırımlı sokağa bakan, baktığına göre de pencereye, hatta pencerelere, pembede yeşil çizgili patiska perdeli iki pencereye sahip bir büyücek oda idi. İpi tavanın ortasından sarkan bir ampul, bu perdelerle ahenkli olmak üzere tirşe renkli bir tüle sarılmış bulunuyor, elbise dolabı hizmetini pekâlâ ifa eden yük, odanın bütün bir cephesini, sofa kapısının yeri hariç olmak şartıyla tamamen kaplıyordu. Sağ taraftan bu yükün önüne kadar ilerleyen kerevetin bir kısmı, üzerindeki pek ince bir şilte ile şezlongluğa, diğer kısmı da altına konulmuş kalınca şilte sayesinde karyolalığa terfi etmişti. Karyolalık eden kısmın baş tarafında, alt kapağı açık duran -belki hiç de kapanmayan- adi tahtadan, sarı renkte, üstü mermersiz bir komodin, karşı tarafta ise İstanbul'da yazlık evlerin bahçelerinde bulunan tahta, açılıp kapanır, oturulacak yeri pembe beyaz yollu bezden bir iskemle mevcuttu. İki pencere arasında, sırları hayli dökülmüş yuvarlak bir ayna ve bunun altında tuvalet masalığı payesine yükselmiş bulunan dört ayaklı bir tahta masa vardı. Beyaz patiskadan bir örtü bu masanın üzerini örtüyordu.

Fakat odanın büyük ziyneti ve hususiyeti, sağ tarafta bulunan yağlıboya ve yer yer çatlamış bir tablo, bez portre idi: Eski Avusturya imparatoriçesi ve Macaristan kraliçesi olup en az otuz yıl önce Cenevre'de bir anarşist tarafından öldürülen, ilk önce güzelliği, sonra da garabetleriyle meşhur Elisabeth'in, tabiidir ki, bir fotoğrafa, hatta bir gazete resmine bakılarak yapılmış ve sanat değerinden mahrum, fakat çerçevesi ceviz ağacından bir portresi. Ankara'daki

bu Yahudi nalburun evine düşen bir Macar tarafından belki unutulmuş yahut da, borca mahsuben, üç beş liraya bırakılmış olacaktı: Ankara'da Macar salgını, her çeşit Macar vardı.

Orta yerde de allı güllü, Adnan'ın korkunç bulmuş olduğu, şu kadar ki, bir Avrupalı'yı meftun etmesi mümkün -bunu öğrendiği takdirde diplomat namzedi tarafından beğenileceği de muhakkak- bir kilim seriliydi.

Odanın "şahaneliği" delikanlıyı hayran etmeyince, Yasef Tudela Efendi birdenbire coşmuştu, belki kendisini de hayretler içinde bırakan bir heyecana kapılarak, Adnan'da mutlaka şeytan tüyü bulunduğunu da temin ederek -odası için esasen pek yerinde bir fiyat olan- kırk lirayı kabul etmişti. Fakat bunun ne çılgın bir cömertlik teşkil ettiğini anlatmakta kusur etmedi: Ancak iki günden beri boş bulunmasına rağmen oda belki on beş kişi tarafından görülüp beğenilmiş, tutulmak istenmiş, bu adamlardan üçü ile de âdeta söz kesilmişti. Hele bunlardan biri ile iş o hadde götürülmüştü ki, şu anda zavallının otelinde hesap görmekte olması, bavullarını hazırlamakla meşgul bulunması pek mümkündü.

Yasef, Ali İzzet'e emre pek benzeyen bir eda ile hitap ederek, "Aman gözünü seveyim, bu odayı tutmak isteyen beye uğra da veremeyeceğimizi söyle! Jozef Efendi'nin İstanbul'dan bir akrabası geldi, odada o oturacak diye haber ver" demişti.

Sonra da, takdire bir harekette bulunduğunu beyan ve takdir edilmeyi bekleyen bir insan edası ile ilave etmişti: "Ne yapalım, kaporayı da geri veririz!"

Adnan hafif bir heyecan içinde soruyordu: "Peki, ya ben bavullarımla gelip de odayı bundan sonra meydana çıka-

cak, üzerindeki şeytan tüyü de benimkinden keskin bir adama verilmiş bulursam? Bavullarımla ters yüzüne dönüp otel aramak biraz hazin olmaz mı?"

Bu "şeytan tüyü benimkinden keskin" lafına Yasef Efendi ilk önce uzun uzun gülecekti. İki dakikadan beri odada bulunmakta olup Ali İzzet'in verdiği sıfatla "şahane" odanın seyir ve temaşasına iştirak etmiş bulunan genç kadınlar da, bunlardan, biraz zayıflasa muhakkak ki güzel sayılabilecek olan sarışını, eteklerine sarılmış çelimsiz ve sakil bir erkek çocuğu ile birlikte aile reisinin bu kahkahasına iştirak ediyorlardı. Fakat kadınların birbirlerini takiben başlamış kahkahaları henüz devam ederken, kır saçlı kır bıyıklı ve boylu boslu nalbur gülmesine birden nihayet vererek, en ciddi ve vakarlı sesiyle, "Beyim, sen daha Mösyö Jozef'i tanımıyorsun. Ben söz verince o sözü ölse de tutan adamlardanım!" diyecek, kesip atacaktı.

Adnan'ın mekân hafızası herhâlde hayli zayıf olacaktı ki, Musevi mahallesindeki bu evi geceleri bulmak kendisi için bir müddet bir dert ve dava, oldukça ehemmiyetli bir dert ve dava teşkil etmişti. Bu mahallenin sokakları bilmem kaç gece âdeta şeytani bir inatla birbirlerine kilitlenerek, nalburun evi bu kilitlenmiş yolların tam ortasında kaybolup durmuştu. Gerçi bu girift, bu içiçe girmiş sokaklar, gündüzün çözülmüyor değillerdi. Yasef Efendi'nin evi gündüzleri gizlendiği yerden ayrılıp meydana çıkıyordu ve hariciye memurluğunun usul ve âdetlerini derhâl benimsediği için gittikçe daha geç yola çıkan Adnan Harun bozuk kaldırıma ayak atınca gideceği tarafı derhâl kestirip buluyordu. Nalburun açık pembe boyalı ve üç katlı evinin karşısında, musluğundan ince bir parmak genişliğinde, o derecede fakir bir su akan bir çeşme vardı. Bu çeşmenin sağından

biraz inişli bir sokağa giriliyordu. Bu bir çıkmaz sokaktı; ve mahallenin diğer üç katlı evini teşkil eden koyu yeşil boyalı bir bina önüne varıldığı sırada sağ tarafında bir bakkal bulunan bu yeni sokağa geçilmesi icap ediyor, bu sokakta biraz yürünerek soldaki berber dükkânına varılıyordu. Buradan sol taraftaki sokağa giriliyor, bu sokaktan Ankara'nın ilk zamanlarında Türk Ocağı olarak kullanılmış bina bahçesinin sağ tarafına geliniliyor, gelinince de artık insanı halasa çıkaran büyük yola erişiliyordu. Ne çare ki, her gece çok erken uykuya varıp fersiz ışıklarını söndüren bir mahallenin -esasen çoğu boyasız- evleri kapkara kesilince, beş on dükkânı da kepenkleri indirerek hiçbir taraf ayırt edilmez bir hâle gelince, sessiz ve bomboş sokakları birbirlerinden tefrik etmek imkânı da artık kalmıyordu; sade çıkmaz sokağın yabancıyı gittikçe daha yorgun ve ümitsiz bir hâlde geri çeviren bu çıkmazlığı yeni araştırmalar ve gayretler için bir son, hem de bir başlangıç hizmetini görüyordu.

İlk gece, Adnan odayı tutmasını temin eden ilan memuru Ali İzzet'le birlikte dönmüştü. (Hizmetinin mükâfatı olarak ilan memuru -veya ilan işleri şefi!- kendisini önce iyi bir lokantada yemeğe davet ettirmiş, tatlıya tuzluya da patlayıncaya kadar iltifat etmişti.) Fakat, ikinci gece, Ali İzzet'in refakatinde fevkalade rahat varılmış olan evi bulmak üzere Adnan o derecede uzun ve faydasız bir emek sarfetmiş, o derecede bunalmıştı ki, yarın pek etraflı bir harita tertip ederek bu harita gereğince yolculuk etmek üzere Karaoğlan çarşısındaki otellerden birine gidip sığınmaya karar vermişti. Bu kararı verdikten sonra da, artık sükûn bulmuş bir hâlde otellerin bulunduğu semte ilerlemek üzere ilk adımı atmıştı ki -evet, tam o esnada!" pansiyonun önünde durup durduğunu kulağına çarpan bir su

şırıltısından farkedecekti: Çeşmenin açık musluğundan, bu çeşmenin hayatında belki ilk ve son defa olarak bol su geleceği tutmuştu.

Ertesi gece de kendisini, yollarda rastladığı bekçi, kapısının önüne kadar götürmüştü.

Vakıa şehrin merkezinden gece yarısına doğru dönüşlerinde pansiyonunu bulmak hususundaki zahmeti tedricen azalmayacak değildi. Ama hafif bir üzüntü, bir endişe ve korku denebilir ki, hemen bir ay geçmemişti...

Adnan Harun, Mösyö Jozef'in veya Yasef Efendi'nin pansiyonuna götüren yolları gece karanlığında bulmak hususunda çektiği güçlükleri bu evin hayatına ait bir hususiyete alışmakta da duyacak, ilk önce bu hâl karşısında da şaşırıp kalacaktı. Bu hususiyet, bu hâl, Tudela ailesinin kadınları arasında çıkan, alevlenip şiddetlenen, sonra da, hiçbir iz bırakmadan geçip giden, sönüp biten harplerdi. Ve Adnan taşındığının daha dördüncü günü Yenişehir'deki bir elçilik kokteyline gitmek üzere elbise değiştirmek için akşam üzeri ansızın pansiyona dönünce bu kavgaların öyle bir heybetli ve muazzamıyla karşılaşmıştı ki, Yasef'in dört odasında kiracı bulunan ve bu kiracılar dahil on iki nüfus yaşayan evinin hayatında yeni bir devrin açılmak üzere bulunduğuna hükmetmişti. Hâlbuki, bu kavga, mahalledeki bütün evlerin tabii hayat nizamına dahil olan, her tarafta aynı şekil ve suretle yapılan alelade harplerden biriydi.

Nalburun evinde bu harpler umumiyet itibarıyla -adamın, kendinden on beş yirmi yaş bile büyük olduğu bazılarınca iddia edilen- karısı Rebeka ile kocalı ve kırmızı saçlı büyük kızı Rozi bir cepheyi, İstanbul'dan, Ortaköy'den gelme olan sarı saçlı ve mavi gözlü -Beyoğlu'nda bir Fransız

mektebine bir müddet devam etmiş olup Jaklise ismini de belki o zaman edinerek Parislilik iddialarına düşmüş- gelin hanım da tek başına diğer cepheyi teşkil etmek üzere cereyan ederdi. Nalburun küçük ve henüz kocaya gitmemiş, hatta bu koca ufukta belirmemiş, yüzüne pek alımlı denemezse de boyu ve endamı pek güzel olan ikinci kızı Jozefin'e gelince o bu harplerde tarafsız ve müşahit bir kurmay şeklinde hazır bulunur, annesiyle ablasının yanında faal bir rol alışı pek nadir olurdu. Fakat dediğimiz gibi bu seferki muharebe delikanlının bahtına hayli mühim ve olağanüstü bir şeydi ve Madam Yasef'le Roza'nın kurdukları cepheyi sade Jozefin değil, yaşlı kadının iki ev ötede oturan küçük ve ana bir baba ayrı, yani üvey kız kardeşi, ellilik bir Madam Ester desteklemiş bulunuyordu. Jaklin'in cephesini ise kendisi gibi İstanbul'un Ortaköy semtinden gelin gelmiş, hemen hemen kendisi kadar alafranga, galiba hoşaf bulaşığı derecesinde de akraba bir Madam Lüsyen -gayetle zayıf, fakat pek uzun boylu ve iri kemikli olduğu için manzarası âdeta ürkünç bir genç kadın- kuvvetlendirmekteydi.

Hatta, komşulardan üç kişilik bir kadın grubu da, belki iki cephenin birinde yer almaya hazırlanarak, bazen gece yatılıncaya kadar açık duran sokak kapısının önünde yanlarında çocuklarıyla seyirci duruyorlardı.

Kavga İspanyol diliyle ve hemen hemen aynı şiddetle sürüp giderken Adnan Harun alelacele elbise değiştirip ayrılmış ve gece yarısı dönüşünde, her zamanki mutlak sessizlikle karşılaşmakla beraber bu sefer bu sessizliğe hususi bir mana, yeni bir ehemmiyet vermişti. Onun içindir ki, ertesi sabah odasından çıkarak sofanın tırabzanlarından aşağıya, avluya çayını istemek üzere eğileceği sırada kimi evde ve sağlam bir hâlde bulacağında âdeta müteredditti.

Şişman ve sarışın, bu kadar şişman olmasa yüzünün pek muntazam hatları ve uzun kirpikli iri mavi gözleriyle güzel sıfatına cidden layık gelin, kendisine gayetle âşık ve tabi görünen kocasını alarak belki çıkıp gitmişti. Yahut da büyük kız, ismi gül manasına gelmekteyse de acı bir tesadüfle fevkalade kuru ve çirkin Roza, pek sevimsiz, fevkalade çilli ve kirpiksiz çini mavi gözlü olan kocası Eskenazi Lorenyo ile birlikte ayrılmış olabilirdi. Fakat eğilince, genç adam gözlerinin önünde serilen mesut aile manzarasıyla şaşırıp kalacaktı.

Dünün o kimbilir ne zaman başlayıp kimbilir ne vakte kadar sürüp giden büyük ve müthiş kavgası, yaz günlerinin mavi göklerde hiçbir iz bırakmadan gelip geçen ani fırtınalardan biri hâlinde maziye intikal etmiş bulunuyordu. Bütün fertleri esmerce ve kuruca olan Tudela ailesi kadınlarının ortasında sarı saçları ve mavi gözleri daha açık ve bol eti daha beyaz ve daha mebzul hissini veren gelin, küçük görümcesi Jozefin'in saçlarını Beyoğlu -hayır, Beyoğlu da değil, Paris- modasına göre tanzim etmekle meşguldü. Altı yaşlarındaki oğlu Jozef, ikinci veliaht veya ikinci Jozef, babaannesinin kucağında nazlandırılıyor, arada bir berrak ve neşeli kahkahalar salıveriyordu. Büyük kerime, bütün ailenin en çirkini olduğu gibi bir ayağını da hafifçe sürüyen Roza ise sedirde bu iki muhabbetli çift arasında boş kalan kısmı işgal etmiş, önüne bir tepsi koymuştu. Bu tepsiyi doldurmakta bulunan pirinç tanelerini büyük bir dikkatle muayene ediyor, taşları ayıklıyordu. Gelinle küçük kızın sağ tarafındaki bir iskemlede ise Madam Jozef'in yarım kız kardeşi olup dünkü kavgada esaslı bir rol oynayan Madam Ester yer almıştı. Bir sabah ziyareti yapmakta ve ikinci kahvesini Tudelalarda masrafsızca içmeye gelmiş olan ellilik

kadın bu baş tuvaletini alaka ile takip ediyordu. Ablası gibi yemeni bağlamayan, kürk giymeyen ve din vecibelerinin hemen hiçbirini yerine getirmeyen, hiç değilse kırçıl olması gereken saçlarını da kuzguni siyaha boyayan bu Madam Ester'in tazelik ve güzellik hususlarında henüz kuvvetli iddiaları, hüsnü zanları verdi.

Telleri sert ve kalın, bir yerde hayli seyrelmiş olan boyalı saçlarını Jaklin'e rica edip aynı şekle sokturmayı düşündüğüne tereddütsüz hükmedilebilirdi.

Ve mevsim ilerlemiş, havalar artık soğumaya başlamış bulunduğu için, Adnan evin kadınlarını o gün taşlıkta, sedirin üzerinde son defa olarak böyle sere serpe yer almış görecekti. Bundan üç dört gün sonra ise, kendisine teklif edildiği sırada söylenmiş olduğu, kendisinin de istihfafla ve âdeta düşman edasıyla tekrar ettiği veçhile "şahane" odasında gecenin ikisine doğru Madam Jaklin'in ilk ziyaretini kabul etmiş, yahut âdeta baskınına uğramıştı...

Adnan o tarihte Ankara'ya varınca şehrin kadınsızlığı ve bundan dolayı bekârların ne kadar sıkıntı çekip bir müddet geçince ne yüzüne tükürülmez şeyleri dünya güzeli saymaya başladıkları hakkında öyle hikâyeler duymuştu ki, pansiyon tuttuğu sırada hiç de hesapta bulunmayan bu münasebeti hakiki bir nimet saymıştı. Hatta Roma'da bile bazı bazı bu şişman Musevi kadınını hatırladığı, "Allah kadıncağızdan razı olsun! Sayesinde bir hayli zaman geçindik" diye düşündüğü olmamış değildi. İşin Jozef Tudela Efendi'nin aile hayatına ait kısmına gelince şu da bir hakikatti ki, bunda Adnan Harun için büyük bir şeref hissesi çıkarmaya pek de imkân yoktu. Zira, küçük Jozef'in üç yaşına bastığı sırada başlayıp bir türlü geçmeyen ve biçare

Moiz'i vaktinden pek tez takatten düşürmüş olan hastalığın hemen ilk aylarından itibaren, Madam Jaklin evdeki kiracıların en genç ve yakışıklısı ile böyle gece mülakatları tertip etmek usulünü ihdas etmiş, bu usul artık bir anane şeklini almıştı. Adnan Harun'un geldiği sırada ve beş aydan beri sevgili makamını işgal etmekte bulunan Kemalettin Şadan Bey de kendi ifadesiyle kırka ve hakikatte mutlaka kırk beşe yakın olduğuna göre, yirmi altısını süren bir delikanlı tarafından mağlup edilmesi tabii, zaruri idi. Gerçi saçlarının tez dökülmeye başlamış ve gözlerinin altı ile dudaklarının yanlarından buruşuklar peyda olmuş bulunmasına rağmen kudretten sürmeli iri ela gözleri ve mütehakkim burnu ile, geniş omuzları ve uzun boyu ile Kemalettin Şadan Bey'e de yakışıklı erkek denirdi. Bu sebeple de, başka bir kadın ona bu acı muameleyi reva görmezdi, yani delikanlıya asıl sevgili payesini tevcih etse dahi olgun erkeği haftada bir defa ziyarette yine kusur etmezdi. Şu kadar ki, temizliğe pek ziyade riayet eden, odasında hemen her gün leğen içinde mufassal vücudunu parça parça sabunladığı gibi evlerinin yakınında bulunan Türk hamamına da çocuğu ile sık sık giderek saatlerce sonra, âdeta derisi yüzülmüş bir hâlde dönen -ve hane ahalisinin istisnasız neşrettikleri o müşterek mayhoş kokudan kendisinde şişmanlığa rağmen eser bulunmayan- Jaklin ahlak itibarıyla da temizliğe pek dikkatli, pek riayetliydi. Nizamlamış bulunduğu hayat düsturlarında kocasını bir tek erkekle aldatmak gayetle meşru bir hareket, fakat âşıkların sayısını ikiye çıkarmak, iki yabancı ile aynı zamanda münasebette bulunmaksa fevkalade çirkin ve iğrenç bir şeydi.

Bilmem hangi acı görüşlü filozof veya ahlakçının namuslu kadınlar hakkında yaptığı tariz, yani "namuslu

kadının ancak bir erkeğe, kocasına musallat olduğu" hakkındaki hükmü, Jaklin de yeni bir şekilde tatbik ediyordu. Vaktiyle kocasını aldatmış olup olmadığı pek malum değildi, fakat "ona musallat olmak imkânı katiyen kalmamış bulunalı", düsturu "bir tek âşıka musallat olmak" şeklinde kabul ve tatbik ediyor, kabul ve tatbik ederken de hakiki bir vicdan huzuru duyuyor, nefsine hakiki bir iftihar hissesi çıkarıyordu.

Kemalettin Şadan'la aralarındaki münasebete son vermek kararını da Adnan'ın, çatıları altında geçirdiği ilk gecede vermiş fakat hemen o gece bir ziyarette bulunmayı düşünmemişti: Bunu üç dört gün sonraya bırakmak, işe şairane bir mahiyet vermek için şarttı. Kaldı ki ertesi gece için Kemalettin ile buluşmak, evvelce verilmiş bir karar icabıydı ve Jaklin sözünde durmayı bir vazife sayardı. Artık buluşamayacaklarını, bunun son geceleri olduğunu ancak bu evvelce verilmiş sözü yerine getirdikten sonra -bunu da hiçbir zahmet ve eziyet hissi duymaksızın yaptıktan sonra- haber vermişti; bu münasebetle de sabahtan akşama kadar elinden düşmeyen ucuz baskılı Fransız romanlarından birinden vaktiyle ezberlemiş bulunduğu bir nutuk geçmişti.

Bu pek ince hislerle dolu, ıstıraplı tereddütler, ne çare ki; Kemalettin Şadan böyle incelikler anlar adam değil, bilmem kaç senesini büyük Avrupa şehirlerinde geçirmiş bulunmasına rağmen pek maddi bir insandı. Jaklin'in ince hislerle dolu, ıstıraplı tereddütler, hüzünlü feragatler, hürmete layık kararlar bildiren cümlelerine Fransız dilinden cevap vermeyi, rica ve hatta itiraz etmeyi de bir külfet saymıştı. Daima cila hâlinde kalmış nezaketinden sıyrılarak, "Bu sözleri geç Jaklin, ben kafese giren herif değilim: Dolma yutmam. Pilici bana tercih ediyor, yani onun daha ateşli olacağını umuyorsun!" demişti.

Sonra da, büsbütün müstehzi bir eda takınıp sesini yavaşlatmaya da hiç lüzum görmeksizin devam etmişti: "Kaşla göz arasında delikanlıyı kafese koyup bize yol verdiğini kabul etsem bile hareketin manasız: Fazla mal göz çıkarmaz ya, bizi de muhafaza etmeliydin! Ama eğer ortada daha fol yok, yumurta yokken bize pasaportumuzu dayıyorsan, hakikaten ihtiyatsızlık ediyorsun demektir! Öyle ya, ya oğlanın başka bir evde, mesela buraya gelmeden birkaç gün kaldığını söylediği akraba evinde bir takıntısı varsa? O takıntıya sadık kalacaksa? Hatta sadece şişman kadınlardan hiç hazzetmiyorsa? Evet, her erkek bizim gibi kadın milletinin her nevine mutlaka eyvallah etmez. Bazısı behemehâl tombul, hatta hoşur, bazısı da behemehâl narin, hatta sıska meraklısı olur. Yani ya açıkta, meşhur tabirle ayazda kalırsan? Ama bu takdirde buraya tekrar gelebilirsin. Ben nazik ve lütufkâr adamım: Sığınanı boş çevirmem!"

Jaklin bütün bu sözleri karyolanın kenarına ilişmiş, gözleri inik olarak dinlemiş, sonra terliklerini ayaklarına hiçbir şey söylemeden geçirip kalkmış, ta kapının önüne vardıktan sonra da artık Volter'le Hugo'nun lisanını kendi de bu adama layık görmeyerek, Türkçe "Allahaısmarladık, Kemalettin Bey" deyip gitmişti.

İçinden memnundu da. Bu kaba, bu pek çirkin sözlerden sonra bu münasebeti kestiği için hiçbir vicdan azabı duymayacaktı. Yaptığı hareketten dolayı nefsini asla muaheze etmeksizin, arkada bıraktığı şeyden dolayı hiçbir esef duymaksızın merdiveni çıktı; üst kata, kocası ile paylaştığı odaya, kocası ile paylaştığı yatağa döndü.

Hatta, muhatap edildiği bu çok galiz sözlerden dolayı içinde âdeta hazza ve iftihara benzeyen bir his yükselmiyor değildi. Bunlar pek ağır ve pek acı, insanın yüzüne her biri

ayrı birer tokat gibi inen sözlerdi. Ve bu sözlere yeni aşkından dolayı muhatap olduğu için, Jaklin sevgilisi uğrunda büyük fedakârlıklara girişen, felaketlere katlanan kadının saadet ve gururunu duymuş, tatmış oluyordu.

Kemalettin Şadan Bey'in hatırlattığı ihtimale, yani ilk defa duyduğu ve ondan evvel söylenmiş sözler sayesinde manasını anladığı tabirle, "ayazda kalmaya" gelince, buna bir an bile ihtimal vermemişti. Kadının, Ankara'da henüz ne kadar nadir, bahaca ne derecede yüksek bir şey olduğunu biliyor, kendi güzelliğine, alımlılığına karşı da sonsuz bir emniyet besliyordu. Elini uzattığı anda bu yeni pansiyoneri, Kemalettin Şadan Bey'in kaba -fakat kırkı aşmış bulunmanın acısı kaba istihza içinde tamamen belli- tabiriyle "pilici" elde edeceğinde hiç şüphe yoktu.

Moiz Tudela'ya gelince, Adnan Harun'u görür görmez Kemalettin Şadan Bey'in yerini alacağından derhâl emin olmuş ve bu emniyet kendisini çok üzüp bedbaht etmişti. Çünkü Kemalettin Şadan'la aylardan beri sürüp giden münasebetin fazla bir heyecan ve ehemmiyeti bulunmadığını takdir etmiş, bunu sürüp giden bir talihsizliğin pek hazin, fakat basit ve tehlikesiz bir tecellisinden ibaret saymıştı. Bu, her türlü his unsurundan mahrum ve haftada iki kere birer saat süren adi bir ihtiyaç tatmininden ibaretti. Hâlbuki Adnan'la münasebete girişeli genç kadın gece ziyaretlerini dörde yükseltmişti ve her sefer artık dönmek bilmemişti. Hatta, bir kere -kimbilir ne galeyanlı, ne ateşli bir sevişme sonunda!- takatten düşüp uyuya kalmış olacaktı ki, ancak güneş doğmak üzere iken odaya avdet edebilmişti. Jozef Tudela'nın veliahdı bu vaziyet böyle sürüp giderse dayanamayacağını, hasta ve takatsiz vücudunun hemen her gece böyle saatlerce keder ve ıstırap içinde kıv-

ranmaya tahammül edemeyerek yağı tükenmiş bir kandil gibi sönüp gideceğini hissediyordu.

Hatta daha başka şeyler, daha korkunç ihtimaller de hesap ettiği oluyor, "Ya beni bırakırsa, ya beni bırakıp bu delikanlı ile giderse? O zaman ben ne olurum Allahım, bu hâle nasıl dayanırım?" diye kendi kendine söyleniyor, "böyle bir şey yapacaksa bari daha evvel olsun!" diye Allaha yalvardığı da çok oluyordu...

Ve gündüzleri gerek evde ve gerek mağazada tabii hayat seyrinde devam ediyor, her zaman olduğu ve Musevi mahallesinin hemen her evinde mutat bulunduğu gibi Yasef Tudela'nın evinde de kadınlar kavga ederlerse aile şerefini korumak ihmal edilmiyor, gelinle kaynana ve büyük görümce arasındaki kavgalar ancak ehemmiyetsiz sebeplerle patlayarak, bunların hiçbirinde de Jaklin'in maceraları ve bu son macerası ağıza alınmıyor, hatta buna dair bir ima bile geçmiyordu; Jozef Tudela'nın oğlunun şerefi korunuyor, bu tek oğulun muhafaza ettiği sükûta da hürmet ediliyordu.

Bununla beraber, bir müddet geçince Jaklin aşkını büyük bir tehlikenin tehdit etmekte bulunduğunu anlayacaktı. Ve bu tehlike zavallı Moiz'den değil, onun küçük kardeşi, yani kendisinin küçük görümcesi Jozefin'den geliyordu.

Jozefin'de tamamen değişmiş bir hâl bulunduğunu, onun eski genç kız olmadığını Adnan bile fark etmişti. Çünkü kız kendisine karşı her türlü dostluk tezahüratını bıçakla keser gibi kesmiş, bütün münasebeti evde rast geldikçe, karşılaştıkça soğuk bir baş selamına indirmişti. Jaklin'le her münasebete de tamamen nihayet vermiş bulunuyordu. Kendisiyle kavga bile etmiyor, genç kadının annesiyle ve ablasıyla ettiği harplerde mevkii -ekseriyetle müşahit kurmay mevkii- tamamıyla boş kalıyordu. Sanki evlerinde Jaklin isminde

bir insan yoktu. Kendisiyle gözgöze gelmemeye dikkat ediyor, genç kadın kendisine hitap ettiği takdirde de -eğer bu hâl birinin fazla dikkatini celbetmeyecekse- bu hitapları mutlaka mukabelesiz bırakıyordu.

Jaklin'se onun Fransızca'sını ilerletmesine yardım etmiş, ona giyim ve süslenme dersleri vererek, kendisini Ankaralı bir Yahudi kızı hâlinden, ablası Roza'nın daha tazesi ve kıl kadar güzeli hâlinden kurtarıp bir Beyoğlu madmazeli manzarası elde etmesini temin etmiş olduğunu unutamıyordu, genç kızın engin ve emsalsiz nankörlüğü karşısında şaşıp kalıyordu. Bu kadar nankör ve hain bir insanın yapabileceği düşmanlıklar da kendisini için için titretiyordu.

Kocası Moiz vaziyeti kabul ettiğine, her zaman kabul etmiş bulunduğuna, ağzından tek şikâyet sözü çıkarmadığına, kaynatasıyla kaynanası da hiçbir şey bilmiyor, anlamıyor gibi davrandıklarına göre bir genç kızın bu sessiz düşmanlığına fazla bir ehemmiyet vermemesi, hatta hiçbir ehemmiyet vermemesi daha doğru değil miydi?

Onun kendisini murakabe etmek, kendisine hükmetmek için hiçbir sıfatı yoktu. Ne kocası idi, ne de aile reisiydi. Böyle düşünüyor, fakat genç kızla her karşılaşmada onun iri, belki biraz patlak, fakat simsiyah ve ışıklı gözlerinde öyle derin bir kinin yandığını görüyordu ki, içinde yeniden huzursuzluk duyuyor, yeni yeni endişelere, korkulara kapılıyordu. Vaziyeti bir gece Adnan'a da açmış, kocasının küçük kız kardeşinden tezyifkâr bir eda ile bahsederek, bu tezyifte bol ve beyaz etini dolayısıyla bir kere daha kıymetlendirmeyi de ihmal etmeyerek, "Bu siyah iskelet, kıskançlıktan ölüyor, bir şey yapacak diye korkuyorum!" demişti.

Dramatik vaziyetleri hiç istemeyen Adnan omuzlarını

silkmiş, içinde hiç de öyle derin olmayan bir emniyet edası takınarak, "Asıl ses çıkaracak olanlar susarlarken, koca ve anne ile baba susarlarken, o ne yapabilir?" demişti.

"Bilmem. Seven ve kıskanan kadından korkulur."

"Kadından belki. Fakat bu bir kız, hatta bir çocuk!"

"Neden çocuk olsun? Ben onun yaşındayken Jozef'i kucağıma çoktan almıştım. Hem Fransızların dedikleri gibi insanı keder olgunlaştırır."

Sonra da genç kadın Adnan'ı kalın, fakat eli sımsıkı kollarına alarak uzun uzun koklayıp öpmüş, "Bu kız seni belki bir ömür için istiyor, bir saat için de sana malik değil. Bu hâlden duyduğu ıstırap, kin ve kıskançlık beni nasıl korkutmaz?" demişti.

Fakat Adnan'ın bu sözlere karşı nasıl bir cevap mırıldandığını pek duyamamış, sevdasının yeni bir galeyan ve hamlesi içinde bunu ihtimal ki, pek merak da etmemişti. Jaklin'in sözleri sadece edebiyattı; elinden düşmeyen Fransız halk romanlarının birinde görmüş ve beğenerek hafızasına ilk fırsatta kullanmak üzere nakşetmiş bulunduğu cümlelerden biriydi. Adnan kendisine ilk önce çılgın bir aşk ilham etmiş bulunduğunu sanmış, fakat bu çılgın aşkın sadece bir et zaafından, etin bir isteğinden ibaret bulunduğunu anlamakta da gecikmemişti. Pek tez takatten düşen ve ciddi şekilde hasta olduğuna ancak yakın zamanlarda kanaat getirilerek tedavisine gayret edilen biçare bir erkeğin bu gürbüz, bu pek kanlı canlı karısı sevdaya doymak bilmiyordu ve delikanlı haftada dörde çıkan ziyaretlerin her geceye binmesi ihtimalini artık ciddi şekilde düşünmeye, düşündükçe de korkmaya başlamıştı.

Bu münasebet kendisine artık öyle bir bezginlik veriyordu ki, eskiden tanıyıp burada karşılaştığı yahut da yeni

tanıştığı gençlerin kadınsızlıktan ettikleri şikâyetleri dinlerken onlara âdeta gıpta edeceği geliyordu. Ayrıca da, evet ayrıca da Jozefin'in gözlerinde bazen gördüğü o vahşi bakışlardan ürkmüyor değildi. Genç kız ne yapabilirdi? Hiçbir şey yapması imkânı bulunmadığını Adnan Jaklin'e söylemiş olmakla beraber vaziyetin bir rezalete mutlaka gebe olduğunu düşünüyor, hiç değilse Yasef'in bir sabah yarı mahcup ve yarı meyus bir hâlde yanına gelerek evinin huzur ve şerefi namına bavullarını toplayıp gitmesini kendisinden rica etmesi ihtimalini artık hesap etmeye başlıyordu.

V

Jozefin Adnan'ı daha ilk günden, hatta daha ilk dakikadan, onun daha "şahane oda"yı tutup tutmayacağı bile meçhulken, tembih edilmemiş olduğu hâlde kendiliğinden kahve pişirip takdim ettiği andan itibaren fevkalade beğenmiş, sonra da kendisiyle konuşarak öğrendiği ve daha başka kanallardan edindiği malumat ilk önce gençlikle yakışıklılığın halk ettikleri tesir ve alakayı kuvvetlendirmiş, buna bir sevda, bir aşk şekil ve mahiyeti vermişti. Yaşayışlarının aynı sadeliği hemen hemen muhafaza etmesine rağmen, Jozefin artık babasının pek zengin olduğundan emindi. Onun kendisine ne kadar düşkün ve kendisiyle ne kadar müftehir olduğunu, ancak kendisiyle müftehir olduğunu biliyor, kocaya varırken pek esaslı bir drahoma alacağından şüphe etmiyordu. Bu esaslı drahoma ise elbette kendisine eski ve kibar bir Türk ailesinin kapılarını açardı.

Gördüğü anda pek beğendiği, içten içe sevmekte de gecikmediği ve delikanlının kolunda ve yakın bir istikbal-

de Avrupa'nın büyük şehirlerine gideceğini, en kibar ve parlak cemiyetler içinde yaşayacağını düşündükçe hazzından ürperiyordu. Hülyaların mesti içinde, Jozefin hakiki vaziyeti epey bir müddet fark etmedi.

Adnan'la dostça konuşmaların onun kalbine aşkı sokacağını, hatta sokmuş bulunduğunu sanıyordu. Delikanlının bir gün kendisini ablasıyla birlikte, sinemaya götürmüş ve refakatını Jaklin'den yarım ağızla, reddetmeye onu âdeta davet eden bir eda ile istemiş bulunmasını da, bu yolda atılmış büyük bir hatve olarak kabul etmişti. İlk gündeki kadar yerinde saydığını, delikanlının kendisine karşı tamamıyla kayıtsız olduğunu, bu kayıtsızlığa bir takım hususi sebeplerin de yardım etmekte bulunduğunu anlaması için Kemalettin Şadan Bey tarafından ikaz edilmesi icap edecekti.

İstanbul'da en yüksek hanımefendilerle Avrupa'da çeşit çeşit kontes ve markizle sevda oyunlarından, pek şerefli ve velveleli maceralarından bahseden sayın veya mahut diplomat Jozef'in gelini elden gittikten sonra -büyük kerime de valde hanım derecesinde kadro harici olduğuna göre- çaresiz Jozefin'e göz dikmişti. Onu bir hayli esmer ve zayıf olduğu için fazla beğenmemekle ve medeni durumundan, yani genç kızlığından dolayı sunabileceği safaların da mahdut kalacağını bilmekle beraber, kendisiyle bir maceraya girmenin yine hiç yoktan iyi olacağına hükmetmişti. Ve fırsat kollamış, genç kızla ilk yalnız kaldığı dakikada taarruza geçivermişti. Fakat hayli istihfafkâr bir redle karşılaşmış ve bu istihfaf, yüzün ifadesinde ve sözde kalmayarak genç kız nefsini elleriyle de müdafaa etmişti. Zavallı Kemalettin Şadan Bey'in ayna karşısında her sabah uzun dakikalar sarfedip nizamlamaya çalıştığı pek seyrek saçlar da bu esnada tamemen havalanmışlar, binbir dikkat ve emek sayesinde

yer yer örttükleri ve yer yer ancak gölgeleyebildikleri tarafları çırıl çıplak meydana çıkarmışlardı. O kadar ki, kırktan ayrılıp kırk beşe doğru ilerlemiş bulunmayı şiddetle reddeden sayın diplomat, daha yirmisine varmamış genç kızın gözlerine ferah ferah ellilik bir adam manzarası arzetmiş, Jozefin onun kollarından nefsini kurtardıktan sonra manzarasını seyri çin hiddeti bile fazla bularak, kendisini sadece istihza ile süzmeye koyulmuştu.

Kemalettin Şadan Bey layık görüldüğü bu hakarette Adnan'ın tesirini hissedecek bir adamdı. Acı acı gülmüş, "Oo, yine bu sempatik delikanlıyı, bu eşsiz jönprömiyeyi yolumun üzerinde buldum! Kendisine siz de tutkunsunuz, öyle mi? Zaten bunu fark etmemiş değildim" diye söylenmişti.

Sonra da, ciddiyetle alaycılığı birbirlerine büsbütün karıştıran bir eda içinde ilave etmişti: "Haber vereyim ki, kendi kendinize gelin güvey oluyorsunuz, boşu boşuna yanıp tutuşacaksınız! Çünkü yengeniz Madam Jaklin cenapları Adnan Bey'inizin daha nice zaman evvel ağzından girip burnundan çıktılar. Bendenizi haftalardan beri, evet bu küçük beyin teşrifinden beri ziyaret etmez oldular. Hep onun odasına taşınıyorlar. Vaziyeti farkedemeyişinize doğrusu şaştım: Ben sizi daha zeki, daha açıkgöz bir madmazel zannederdim, Madmazel Jozefin!"

Genç kız bu sözleri ilk önce bir garazkârlık, sadece bir kıskançlık eseri sanacaktı. Ve hiçbir mukabelede bulunmadan, tek söz söylemeden, Kemalettin Şadan Bey'i, saçlarını hınçla düzeltmeye terkederek odadan ayrılmıştı.

Aile şerefinin hiç değilse ön cephesi dimdik ve bembeyaz durmalıydı ve kardeşinin karısı tarafından aldatıldığı mevzuu üzerinde bir yabancı ile konuşmak, böyle bir şeyi kabul etmek caiz olamazdı. Fakat tabiidir ki artık içine kurt

düşmüş bulunuyordu ve yengesiyle Adnan'ın birbirlerine karşı muamelelerinde kart çapkının iddiasını haklı gösterecek bir şey bulunmaması hiçbir şey ifade etmezdi: Jaklin altı ay geceleri odasına girip çıktığı Kemalettin Şadan Bey'e karşı da her zaman soğuk ve pek resmî muamele etmiş değil miydi? Yüzüne hiçbir zaman bakmayacağı öteki pansiyonere, ihtiyar ve kambur hariciyeciye karşı ise fevkalade dostça davranmıyor, kendisine türlü şakalar, türlü muziplikler etmiyor muydu? Jozefin genç kadının -bu kelime caizse- metodunu biliyordu ve bir iki gece uykusuzluğa katlanıp kulağı kirişte bekleyince, eski sefaret başkâtibinin ve müsteşar namzedinin iddiasının hakikat olduğunu anladı, yengesinin şahsında bir rakibe, fakat, muzaffer, muradına tamamen ermiş bir rakibe gördü.

Bunu keşfettiği dakikada Jozefin hırsından ağladı: Tecrübesiz genç kızların gönül işlerindeki hüküm ve kanaatleri bir tarafından mutlaka sarkıp bozulduğu için de, yengesinin Adnan Harun'a yaptığı bu ziyaretlere değerinden pek büyük bir ehemmiyet vardı.

Delikanlının etrafında kuracağı şefkat ve aşk ağına düşmesi ve demirden bir idare ile güdülerek istediği yere, yani nikâh memurluğuna kadar gitmesi imkânı esasen var mıydı? Bu belli değildi. Fakat eğer vardıysa buna tamamıyla maddi bir macera, sadece iki etin hırslarını tatmin eden bir macera mâni olamazdı. Jozefin bahtını yine deneyebilirdi. Fakat delikanlıyı sırf bu maceradan dolayı elde edememiş bulunduğuna hükmetti ve mağrur ve kindar ruhlu olduğu için de, bir taraftan Adnan'la dostluğuna son verecek, diğer taraftan da yengesine karşı korkunç bir düşmanlık, bir kin besleyecekti. Kaldı ki, Jozefin ağabeysinin karısını bütün Fransızca, süslenme ve tavır ve eda derslerine rağmen hiç-

bir zaman sevmiş değildi; kardeşini aldatmasını hiçbir zaman affetmemiş, bundan dolayı kendisini hiçbir zaman mazur görmemişti. Dedik ya, genç ve sökmeye başladığı Fransız romanlarından edindiği bazı bilgilere rağmen pek de tecrübesizdi. Kemalettin Şadan Bey'in teşebbüsü hazin bir muvaffakıyetsizliğe uğramasaydı, vücudunun bir erkek kollarında ilk defa ürperdiğini hissedecekti.

VI

Sabaha karşı uyanıp bütün vücudunda hafif bir kırıklık duymuş olan Adnan vakıa sonra uykuya dalmış, fakat mutat uyanma saatinde tekrar gözlerini açtığı zaman aynı kırıklığın hâlâ devam ettiğini hissetmiş ve bir müddet daha yatakta dinlenmeyi muvafık bulmuştu. Sabah çayını kendisine henüz yatağında iken vermiş olan Madam Rebeka yarım saat sonra tekrar görünecek ve kapıdan içeri başını uzatarak, ilk önce, "Hayır ola, dışarı çıkmadınız da merak ettim. Rahatsız mısınız, bir ıhlamur kaynatayım mı?" diyecekti.

"Çok teşekkür ederim madam. Ama zahmet etmeyin, merak edilecek hiçbir şeyim yok. Uyandığım zaman biraz kırıklığım vardı, fakat tamamen geçti. Yarım saat daha istirahat edip gideceğim."

Delikanlı bu mukabelede bulunurken yaşlı kadın tamamen içeri girmiş ve, "Şu hâlde bu yarım saatin on dakikasını lütfen bana verin" diyerek beyaz-kırmızı çizgili yazlık bahçe iskemlesine, "şahane oda"nın bu yegâne koltuğuna oturmuştu.

Adnan yatağın içinde doğrulmuş ve içinden, "Ben pasaportumu nalburun vereceğini düşünmüştüm. Galiba yanlış

tahmin etmişim: Madamasından alacağım!" diye düşünerek beklemişti.

"Acaba hakiki sebepler ileri sürülecek miydi, yoksa tamamıyla sudan bahaneler üzerinde mi durulacaktı? Sudan bahaneler uydurulmaz da ciddi ve hakiki sebepler ileri sürülürse bunların hangisi ileri sürülecekti? Gelin hanımla macera mı yüzüne vurulacak, yoksa kerime hanımın sevdasından mı bahsedilecekti? Fakat hangisinden bahsedilirse edilsin, Adnan kendisini tamamen suçsuz, evet tamamen masum hissediyordu. Bir gece kapısı tıkırdatılarak Jaklin içeri girmiş değil miydi? Hangi genç adam tıpış tıpış kendisi gelen ve gelmekte hâlâ devam eden bir kadını geri çevirirdi? Böyle bir harekette bulunması kendisinden ne hakla istenebilirdi? Hem de, üstelik, bunun ilk defa kendi şerefine yapılmış bir hareket olmadığı, madamın bu evdeki kimbilir kaçıncı sevgilisi, ancak zincirde bir halka teşkil ettiği herkesin malumu iken bu feragat niçin, ne hakla istenirdi? Jozefin'in kendisine tutulmasına gelince, bunda da hiçbir günahı yoktu. Genç kıza ne şaklabanlık etmiş, ne de göz süzmüştü. Ümit verecek hiçbir harekette, ama hiçbir harekette bulunmuş değildi.

İçinden, "Bu muhterem madamanın bana kapı göstermesini doğrusu kabul etmeyeceğim. Hele eğer gelinin benimle münasebetini ilk günahı diye yutturmaya kalkıp faziletli aile reisi rolü oynamaya kalkarsa, kendisine haddini bildirmekliğim pek mümkündür" diye düşünerek sükût etti. Yaşlı kadının konuşmasını bekledi.

Madam Rebeka ağır ağır, pek ciddi ve makul, o nispette de mütevazı bir eda ile konuşacaktı. "Adnan Bey'im, size nazik bir şeyden bahsetmeye geldim. Birkaç gündür fırsat arıyorum, bu fırsat ancak şimdi elime geçiyor. Evde yalnı-

zız, rahat rahat konuşabiliriz. Ama korkmayın, sizi uzun uzun rahatsız edecek değilim. Dedim ya, ancak birkaç dakikanızı alacağım."

Ancak bir saniyelik bir duruştan sonra da devam edecekti: "Söyleyeceğim şey, Jozefin'in hâlidir. Kızım sizi ilk gördüğü dakikada beğenmişti. Bunda tabii bir fevkaladelik yok, çünkü pek beğenilecek bir delikanlısınız, fakat kızımın sizi beğenişi kısa bir zaman geçmeden derin, büyük bir aşk hâlini aldı. Kendisini yüzlemiş değilim, o da bana derdini dökmedi. Fakat kadınım, anayım, anladım.

Madam Rebeka, Adnan'da bir mukabelede bulunmak için bir kıpırdanış bir hazırlanış farkederek kuru ve damarlı ellerinden birini kaldırdı. Delikanlıya yavaşça sükût emredek devam etti.

"Yok, bundan dolayı sizi katiyen mesul tutmuyorum. Kızıma karşı gösterdiğiniz şey ancak ve sadece nezaket olmuştur. Öyle fazla ahbaplıklardan bile çekindiniz. Bu evde ancak benimle ahbapsınız. Fakat genç kız kalbi bu! Bazen de erkeğin soğuk ve çekingen durması ile büsbütün alevlenir. Soğuk ve kayıtsız kalınmasını da çok kere çekingenlik, cesaretsizlik sayıp büyük hayallere, büyük ümitlere kapılır. Siz belki pek yakında Avrupa'da bir yere gidersiniz: Hariciye memurları bir tarafta saplanıp kalmıyorlar, hele Ankara'dan bir an önce ayrılmaya bakıyorlar. Fakat gidin gitmeyin, her hâlde Ankara Musevilerinden nalbur Yasef Tudela Efendi'nin ve başından yemenisini, sırtından kürkünü çıkarmamış olan ihtiyar bir Madam Rebeka'nın damadı olmak istemezsiniz!"

Sustu; odada bir an sessizlik hüküm sürdü.

"Hatta niçin gizleyeyim, binde bir ihtimalle siz Jozefin'in hayallerini gerçeğe çevirmek isteseniz de, aranızda bir

izdivaç bana yine iyi bir şey gibi görünmeyecektir. Dinleri ayrı iki insanın birleşmelerinden dünya hayır gelmez. Dinlerimiz ayrı, mühitlerimiz de çok farklı. Sizinle böyle konuşmadan önce çok tereddüt ettim. Fakat Jozefin'i hele bu en son günlerde fevkalade heyecanlı ve mustarip görüyorum. O kadar ki, babası bile hâlindeki tuhaflığı, gayrı tabiiliği farkederek, "Acaba nesi var? Hasta mı?" diye sorup durmaya başladı."

Vaziyeti tamamıyla tespit ettikten sonra nalburun karısı artık pek emin bir eda ile kararlarını bildirmeye, emirlerini vermeye koyuldu.

"Ama derhâl işin önüne geçilirse unutacağından eminim. Genç, tecrübesiz; sizin gibi yaşça akranı ve her bakımdan mükemmel, aynı zamanda pek yakışıklı bir delikanlı ile ilk defa olarak bir çatı altında bulunuyor, gönül vermesini mazur görmek, tabii bulmak lazım. Beni bu sözlerimden dolayı, bu ricamdan dolayı affedin. Sizin de anneniz var, annelerin ne büyük vazifeleri bulunduğunu takdir edersiniz!"

Yaşlı kadın davayı kazandığından, artık ancak teferruata ait şeylerin halledilmeleri gerektiğinden emin bir hâlde beyaz-kırmızı çizgili hasır iskemleden kalkmış, delikanlının sedir azmanı yatağına doğru iki adım yaklaşarak ve ellerini kavuşturarak, "Bu konuşmamız aramızda tamamıyle bir sır olarak kalacak, değil mi Adnan Bey?" demişti.

Adnan kabul eden bir eda ile başını eğecekti.

"Herhâlde mahallenin başka bir evinde pansiyon olmazsınız, değil mi beyim? Jozefin sizinle her gün karşılaşıp durursa sizi unutmasına imkân olamaz."

Ve Adnan, tasdik ve kabul manasına bir kere daha başını eğdi. Doğrusu, Madam Rebeka mütevazı edası içinde pek tesirli bir tarz ve şekilde konuşmuş, davasını tamamen

kazanmıştı. Çünkü çıkma teklifini reddetmeye hazırlanan Adnan, işte her şeyi kabul etmiş bulunuyordu. Hem çıkacak, hem yaşlı kadının isteği üzerine çıktığından bahsetmiyecek hem de mahallenin bir başka evine pansiyoner olmayarak, belki daha bakımsız bir hâlde yaşamak şartıyla uzaklara gidecekti. Bir kere daha başını eğerek, karşısında hâlâ elleri kilitli cevabını bekleyen kadına, "Peki madam, emredersiniz" demişti...

Ay başına da ancak üç dört gün kalmıştı. Fakat tesadüf kendisine yardım etti ve Adnan yeni ayın ikinci günü şehrin göbeğinde bir yer bulup bavullarıyla Musevi mahallesinden ayrılıyordu. Bu tesadüf ise, Avrupa'ya gitmek ümidini pek de beslemeyen hariciye memurları zümresinden iki zatın o sıralarda bir banka memuruyla birlikte bir apartman dairesi tutmaya teşebbüs etmeleri, fakat bu ağır yük için bir dördüncü arkadaş bulmanın daha münasip olacağına hükmederek, bu dördüncüyü aramaya karar vermeleri olmuştu.

Apartman dairesini banka memuru, yani adı ve sanıyla İş Bankası'nın kambiyo servisinden Hulusi Fuat Bey tutmuştu. Kendisi de pek fettan bir zat olduğundan tek bir oda ile iktifa ederek öteki iki odayı üç kişiye vermek suretiyle daireyi bedavaya mal etmek dirayetini gösterecekti.

Kombinezona iştirak eden iki hariciye memuru kırantasıyla, Adnan'a, "büyük fırsatı" haber veren genci bir odayı paylaşacaklardı. Geri kalan ve apartmanın arka tarafına isabet eden gün görmez odası da Adnan'a kiralanmış ve delikanlı en zaruri eşya ile bunu döşeyerek Jozef Tudela'nın evindeki "şahane" odaya hemen hemen eş bir hâle sokmuştu.

Bu apartman hariciye vekâletine pek yakındı; asıl şehirde millî mücadelerden önce şehrin en mamur kısmını teşkil etmiş kısımdaydı; burası millî mücadeleden bir müddet

evvel çıkan bir yangında baştan başa kül hâline gelmiş olup bu son zamanlarda yeni yeni inşaatla şenlenmeye başlıyordu. Bütün daire, üç odası, antresi, mutfağı, helası ve banyosuyla ekski İstanbul konaklarından birinde bir odaya yetmeyecek bir sahaya sığdırılmış bulunmaktaydı.

Adnan kendileriyle bir müddet müşterek bir hayat geçireceği bu insanların üçüyle de yeni tanışmış, hele bankacı ile, apartmanı görüp vaziyeti kabul ettikten sonra görüşmüştü: Ankara'da apartmanlar henüz o kadar nadir ve daha evvel de söylediğimiz gibi bunların kiraları o derecede yüksekti ki, bir apartman odasında yaşamaya karar veren bekârlar bazen birbirlerini hiç tanımadıkları ve aralarında büyük seviye farkları bulunduğu hâlde bir vasıta ile tanışıp beraber oturmaya karar veriyor, bu kararı gerçekleştirdikten sonra da bazen gül gibi geçiniyor, bazen de kısa bir müddet sonunda saç saça, baş başa geliyorlardı. Fakat Adnan'la öteki hariciye memurları aynı âleme mensup bulundukları gibi, bankacıyı da, işi ecnebi paralarıyla yapılan muamelelere taalluk ettiğinden, bir nevi hariciye memuru saymak pek mümkündü. Bu cihetle de, sahibi Ankara kazalarından Beypazarlı olduğu için Beypazarı apartmanı diye anılan bir apartmanda sulh ve sükûnun, iyi anlaşmanın hüküm süreceği zannedilebilirdi...

VII

Karaoğlan çarşısı yakınlarında, Meçhul Asker sokağındaki Beypazarı apartmanına taşınmak kararını verdiği sırada Jaklin'le münasebetini kesmeye Adnan asla karar vermiş değildi. Odasına kendi kendine gelmiş ve dilediği zaman

gelmekte, dilediği kadar kalmakta devam etmiş olan bu genç kadını belki kendisine hiçbir fetih zevki tattırmadığı için sevmemiş, hatta ondan biraz da bezmişti. Bununla beraber, hareketlerinde pek maddi ve hesaplı olduğu için, artık Mösyö Jozef'likten azlettiği Yasef Tudela'nın pansiyonunda para pul istemeden gelip kendisini arzeden bu taze ve şişmanlığına rağmen âdeta güzel kadına Allahın bir nimeti nazarıyla bakmamış değildi ve bedava olmak şartıyla daha iyisini bulmadan onun pasaportunu vermeyi bir çılgınlık sayıyor, "Bu kadınsız Ankara'da şimdiki hâlde bundan iyisini bulmak kabil değil. Meğer ki, Kemalettin Şadan Bey'le benzerleri gibi hayalî maşukalar, hanımefendiler veya sefaretlere mensup madamalar halk ve icat edilsin, bu yalanlarla avunulsun!" diye düşünüyordu.

Çünkü, dediğimiz gibi, o tarihlerde Ankara hakikaten kadınsızdı. Kocalarıyla beraber İstanbul'dan gelmiş olup sayıları asla kabarık bulunmayan İstanbul hanımlarının maceraya düşkünleri de günahkârlığa cesaret edemiyor, şehrin ufaklığından korkuyorlardı: Evde unutulmuş bir şeyi almak üzere kocalarının her an bastırıvereceklerini, kendilerini evde bulmamaları yahut soyunup dökünmüş erkek misafirleriyle bulmaları ihtimalini hesap ediyorlar ve iştihalarını İstanbul yazlarına, aylarca sürdürdükleri hava tebdili zamanlarına bırakıyorlardı. Ankara yerlilerinin teşkil ettikleri âlemle İstanbul'dan gelmiş bekârlar arasında ise bir demir perde vardı. Kendilerine en hafif tabirle, hafif meşrep tabir olunup bu işin ticaretiyle meşgul olan kadınlara gelince, onlar da ihtiyaca göre pek az, bu itibarla da yanlarına yaklaşılamayacak derecede pahalıydılar. Velhasıl apartmanı tuttuktan sonra geçirdikleri saatlerde Adnan Jaklin'e her zamandan fazla, hiçbir zaman yapmadığı dere-

cede diller dökmüş ve aralarındaki münasebete âdeta mukaddes bir bağ nazarıyla baktığını temin ederek bir hafta sonra kendisini ziyarete geleceği hakkında genç kadına yeminler ettirmişti.

İçinden de, "Aman hiç değilse bir hafta dinleneyim. Bundan sonra da nasıl olsa fasılalı gelir, bu suretle de gözümde daha kıymetlenir!" diye düşünüyordu.

Genç kadın ise Adnan'ın döktüğü bütün dillere ve Madam Rebeka'nın âdeta emre benzeyen ricasının mübalağalı hikâyesine rağmen onun pansiyondan böyle ansızın çıkışını hiddet ve şüphe ile karşılamış, bunun daha evvel düşünülüp istenmiş bir hareket olması ihtimalini aklından çıkaramamıştı. Delikanlının eşyasını bavullarına doldurup gittiği günlerde, dört gün sonra apartmanda buluşma kararı verilmiş olduğu hâlde arkasından sıcak gözyaşları dökmüş ve o dört gün kendisine sonu gelmeyecek bir zaman gibi görünmüştü.

Bununla beraber, kararlaşmış zaman gelip çatarak apartmana gitmek üzere hazırlanması icap eden saate erişilince, işin ne kadar çetin bir dava ve ağır ve apaçık bir rezalet teşkil ettiğini birden anlayıverecekti. Musevi mahallesinden Beypazarı apartmanına kadar gidiş o derecede çetin ve ıstıraplı bir iş olmuştu ki, bu apartmanda güpe gündüz iki saatlik, sanki herkesin gözü önünde iki saatlik bir zaman geçirdikten sonra dik ve loş merdivenleri indiği sırada buraya bir kere daha kabil değil gelemeyeceğinden, yeniden kararlaşmış gün ve saatte Adnan'ın kendisini beyhude yere bekleyeceğinden Jaklin katiyen emin bulunuyordu.

Hatta apartmana değil, bu Meçhul Asker sokağına dahi bir daha ayak atmasına imkân yoktu.

Çünkü Jaklin'in şimdiye kadarki bütün günahları Muse-

vi mahallesindeki evin gece karanlığına ve sessizliğine gömüldüğü saatlerde, kocasının ancak beş on adım ötesinde, âdeta onun ve hatta bütün ailenin siyanet ve himayesi altında işlenmişti. Hâlbuki artık bu işi güpe gündüz, türlü zahmet ve eziyeti göze alarak ve her şeyi ilan edip sanki haykırarak yapmak icap edecekti. Sokağa çıkmak üzere giyinip hazırlanmak, küçük Jozef'i evde bırakmak, bunun için de kaynanasıyla büyük görümcesi Reşa'ya inanmadıklarını farkederek, bir takım hikâyeler uydurup çocuğu kendilerine teslim etmek, pek düşkün olduğu annesinin eteklerine sarılıp ağlayarak, onu göndermemek isteyen öz evladına da türlü yalan söyleyip kendisini yaşlı gözlerle bırakmak lazım olmuştu. Fakat her şey bununla da bitmemiş, bütün mahallenin gözü önünde, tekmil komşuların muhayyilelerini işlete işlete yürümek, sonra şehrin merkezine kadar varmak, Türk mahallesindeki o apartmana girmek gerekmişti.

O apartmanın kapısında, merdivenlerinde kendisine rastlayacakların türlü tefsirine uğramak ise felaketlerin en büyüğüydü. Ve bu her seferinde böyle olacaktı. Hatta, belki de Adnan'ın muvafakat ve delaletiyle, apartman arkadaşlarından pay ve sükût hakkı istiyenler çıkacaktı.

Bu olmasa bile, işi farkedip yolunu gözetleyenler, tehdit edenler de peyda olabilirdi.

Gelin gelmiş olduğu evin kiracıları arasında en genç ve yakışıklı olanını hizmetine tahsis etmek usulünü hemen beş yıldan beri tatbik ederek, bu evin dışında pek masum ve pek şerefli bir çehre ile dolaşmış olan Jaklin Tudela bu kadar tehlikeyi, bu kadar zahmeti ve bu kadar ayıbı göze alamamış, Adnan'dan vazgeçmeyi tek çıkar yol bulmuştu. Apartman dönüşü hayli hüzünlü bir hafta geçirecek, ondan

sonra da Kemalettin Şadan Bey'e dönerek, meseleyi halledivere-cekti. (Çünkü Adnan'dan boş kalmış odaya Maliye Vekâleti'nden ellilik ve sakil bir adam gelmişti. Kemalettin Şadan Bey de, evvelce yaptığı kabalığın hakiki bir âşığın, gönülden seven erkeğin derin ıstırabının zaruri bir tezahürü olduğunu temin ederek tarziye vermiş, kendisini affettirmeğe muvaffak olmuştu.)

Kaldı ki, apartmanı ilk ve son ziyaretinde Adnan Jaklin'e biraz değişmiş, biraz soğumuş gibi de gelmişti. Garsoniyer için yeni bir sevgili temin etmiş olamaz mıydı? Pek düşkün bir âşık buluşma günleri arasına kendi isteğiyle bir haftalık fasıla koymazdı: Jaklin'i Beypazarı apartmanının dört numaralı dairesine bir daha ayak atmamaya sevkeden bir sebep de bırakılmak, bıkılıp atılmak ayıbından ve zilletinden nefsini korumak endişesiydi.

Vaziyetin bu anlattığımız şekli alması ise herkesten, hatta bizzat Kemalettin Şadan Bey'den de ziyade Jaklin'in kocasını memnun edecekti. Babasının bazen "mösyö" ve karısının daima "madam" olmalarına rağmen ancak "efendi" kalan biçare Moiz, Jaklin'in iki haftayı geçen bir müddet geceleri yatağından, yanıbaşında hiç kalkmadan kalışı ile saadetlerin en büyüğünü tatmış, hatta onun bir kere tek başına evden ayrılıp üç saat kadar sonra döndüğünü öğrenişi de saadetini fazla gölgelendirmemişti. Bununla beraber, bu saadete istikbal hakkında büyük endişelerin karışmamış olduğu söylenemezdi.

Bir kere, Adnan'dan boş kalan odaya gelen kiracının çirkin, geçkin ve çelimsiz bir adam olmasına üzülmüş, bu odayı böyle bir mahluka vermiş bulunduğundan dolayı babasına içten içe öfkelenmişti. Karısının bu yeni kiracıya kabil değil iltifat etmeyeceğinden emindi. Kemalettin

Şadan Bey'e döneceğini de tahmin etmediğinden, vaziyetin nasıl bir seyir takip edeceğini kestirememiş, fevkalade sakil olan Ali İzzet'i ve yaşlı bir adam olan öteki hariciyeciyi hesaba sokamadığı için de birden aklına korkunç ihtimaller gelmişti. Meşguliyetsiz kalacak olan sevgili karısının dışarda birine gönül verip yahut Adnan'ın hasretine dayanamayarak büsbütün çıkıp gidebileceğini düşünmüş, dehşet içinde kalmıştı. Jaklin'in nihayet bir gece ilk defa olarak yataktan sessizce, kendisine mutadı veçhile hiç duyurmamaya çalışarak, dikkatli ve saygılı, kalkıp gidişi ve iki saat geçmeden yine sessiz sedasız gelip yanına yatışı kendisine imkânsız görünmüş olan keyfiyetin, eski vaziyete avdetin tabii ve gürültüsüz bir şekilde vuku bulduğunu anlatmıştı.

Fakat, zahir insan kalbi anlaşılmaz bir muamma olduğu için iki haftadır sızlamamış bir yaranın yeniden açıldığını da Moiz hissetmiş, bu yaranın yeniden sızlaması pek acı, pek müthiş olmuştu. Bereket ki, yine evvelce dediğimiz gibi, Kemalettin Şadan Bey'e karısının yaptığı bu gece ziyaretleri haftada ikiyi aşmazdı, her ziyaretin müddeti de bir saati nadiren tecavüz ederdi...

VIII

Adnan'ın ayrılışından sonra, beş aylık bir zaman, Mösyö Jozef Tudela'nın evinde tamamıyla vakasız geçti. Bu beş aylık müddet içinde Madam Jaklin'in Kemalettin Şadan Bey'e yaptığı gece ziyaretleri de, gittikçe daha isteksiz ve heyecansız olmak şartıyla devam etti. Fakat altı aya girilişten itibaren, birkaç aylık yeni bir devre heyecanlı olaylarla, saadet ve felaketlerle dolup taşacaktı.

Bunların ilki, büyük elçilik müsteşarlığına hak ettiğini ve artık değil başkâtiplik, fakat orta elçilik müsteşarlığı ile de yola çıkmaya razı olmadığını katiyetle, söylemesine rağmen Kemalettin Şadan Bey'in bir orta elçilik başkâtipliğiyle, bıyıkları biraz daha kırpılmış, saçlarının akları daha da dikkatle kesilip yok edilmiş bir hâlde, Rusya'dayken edindiği kürklü paltosu da baharın artık meydana çıkmış bulunmasına rağmen sırtında -ve bu paltonun ihtişamı geceleri çok kere odasında peynir, ekmek ve zeytin yediğini hatıra getirmeyerek- yola çıkması oldu.

Fakat bu keyfiyet, herhangi bir sarsıntıyı mucip olmayacaktı. Zira Madam Jaklin onun yerini alan zatı, Kemalettin Şadan Bey'den bir miktar genç bir banka memurunu, iltifatlarına mazhar olmaya layık saymış ve diplomatın ayrılarak odasının başka birine intikali Tudela ailesinin hayatı üzerinde hiçbir tesir hasıl etmemişti.

Madam Jaklin, Hüseyin Mazhar Bey'e karşı -banka memurunun adı Hüseyin Mazhar'dı- evet, Hüseyin Mazhar Bey'e karşı fevkalade bir zaaf ve hayranlık duymadığı için eski münasebeti sürdürüp sürüklediği de söylenemez değildi.

Genç kadının küçük görümcesiyle, Jozefin'le münasebetine gelince, Adnan'ın gidişinden, daha doğrusu onunla münasebetinin kesildiğini anlayışından itibaren genç kız artık yengesine karşı bir düşmanlık hissetmez, hiç değilse bu düşmanlığı izhar etmez olmuştu. Kendisiyle konuşuyor, hatta artık saçlarını ona düzelttirmemekle beraber, şakalaşıyor, ailevi münasebetlerde de rol alıp umumi kavgalara iştirak ediyor ve eğer Jaklin annesiyle ablasına karşı İstanbul'dan gelin gelmiş komşuyu çağırırsa, o da annesiyle ablasının safına iştirak ediyordu. Bir müddet geçince de, birdenbire oldu denecek bir şekilde ve birkaç gün süren fevkalade şid-

detli bir çeyiz -drahoma- kavgasından sonra nişanlanacak, bu nişandan iki ay geçmeden de nişanlısıyla, İstanbul'dan gelme ve Alman pasaportlu bir Herr Albreht Vitterman'la evlenip peder efendinin Yenişehir'deki apartmanının bir dairesine taşınacaktı...

Bu Herr Albreht Vitterman, belki İkinci Bayezid devrinden beri ecdadı Türkiye'de barınan Jozef Tudela derecesinde bu memleketin yerlisi olmamakla beraber kendisi de, ana ve babası da yine bu memlekette doğup büyümüş kimselerdi. Albreht'in dedesinin babası Almanya'nın en çok Lehlerle meskûn bulunan cenup doğusu kısmından muhacir gelip Balat'ta mekân tutmuş, fakat dedesi İzak Galata'da, Kuledibi'nde doğmuş, evlenip barklanmış, babası Ogüst ise buradan Beyoğlu'nun daha iyi bir semtine intikal etmişti. Prusya'nın cenup doğusu kısmını, Brezlav taraflarını vatanları olarak gösterdiklerine nazaran Alman değil, Leh Yahudisi olmaları akla daha yakındı. Lakin Lehliği hakir görüp kabul etmemişler, hiç değilse Balat'ta bırakmışlar ve Beyoğlu hayatının hele Kuledibi'nde daha yukarıya geçince, Almanlığa bir miktar da Fransızlık katmışlardı. Almanya 1918'de mağlubiyete uğrayınca Herr Albreht Vitterman yarı yarıya değişmiş, Mösyö Alber Viterman olmuştu.

Millî mücadelenin zaferle nihayet bulmasından sonra ise Herr-Mösyö terkibine bir mikdar Türklük de ilave ettiğinden, Amerikalı bir otomobil şirketinin ajanı sıfatıyla Ankara'ya geldiği zaman hayli düzgün bir Türkçe'ye sahip bulunuyor, acentesi olduğu müessesenin arabalarını satmak başta gelmek üzere devlet dairelerinde çeşitli işler takip ederken de mösyölüğü ve herliği bir tarafa bırakıp çok kere "efendi" olmayı iltizam ediyordu.

Devlet dairelerinde Fransız'ca veya Alman'ca konuşmaya pek meraklı zatların arzularına hürmet etmekle beraber, Türkçe konuşmakta inat edenlere yahut Türkçe'den başka bir dil bilmeyenlere işi düşünce de onlarla rahat rahat Türkçe konuşuyordu. Adnan derecesinde olmasa bile yakışıklı bir gençti de. Jozefin kendisini Ankara'daki yerli veya İstanbullu Musevi delikanlıların hepsinden kayıtsız şartsız iyi bulmuştu. Adnan onunla evleneceğini öğrenince, "Vara vara kime varabiliyor? Bir de beni gözüne kestirmişti!" diyemezdi. Bu cihetle, Alber Viterman'ın kendisine karşı gösterdiği yakınlığa Jozefin büyük bir teşvik ve sevinç edası takınıp mukabele etmiş ve kendi hesabına bu izdivacı memnuniyetle karşılıyacağını bildirerek babasının serveti hakkında söylenilen şeylerin birer hakikat olduğuna emin bulunduğunu da anlatmıştı.

Bunun üzerine delikanlı tereddütlerinden sıyrılarak derhâl babasına mektup yazacak ve artık bir seneden beri işlerini oğluna bırakmış ve istirahat içinde geçirdiği aylarda fazlaca enerji biriktirmiş bulunan Herr Ogüst Viterman hassaten pazarlığa gelecekti.

Pazarlık... Ankara'nın Yahudi mahallesi bu pazarlıkların envaına yıllardan, uzun yıllardan, denebilir ki, asırlardan beri şahit ve aşina idi. Bu pazarlıklar aylar bazen hatta yıllar sürerdi. Tudela-Viterman aileleri arasındaki pazarlık, münakaşa ve mücadele ise ancak bir hafta sürecek, fakat emsalsiz şiddette dakikaları, hatta çeyrek saatleri ihtiva ederek, birkaç kere tamamen kesilmek tehlikesini dahi arz edecekti. Aslı eski Lehistan'dan Almanya'ya geçmiş bir memleket olan Brezlav taraflarından gelme Vittermannların Ankaralı Tudela ailesinden kız almak üzere ileri sürdükleri şartlar o derecede ağır, o derecede gaddarane idi!

Şüphesiz ki Yasef Tudela olsun, karısı Rebeka olsun, kızlarını sırtında gömlekle, eski Türk usulü ile gelin edeceklerini düşünmemiş, bu hususta ümitlere kapılmamışlardı. Her tarafta olduğu gibi Ankara'nın Musevi mahallesinde de ta Beni İsrail'in kuruluşundan gelen, Musa peygamberce konulmuş kanunlara daima riayet edilmiş, babalarının ölümünde emlakın erkek evlatta kalması, fakat buna mukabil kızların kocaya varırken babalarının serveti kadar, varacakları kocanın değeriyle mütenasip bir drahoma almaları kabul edilmişti. Bu drahomanın tutarını da kızla oğlan tarafları nişandan önce tespit etmek üzere toplanır ve oğlan tarafı fazla istemek, kız tarafı ise eksik vermek için çetin, pek çetin bir müzakereye girişirlerdi. Bu müzakerelerin daima çok gürültülü, bazen de hayli hazin sahnelere sebebiyet verdiği, kız tarafı fazla para vermemek için müstakbel damadın şahsı ile ailesinde şeref ve haysiyet kırıcı şeyler ilan ederken, erkek tarafının da kız tarafından daha fazla para ödenmesini istemeyi hak ettirecek, ancak daha fazla para mukabilinde kabul edilebilecek şeyleri ilana kalkıştığı daima vaki olurdu. Şu kadar ki, Cumhuriyet'in ilanından beri, medeni kanunun kabulünden beri artık vaziyet eskisi gibi değildi. Musevi mahallesinde de bu medeni kanun âdetler ve hayat üzerinde müessir olmaya başlamıştı: Kızlar artık miras yiyorlardı! Fakat -el altından Jozefin'den hayli bilgi ve talimat da alan- Vintermanlar bu yeni vaziyetten tamamıyla istifade etmeyi bir taraftan şart koşarak miras hakkını katiyen mahfuz tutarlarken diğer taraftan da hakikaten pek ağır, hakikaten pek kabul edilmez şartlar üzerinde ısrar ediyorlardı.

Bu şartlar mucibince damada esaslı bir sermaye verilecekti. Ayrıca Jozefi'nin babası bir cep harçlığı verecekti. Bu cep harçlığı için müddet tanınmıyor, fakat eğer yeni evlile-

rin çocukları olursa bu harçlığın çocuk sayısına göre artması icap ediyordu. Yenişehir'deki apartmanın bir dairesi de döşenmek şartıyla yeni evlilere tahsis edilecekti. Birkaç gün pembe boyalı evde âdeta bir harp havası hüküm sürmüş, Jozef Tudela'nın büyük ve hafifçe topal kızı sakil Roza ile kendi kadar sakil kocası Eskenazi Lorenyo'nun ve iki ayağının artık çukurda olduğunu düşünmeyen veliaht Moiz'le karısı Jaklin'in ağızlarını bıçaklar açmamıştı. Madam Rebeka da onların taraflarını tutmuş ve bu işten vazgeçilerek ihtiyar Ogüst Vitterman'ın iki eli boş bir hâlde geldiği yere döndürülmesini tavsiye etmişti. Jozef Tudela küçük kızını, İstanbul'dan gelme Türklerin tabirleriyle bu tekne kazıntısını öteki iki evladından çok fazla sevmese elbette ki, karısının arzusunu kabul eder, müzakereyi keser, bu izdivaç tasavvurundan vazgeçerdi. Fakat Jozefin'i hakikaten çok seviyor, onu pek zeki ve malumatlı, Beyoğlu'nun kibar ve zarif bir matmazelinden farksız sayıp kendisi ile iftihar ediyor... üç çocuğu arasında ancak onunla iftihar ediyordu.

Diğer taraftan, bu namzetle ilk damat arasındaki farkları göz önüne alıyordu: Bu yeni damat öteki damat kadar ucuza satın alınamazdı. Hem ayrıca, o ilk damat seçileli, yani on bir senedir şahsen katetmiş bulunduğu mesafeyi inkâr etmemek, artık çok daha ağır tekliflerle karşılaşmaktaki zarureti tasdik etmek lazımdı. Müzakereyi ancak bir müddet sürüncemede bıraktı. Karşı tarafın "son" ve "kati" kelimeleriyle tavsif ettiği bir takım tenzilatı temin ettikten sonra artık müzakereyi ve cengi -bütün Musevi mahallesinin heyecanla takip ettiği müzakereyi ve cengi- kâfi gördü.

"Peki, benim malda ve mülkte gözüm yoktur. Tek çocuklar bahtiyar olsunlar!" diye haykırarak artık rikkat yaşları döken muhasım tarafın, yani müstakbel dünürünün, kızının müs-

takbel kaynanası Mösyö Ogüst ve Betnerman'ın kollarına düştü...

IX

Nişanı pek çabuk takip eden düğün, inşası tarihinden itibaren metruk bir hâlde kaldıktan sonra nihayet bir şirket tesisiyle kapıları açılabilen Ankara Polis salonlarında yapılmış, bu keyfiyet de Musevi mahallesinin hayatındaki en büyük ve mühim olaylardan birini teşkil etmiş, Musevi cemaatinin artık tarihine geçecek olaylarından biri olmuştu. Bu da sadece düğündeki debdebe ve ihtişamdan, Ankara Palas salonlarında yapılan ilk Musevi düğünü olmasından ileri gelmeyecekti. Fakat Musevi mahallesinden çağrılacak Museviler arasında pek büyük bir eleme yapılıp genç ve ihtiyar Raşellerle Rebekalar, Moizlerle İzaklar arasında ancak onda, hayır onda değil, ancak ellide birin davet edilmesinden hasıl olacak, bu hâl de belki artık hiç geçmez dargınlıklara vücut verecek, kinler halk edecekti.

Evet, zamanına göre zengin sayılabilir bir adamın kızı olan Madam Rebeka ile evlenip tüyünü değiştirmeden önce eski Ankara'nın toz veya çamuru diz boyu sokaklarında işportacılık etmiş bulunduğunu nice kimselerin hatırladıkları bu Yasef Tudela dün kendisiyle müsavi değil, kat kat kendisine üstün olan nice insanı, hakir bulup düğününe çağırmamış, ırkdaşları ve dindaşları arasında büyük bir eleme yaparak, ancak yirmi yirmi beş kişiyi bu şerefe layık saymıştı. Ancak bu eleme yapılırken kurnazlık gösterilmiş, zira bütün davetliler için gece kıyafeti, yani kadınlar hakkında tuvalet, erkekler hakkında da frak veya smokin kaydı

konulmuş, fakat çağrılmaya layık görülen Musevilere bunun bir tedbir olduğu, kendilerinin koyu renk elbiselerle gelebilecekleri fısıldanmıştı. Yoksa henüz Musevi mahallesinde hiçbir kadının gece tuvaleti, hele hiçbir erkeğin frak veya smokini yoktu. Nitekim kaynatalardan biri, yani Jozef Tudela bile gece elbisesini bu düğün şerefine yaptıracak, fakat frağı pek iddialı, diğer taraftan muhtelif zaruretlerle birkaç kere ayak attığı tekellüflü yerlerde gördüğü garsonlara insanı benzetebilir sayarak, ancak bir smokin yaptıracaktı...

Jozef Tudela bu smokini düğün hazırlıkları için İstanbul'a son gidişinde damadının terzisine yaptırmış ve fevkalade vaziyetin şerefine, yataklı ile dönüşünde bu elbise ile ona ait kıyafet teferruatı hususi ve yeni bir bavul içinde gelmişti. Bu elbisenin düğün gecesine kadar provasını yapmayacak, hatta küşat resmini o vakte bırakarak bavulu kapalı tutacaktı. Ancak o gece, Madam Rebeka ile büyük kızına hizmet ettirerek sinek kaydı tıraş olup beyaz gömleği ve rugan iskarpinleri giydikten sonra nihayet süslenmesini ikmal edecek, şeritli pantalonunu, yeleğini giyecek, nihayet smokinin ceketini sırtına geçirecek ve o zaman arz ettiği manzara ile karısına âdeta bir felaket karşısında kalmak hissini vererek, yaşlı kadını tepeden tırnağa kadar titretecekti. Bu smokin onların evlilik hayatlarında âdeta bir devre başlangıcını teşkil edecekti.

Hâlâ gür saçları itina ile taranmış başını her zamandan dik tutan nalbur mütebessim ve biraz mağrur ayakta kalmış, annesinin, Jaklin'in eteklerine bermutat yapışmış olduğu hâlde içeri gelmiş olan torununa kadar herkesin takdirlerini, tebriklerini kabul etmişti. Saadetin heyecanı kendisini hakikaten tazelendirmişti. Çarşıdaki tek Musevi terzinin

kaba ve ucuz kumaşlardan yaptığı bol ve babayani elbiselerde hiç fark edilmeyen kusursuz endamı da bu smokin içinde ona âdeta bir genç adam, herhâlde henüz sevilebilir ve muhakkak ki, sevgisi reddedilmez bir adam şekil ve manzarası vermiş bulunuyordu. Pek geçkin ve sakil Madam Rebaka kendisinden birkaç yaş da genç olan kocasına karşı bu anda duyduğu hicabı, endişeyi ve hatta kine pek benzeyen duyguyu otuz küsur yıllık bir evlilik hayatında bu kudretle hiç duymamıştı.

Deminden beri işgal etmekte bulunduğu iskemleden kalkmamış, renksiz dudaklarında hep aynı zoraki tebessümü muhafaza ederek kalmıştı. Ve birden ta iliklerine kadar üşüdüğünü hissederek, sırtındaki siyah saçaklı, siyah atkıya sarılmıştı. Bermutat simsiyah tuvaleti ve yemeni başından çıkmış olmakla beraber sımsıkı taranıp tepesine topuz, pek fakir bir topuz yapılmış kır saçlarıyla bu adamın karısı değil de annesi olmak gibi bir hisle, bir vehimle, bir korku ile sarsılmıştı: Oğlu Odipus'la evlenmiş bulunduğunu keşfeden kraliçenin duymuş olacağı dehşetin hemen hemen aynı, varlığını kaplamış bulunuyordu...

X

O günlerde Ankara'daki çilesini doldurmuş bulunup üçüncü kâtip tayin edildiği Roma'ya gitmeye hazırlanan Adnan Harun da bu düğüne davet edilmişti. Ve düğüne gelmiş kimselerin hem en şıklarından, hem en seçkinlerinden biri olduğu için damatla kaynatadan sonra gelini dansa ilk kaldıran kendisi olmuştu. Jozefin bu dans esnasında kendisini ilk defa onun kollarında hissetmiş ve kendini ilk defa ola-

rak onun kalbi üzerinde basılmış hissederken duyduğu heyecandan bu delikanlıyı hiç unutmamış bulunduğunu, kocasını sevmeye başladığını sanmakla kendi kendini aldatmaya çalıştığını anlamıştı.

Babasının o eski sözünü hatırlıyarak, içinden, "Evet, bu adamda şeytan tüyü var. İlk sevdiğim erkek o oldu ve galiba onun yerini kocam henüz alamadı" düşüncesi geçmişti. Adnan'ın birkaç gün sonra İtalya'ya gideceğini de biliyordu ve birden eski zaafının derinliğini ifşa ederken hem de artık onu yenmiş bulunduğunu, bu zaafın artık maziye ait bir şey olduğunu anlatmak ihtiyacı içinde, bu iki hissin ikisinin de hükümleri altında, hayatında ilk defa içtiği şampanyadan, bu ışıklardan ve bu kalabalıktan, bu seslerden ve orkestra nağmelerinden, Yahudi mahallesinin kokularını ve karanlıklarını tamamen geride bırakmış olmaktaki gururdan başı dönmüş, "Herhâlde düğünümün siz gitmeden yapılmış olmasından memnunum. Sizin başınızı çevirip bakmaya bile tenezzül etmemiş olduğunuz kızın pekâlâ bir koca bulabildiğini görmüş olarak gidiyorsunuz!" demişti.

Zaafını ona lisanıyla şimdiye kadar hiç anlatmış değildi. Bedava içkiyi belki şimdiden biraz fazla kaçırmış olan Adnan beyaz elbisesi, teli ve duvağıyla ilk defa olarak beğendiği genç gelini bir koluyla sımsıkı sarmış ve "Başımı çevirip size bakmadığıma nasıl hükmedebiliyorsunuz, anlayamadım!" dedikten sonra pek yavaş bir sesle, sıcak nefesiyle onun yüzünü yalayarak ilave etmişti: "Herhâlde bu kabahatimi tamir etmeye hazırım. Dört gün sonra gideceğime göre elimizde buna imkân var!"

Ses ve bakış çok çapkınca, sadece çapkınca idi. Jozefin cevap vermeden uzaklara bakmış ve gözüne ilişen şey, pembe bir tuvalet giymiş bulunan Jaklin'in, sırtından tanıyamadığı

bir erkek kollarında dönüşü olmuştu. Jozefin zaafını birden tamamıyla geçmiş hissetmiş ve kendine güvenin bir eda ile gülerek, "Şimdiki hâlde kocamı aldatmayı düşünmek için zaman erken. Fakat böyle bir şeye karar verince, siz burada bulunun yahut bulunmayın, ailece kullanılmamış bir şey seçerim!" demişti.

Bu sözle Jaklin macerasına da ilk defa temas etmiş oluyordu. Adnan, "bana hep tutkun! Yarın için ısrar etsem kabul edebilir!" diye düşünmüştü. Fakat bu ısrarı yapmamış, aşırı bir iftihar da duymamıştı. Genç diplomat Ankara'dan ayrılmak sevinci içinde idi. Roma saray ve şatolarında kendisini bekleyen harikulade zarif, harikulade güzel ve efsanevi debdebeler içinde yaşayan prensesler, düşes ve kontesler tahayyül ediyordu: Ankara'nın dar ve çapraşık sokakları müstekreh kokan Musevi mahallesinde bir nebze alafrangalık tedarik ettikten sonra yine Ankara'nın pek yeni ve pek karışık sosyetesine bir Beyoğlu madaması hâlinde karışmaya hazırlanan bu gelin, onların ellerine su dökemezdi!

Şimdi Ankara'ya birkaç gün için dönmeye hazırlanırken Adnan, Jozef Tudela'nın kızına belki yine tesadüf edeceğini ve o zaman olmamış şeylerin belki şimdi olacağını da düşünmüyor değildi: Roma saray ve şatolarının harikulade güzel ve muhteşem düşes ve kontesleri belki de biraz hayal hâlinde kalmışlardı!

Adnan'ın Roma'ya gidişiyle dönüşü ve Beyoğlu'na kız kardeşiyle çıkmak üzere iken Jozef Tudela'ya rast gelişi arasındaki zaman, bir senelik bir zaman esnasında Musevi nalburun evinde olup bitenler hakkında da biraz malumat vermek münasip olacak. Bu, bazı şeylerin daha iyi anlaşılmalarını temin bakımından lazım. Bu maksatla, evvela

Jozefin'in Alber Vinterman'a varıp Yenişehir'e taşınmasından sonra Yahudi mahallesindeki pembe evin hayatının büsbütün sakinleştiğini, büsbütün neşesizlendiğini söyleyebiliriz. Ve pembe evin hayatını gittikçe daha tatsız ve sıkıcı bularak Jozef Tudela'nın daha ziyade Jozefin'in apartmanında yaşamaya ve bir takım iş icapları ileri sürüp İstanbul'a da daha sık gidip gelmeye başladığını ilave edebiliriz. Pembe boyalı ve ecdat yadigârı evin en üst katında, aileye mahsus dört odadan artık ancak üçü meskûn bulunuyordu.

Madam Rebeka, Jozefin'in odası için de bir kiracı sağlamasını, yarı kiracıları ve yarı memurları olan mahut Ali İzzet'e tembih etmişti. Fakat Madam Jaklin itiraz etmiş, buna mâni olmuştu: Küçük Jozef artık yedisini sürüyordu. Müstakil bir odaya sahip bulunup pek sık, gittikçe daha sık hasta olan babasıyla annesinin yattıkları bir odada, onların teneffüs ettikleri hava içinde uyumamasının muvafık olacağını söylemiş, bu fikrini nalbura da kabul ettirerek Jozefin'in odasını ikinci veliahda mal ettirmişti.

Belki de oğlunun hayli büyümüş olduğu için gece ziyaretlerini farkedip bazı şeyleri anlamasından, bazı şeyleri masum bir şekilde olsa bile ağzından kaçırmasından korkuyordu. Fakat sadece oğlunu korumak için kaynanasına karşı gelmeye cesaret etmiş olması da pek mümkündü. Zira zaten pek sıhhatli ve gürbüz bir çocuk olmayan küçük Moiz'in kendileriyle beraber, bir odada uyuması hakikaten pek tehlikeliydi. Çünkü Moiz hakikaten fena bir hâlde idi, yemekten içmekten de tamamen kesilmişti; çehresi toprak rengi almış, gözleri tamamıyla fersiz olmuştu.

İki sene evvel adına sıtma, malarya denmiş olup o zamandan beri fasılasız sürüp gitmiş olan bu hastalık düğünden sonra artık sanki dört nala koşmaya başlamış ve otuz

yaşındaki bîiçare Moiz'e âdeta yaşlı bir adam manzarası gelmişti. Mağazaya çok kere geç gidiyor, bazen de, ayakta durmağa takati yetmediği için ikindi vakti döndüğü oluyordu.

Pek ciddi bir tedavi takip etmesinin lüzumu nihayet tasdik edilmiş ve bu işe şehrin en maruf doktorlarından biri, Neşet Lami Bey memur edilmişti. Neşet Lami Bey iştiha açacak, kalbi ve vücudu kuvvetlendirecek ilaçlar veriyor, hastalığa da artık sıtma ve malarya gibi basit isimler yerine çok daha ciddi, çok daha âlimane bir isim, ciddiliği ve âlimane edasıyla biçare Moiz'e âdeta gurur ve iftihar veren bir isim takmış bulunuyordu. Moiz Tudela'nın hastalığının *Anémie Pernicieuse* olduğunu söylemiş ve bu Fransızca sözleri Moiz'in aynı derecede anlayamadığı Arapça'ya tercüme ederek *Habîs zâfiyet* dedikten sonra, "Ama tamamen başlangıcı, ciddi bir tedavi ile mağlup edilecek" diye temin etmişti.

Hastaya ve etrafındakilere telkin etmeye çalıştığı bu şifadan, hastanın afiyet bulacağından acaba şahsen emin miydi? Muhakkak olan şey, doktora ve eczacıya verilen ve miktarı gittikçe artan paraların beyhude verildiği, hastanın hâlinde hiçbir iyileşme eserinin görülmediği idi. İlkbaharın daha başlangıcında Neşet Lami Bey hastanın temiz havaya ve deniz havasına şiddetle ihtiyacından bahsederek, İstanbul'a gönderilmesinin muvafık olacağını söyledi. Bu fikre Madam Rebeka, ilk önce itiraz edecekti. Hastaları doktor ve ilaç değil, hava iyi edecekse şu hâlde doktora ve ilaca ne lüzum vardı? Kaldı ki, Ankara'nın pek yakınındaki Kızılcahamam da havasının güzelliğiyle, sularının her derde deva oluşuyla meşhur bir yerdi. Madam Rebeka'nın ailesinden kaç kişi oraya hava tebdiliğine gitmiş, Allah nasip etmişse aliyet bulup dönmüştü.

Fakat Jozef Tudela karısıyla mücadele etmiş, "Madam

Rebeka, yanlış düşünüyorsun. Eğer Moiz için Büyükada'nın havası mutlaka lazım olmasa hiç Neşet Bey bunu tavsiye eder miydi? Yine yüksek vicdanlı adam ki 'burada kalsın, elimden kaçmasın. Boyuna vizite parası çekeyim!' demiyor, kendi menfaatini çiğneyerek gereken şeyi, tedavi için şart olan şeyi haber veriyor!" demişti.

Ancak bu sözler Madam Rebeka üzerinde müessir olabilmiş, ona, "Yasef her şeye bol bol para saçmaya alıştı, yine İstanbul kibarları gibi hareket etmek için Moiz'i hava tebdiline yollamak istiyor!" düşüncesini terk ettirmişti. Elbette ki Neşet Lami Bey durup dururken, kati bir lüzum olmadan menfaatini ayak altına almak istemezdi! Ve artık vicdan azabı içinde, "Öyle ise hemen gitsinler!" demiş, hareket gününün pek yakın olarak tayin edilmesinde ısrar etmişti. Jaklin tabii kocasıyla birlikte gidecek fakat çocuk büyük annesiyle büyük babasının yanında kalacaktı.

Masraftan hiç kaçınmamalarını Jozef Tudela günde birkaç kere tembih ediyordu. Karı koca Büyükada'da, o dünya cennetinde bir pansiyona yerleşecek, ta sonbahara kadar orada kalacaklardı.

Oğlunun sonbaharda tamamıyla gürbüz bir delikanlı olarak döneceğinden nalbur emin görünüyordu...

Moiz Tudela ile karısı Jaklin ertesi günü İstanbul'a müteveccihen hareket edeceklerdi. Yataklı biletleri de alınmış bulunuyordu. Ve o gece Jaklin saat ikiye doğru yataktan süzülüp çıkarak bir an odadan ayrıldı, Kemalettin Şadan Bey'den münhal kalan odanın ve makamın sahibi olan bankacı Mazhar Bey'le vedalaşmaya gitti.

Ancak yarım saat kalıp dönmek üzere gitmişti. Fakat kanı pek ateşli ve yaşça selefinden genç olan Mazhar Bey, belki uzun zaman emrinde bulunmayacak olan bu kadın-

dan azami istifadede bulunmak, içten içe düşündüğü gibi ihtiyat ayırmak üzere kendisini bir türlü bırakmak istememiş, aynı düşünce genç kadına da sirayet ettiğinden yarım saat iki saati de aşmıştı. Ve karısının gittiği esnada uyanık bulunan Moiz kendisine iki üç saat değil, bütün bir gece, hatta sayısız geceler gibi gelmiş olan bu zamanın nihayet bulmasını elemle, sonra da dehşetle bekledi. Kendisini iki günden beri her zamandan perişan ve berbat hissetmiş, bunu da gizlemeye çalışarak âdeta neşeli, âdeta sıhhatli görünmek için bütün gücünü harcamıştı. Ve karısını beklerken gittikçe daha sönüp tükendiğini farkederek, o dönünceye kadar ölmek ve ona veda edememek, nice zamandır esasen bütün mazhariyetini teşkil eden saadeti bir kere daha tatmadan, karısının ipek tenine bir kere dudaklarını değdiremeden, saçlarını koklayıp okşayamadan ölmek dehşeti içinde beklemişti.

Nihayet Jaklin sessizce odaya girecek ve sessizce yatağa yaklaşacak, yorganı büyük bir dikkat ve ihtiyatla kaldırıp içeri süzülecekti. Hastanın vücudu ter içindeydi ve her zamanki gibi, fena kokuyordu. Fakat içinden duyduğu iğrenmeye, hastalığa karşı nefret ve korkusuna ve buna munzam olarak bazı taraflardan yapılan ihtarlara rağmen, Jaklin kocasının yatağındaki yerini muhafaza etmiş, "Allah korur elbette!" diyerek âşık ve sadık bir zevcenin belki yapmayacağı, yapmamakla nefsini haklı ve mazur bulacağı bu fedakârlığı kati bir borç, günahlarının bir kefaleti sayarak yerine getirmişti.

Karısı yanına uzanınca Moiz birden gözlerini açıp kolunu uzatarak, kendisinden beklenmeyecek bir kuvvetle onu kalbinin üzerinde sıkmıştı. Gecelik entarisi terden âdeta ıslaktı.

Jaklin yastığın altından aldığı mendille komodinin üzerindeki zayıf ampulun ışığında kocasının alnını sildi ve onun gözlerindeki parıltıya biraz endişe ile bakarak, "Uyandın mı?" diye mırıldandı.

Moiz, "Uyumuyordum, seni bekliyordum, senin dönüşünü saatlerce bekledim" dedi.

Gideli hakikaten saatler mi olmuştu, saatler mi geçmişti? Jaklin bir cevap veremedi. Moiz'in sözlerinde tekdir, hiddet, hatta sadece nefret olsaydı belki isyan ederdi. Fakat sitem bile yoktu. Her şeyi kabul eden ve her şeyi kabul ettiği için belki ölecek olan insanın mütevekkil ıstırabından başka hiçbir şey yoktu.

Hasta, "Ah, ne kadar bekledim, sen gelmeden ölürsem diye nasıl korktum" diye ilave etti.

"Ne diyorsun Moiz? Neden ölecekmişsin? Yarın İstanbul'a gidiyoruz. Göreceksin, ada havası ne kadar iyi gelecek!"

Fakat Jaklin bunu söylerken kocasına daha dikkatle baktı ve ampulun zayıf ışığı altında Moiz'in yüzünü birden o derecede bitkin bir hâl almış, gözlerini öyle fersizleşmiş ve dudaklarını kuruyup gerilmiş gördü ki, bu hastanın hakikaten yarına varamamasının, onu hiçbir trenin şifa veren ılık ve güneşli denizler kenarına taşıyamamasının korkusunu, hatta emniyetini içinde hissetti.

"Bir doktor çağırtalım" diye yatakta doğruldu.

Moiz bu fikri ölmek üzere bulunduğunun haber verilmesi, sadece kendisine malum olmuş bir şeyin artık başkaları tarafından tasdik edilmesi şeklinde kabul etti ve kendini şimdi artık dinlenmiş ve rahatlanmış hissederek, "Lüzumu yok, lüzumu yok, sade sen daha yakınıma gel ve eğer iğrenmezsen beni kollarına al. Ellerini saçlarımda gezdir" diye yalvardı.

Jaklin itaat etti ve müddetini bilmediği bir zaman, çok zayıflamış, âdeta bir çocuğa dönmüş olan kocasını etli ve kuvvetli kollarıyla sardı. Moiz yavaş yavaş soluyor, bazen gözkapakları inip bütün çehresine uykuya dalıyor gibi bir ifade geliyor, bazen de gözlerini açarak hafifçe gülümsüyor, kesik ve yavaş bir sesle, "Jaklin'im, ne kadar sevdim seni! Benim karım olduğun için sana nasıl minnettarım!" gibi şeyler söylüyor.

Jaklin bir iki kere daha doktor çağırtmayı, kaynatasıyla kaynanasına haber vermeyi teklif etti. Fakat hasta, "Hayır, doktora lüzum yok, onları da görmek istemem. Anam, babam, çocuğum hep sensin. Artık senin yüzünden başka bir yüz görmek istemem" diye mırıldanıyor ve razı olmuyordu.

Kaldı ki, Jaklin de ölümün ta yanlarında, ellerinin değeceği kadar yakınlarında olduğunu bilmiyor, hastanın hiç değilse güne erişeceğini sanıyordu. Yoksa razı olmaz, mutlaka ötekileri kaldırır ve hastanın hayatını belki birkaç gün daha uzatır ümidiyle doktor getirtilmesini temin ederdi. Hastanın ısrarına, ölümün bu derecede yakın olduğunu sanmayarak itaat etmişti. Sonra, karyolanın başucunda yanan ampulun daha fersiz ve tesirsiz bir hâl aldığı ve pencereden kirli bir sabah ışığı gelmeye başladığı bir sırada, kocasına bir kere daha bakınca artık onun çenesinin attığını ve gözlerinin kayıp birer cam hâli almaya başladıklarını gördü. O zaman artık ölümün bir an meselesi hâline geldiğini anlayarak ana ile babanın evlatlarını, kız kardeşin erkek kardeşi, çocuğun da babasını görmeleri için öteki odalarda uyuyanlara da haykırdı.

Feryadı, ölüm anına bu kadar yaklaşmış olan adam acaba hissetmiş ve bu başbaşa geçen pek kısa müddetin en son dakikasından mahrum edileceğine acaba üzülmüş müydü?

Fakat iç âlemine henüz sahip olsa bile o âlemden dış âleme ses vermek iktidarını kaybetmişti. Bu sebepledir ki, ölümün emrine geçmiş gözlerle dudaklar herhangi bir itirazda bulunamadılar ve acı, fevkalade tiz bir çığlık üzerine odaya hücum edenler, ilk yetişen Madam Rebeka, onu takip eden Mösyö Jozef, büyük kızları hafifçe topal Roza ile kocası Eskenazi ve nihayet, o çığlıkla derin uykusundan uyanıp gelemediği için, bir an odadan ayrılan Roza tarafından elinden tutulup getirilen küçük Jozef, Moiz tarafından tanınmamak şartıyla karyolanın etrafında toplandılar ve hep Jaklin'in kollarında duran başın birdenbire genç kadının göğsüne düşmesini, binlerce ve binlerce yıldan beri muammalı mahiyeti keşfedilmeksizin, sezilip anlaşılmaksızın tekrarlanan, tekrarlanan... en kudretli, en kahhar ve şefkatli sultanlarla imparatorlar için olduğu gibi bu zavallı nalbur yamağı Moiz Tudela gibi karınca insanlar şerefine de tekrarlanan ebedi oyuna şahit oldular...

XI

Moiz Tudela'nın ölümü babasının üzerinde yıkıcı bir tesir yapmayacaktı. Hele son zamanlarda mevta benzi bağlamış, yüzü buruşup saçları dökülmüş ve gözlerinde fer kalmamış olan, âdeta orta yaşlı insanlara dönen bu adamın babası olmak kıranta Musevi üzerinde garip, hatta biraz haysiyet kırıcı bir his vermeye başlamıştı. Bahusus ki, bu ölümle nesil kurumuyor, veliahtlık makamına torunu geçiyordu. Vakıa küçük Jozef de pek kuvvetli, pek gürbüz bir çocuk değildi. Fakat sıhhatine bundan sonra daha da çok itina edilmesi sayesinde günün birinde pembe yanaklı, sağlam bir delikan-

lı hâline getirilebilir, diğer taraftan zengin bir adama yaraşır bir tahsil ve terbiye ile yetiştirilebilirdi.

Biçare Moiz eski Ankara'daki mütevazı nalbur dükkânının çırağı manzarasını bir türlü kaybedememiş, yeni hayattan da, İstanbul'da yetişmiş olup son modaları takibe çalışan ve frenkçe kitaplar okuyan bir kadının yıllardır kocası bulunmaktan da kendisine hiçbir cila sürünmemişti.

Ölüye cidden ağlayanlar ve bu ağlayışları sade cenazenin kalktığı saate münhasır kalmayarak iki üç hafta bu matemi muhafaza edenler, tabii anası, anası kadar da dul karısı, yani Jaklin olacaktı.

Kocasının arkasından Jaklin'in böyle günlerce ağlayarak, hatta kederinden bir müddet yiyip içmekten kesilmesi, zayıflayıp sararması da Madam Rebeka'nın yüreğinde genç kadına karşı evvelce belki hiç duymamış olduğu bir sevgi, bir bağlılık husule getirmişti. O kadar ki, henüz misli vaki olmamış bir keyfiyet teşkil etmek üzere, büyük kızı Roza'nın herhangi bir sebepten dolayı onunla ilk giriştiği kavgada evladının tarafını tutacak yerde gelinin tarafını tuttu. Hakkın kendi tarafında, tamamen ve münhasıran kendi tarafında bulunduğu hakkında izahat vermek üzere gazaplı anlarında büsbütün sakilleşen Roza'nın kopardığı yeni yaygarayı da şiddetle susturarak, "Jaklin benim için artık sizlerden, iki kızımdan evveldir. Bana ölmüş oğlumun, tek oğlumun yadigârıdır. Bu evde hepinizin başınıza taç olacaktır, işte bu kadar!" diye bağırdı.

Sonra daha yavaş bir sesle, hiddeti geçmiş olarak, lakin daha kati bir eda ile ilave edecekti: "Ben sağ kaldıkça ona bu evde hiç kimse, babanız dahil hiç kimse fena muamele edemez. Kendisini ne istiskal edebilir ne incitebilir!"

Fakat gelinine karşı beslemeye başladığı bu sevgiye ve

ona verdiği mevkiye rağmen, Madam Rebeka genç kadın hakkındaki eski kanaat ve hükmünü kökünden değiştirmiş de değildi. Yani, onun ölmüş kocasının hatırasına karşı tam bir sadakat göstererek, son nefesine kadar Tudela ismini taşıyacağına, hatta birkaç yıl dul kalmaya katlanacağına ihtimal vermiyordu. Diğer taraftan, münasip bir kısmet çıkmamasından dolayı faraza bir kocaya varamasa dahi tek durmakta sebat etmeyeceğinden emindi. Bu cihetle de, genç kadının beş on gün Ankara çeşmelerinin hepsinden bol akmış olan gözleri kuruyarak eski iştihası da avdete başlayıp sade tavırlarında tatlı bir hüzün kalınca, artık Madam Rebeka geceleri kulakları kirişte yatar oldu.

Eğer içinden ölü yeni çıkmış olan bu evde -kendisinin tek oğlu olan bir ölünün çıktığı evde- Jaklin gece yarılarından sonra yine kiracı ziyaretlerine kalkışacak, yaşlı kadının gözlerine artık yılan gibi görünen o Mazhar Bey'in odasına gidecek olursa, yıllarca tahammül edilmiş vaziyete artık göz yummamaya karar vermiş bulunuyordu. Çünkü gelin hanımın bu rezaletlerine yıllarca zavallı Moiz'in hatırı için katlanılmıştı ve o biçarenin ölümünde kıskançlık zehrini, aldatılmak, bu kadar feci bir şekilde aldatılmak ıstırabını içine mütemadiyen akıtmasının da belki büyük, pek büyük bir tesiri olmuştu. Evladını toprağa veren Madam Rebeka bu frenk mukallidi İstanbul kızının onun bırakıp gittiği dam altında Türk erkekleriyle safa etmesine niçin tahammül edecekti?..

Fakat, dört ay müddet, Avcı Emin Efendi sokağındaki evde bu ananın vermiş olduğu kararı tatbik etmesi için hiçbir sebep olmadı. Ölen kocasının kendi evinde hatırasına sadık kalmamak Jaklin için affı imkânsız, hakikaten iğrenç bir günah gibi geliyordu. Elinde ömrünün en son saatleri, en

son dakikaları kalmışken biçare Moiz'i yalnız bırakıp bu zamanı yanında geçirdiği, onun şehvetli kollarında mağlup olup kaldığı için Mazhar Bey'e karşı da şimdi hakiki bir kin duyuyor, vaktiyle pekâlâ beğenmiş olduğu bu delikanlının davetlerine, bazen rica, bazen de biraz tehdit şekli alan ısrarlarına kati bir redle mukabele ediyordu: Ricalara karşı yumaşamıyor, tehdit çeşnili sözlere karşı da istihkarla mukabele ediyordu.

Bu Mazhar Bey'in yerinde birkaç ay o kadar sevmiş ve sonra matemini tutmuş olduğu Adnan Bey bulunsa ona karşı da aynı tarzda hareket edeceğinden Jaklin emindi. Ölünün iki kız kardeşi, Roza ile artık kendisinden hep Madam Vinterman diye bahsedilen Jozefin, yengelerinin muhafaza ettiği bu sadakati aralarında konuşarak, "Türklerin dedikleri gibi, kel ölünce sırma saçlı, kör ölünce ahu gözlü olurmuş!" diye bir iki kere, annelerine duyurmadan gülüşmüşlerdi de.

Şu kadar ki, Jaklin son ay içinde birkaç kere İstanbul'dan gelmiş olup -kendisini her nedense Avcı Emin Efendi sokağında ziyaret etmek istemeyen- bazı akrabalarla görüşmek üzere ve ilk seferler küçük Jozef'i de beraberine alarak, fakat son sefer soğuk olduğunu, bundan dolayı da çocuğun hastalanabileceğini ileri sürüp onu beraberinde götürmeyerek, mahalleden ayrılmıştı. Yanına oğlunu almaksızın gidişinde de öbür seferlerden geç dönmüş ve artık bundan sonra gözlerindeki dalgın hüzün dağılmış, sesindeki yorgun ve şikâyetli perde yok olmuştu. Fakat Madam Rebeka hatırına gelen ihtimaller üzerinde durmaya henüz lüzum görmüyor, gelinin gece ziyaretlerinden kati şekilde vazgeçmiş olmasıyla iktifa ediyordu.

Kaldı ki, Jaklin'in yanında oğlu bulunmadan çıkışı, bu çıkışlarının aynı zamanda sonuncusunu teşkil etti. Sade ara-

dan birkaç gün geçtikten sonra kendisine Edirne damgalı mektuplar gelmeye başlayacaktı.

Mektuplar en çok mağazaya gelmekle beraber doğrudan doğruya eve, ev halkına veya kiracılara mektup geldiği de olmaz değildi. Ve gelen mektupları müvezzi daima Madam Rebeka'yı isteyerek onun eline teslim eder, sonra Madam Rebeka bunları sahiplerine verirdi. Jaklin geleli de hep böyle olmuş ve kendisine mahsus mektupların bazılarını pek gözü tutmamakla beraber Madam Rebeka bunların hiçbirini gizlemeye, gizlice okumaya -zarfın üstünde Fransızca sözler bulunanları da okutmaya- teşebbüs etmemişti.

Lakin kadın ve kaynana idi. Yıllardan beri her seferde bu mektuplara tabiidir ki, dikkat etmiş, vermeden önce avucunda her birini daima uzun uzun evirip çevirmişti.

Nitekim bu sefer de üstüste gelen ve hepsinin üzerinde Edirne damgası bulunan bu mektup zarflarının şıklığı dikkatinden kaçmış değildi. Bunların sonuncusunu gelinine biraz manalı bir eda ile uzatmış da olabilirdi. Çünkü genç kadın kendiliğinden izahat vermek ihtiyacını duymuş, "Büyük teyzemin iki oğlu, Leon Peraro ile Jül Peraro Edirne'ye taşındılar, orada lüks bir tuhafiye mağazası idare ediyorlar. Mektup kendilerinden" demişti.

Madam Rebeka bu teyzezadeleri hatırlamakta güçlük çekmedi. Bunlar birbirlerine çok benzeyen, ikiz olduklarına hükmedilecek kadar benzeyen, oldukça yakışıklı, oldukça da süse düşkün iki otuzluk delikanlıydı. Yaşlı kadın kendilerini bundan üç sene kadar evvel, İstanbul'a son gidişinde görmüştü.

"İstanbul'dan ayrıldıklarına göre buraya gelmeliydiler. Edirne hatırlarına nereden geldi? Bizimkiler oradan boyuna muhacir oluyorlar."

Ve bu sözlerle fikrini tamamen bildirmiş olduğundan emin, Madam Rebeka bu bahsi artık kesmek istemişti. Fakat Jaklin her nedense yeni izahat vermiş, bu izahatı vermeyi kendince lüzumlu saymıştı.

"Sözleriniz doğru, anneciğim. Fakat mağazayı Leon'la Jül'e uzak akrabamızdan olup işten çekilmek isteyen yaşlı bir adam fevkalade müsait şartlarla devretmiş. Onlar da bu fevkalade fırsatı kaçırmak istememişler. Çünkü şehirde tek lüks mağaza imiş."

"Evet ama, Edirne eski Edirne değil, âdeta köy hâlini aldı" diyorlar.

"Jül bunların mübalağa olduğunu söylüyor. Edirne muharebelerde çok harap olmuş, fakat artık canlanmaya, şenlenmeye başlıyormuş. Vilayet merkezi; ordu var. Memur, zabit hanımları tabii süslenecekler. Hâlbuki Ankara'da tuhafiye mağazaları gittikçe artıyor, hergün bir tane daha açılıyor. Çoğu da Türklerin elinde!"

Madam Rebeka şimdiye kadar kendisinde ticaret zihniyetinden eser fark etmediği müsrif ve hoppa gelininin ağzından bu sözlerin çıkışına hayret etmiş, bu düşünceleri kendisine iki teyzezadenin birine karşı -Edirne hakkındaki hükmün Leon değil, Jül anılarak ve hüküm ona mal edilerek söylendiğine göre Jüle karşı- hasıl olmuş bir alakanın eseri saymıştı. Kaldı ki, Madam Rebeka da, kocası da Jaklin'in ölünceye kadar yanlarında kalacağına elbette ki, ihtimal vermemişlerdi.

Genç kadındı, elbette ki, hayatını yeniden kurmak hakkıydı. Bununla beraber, Jaklin teyzesinin küçük oğlu Jül Feraro'nun -evet, Jül Feraro'nun- kendisiyle evlenmek istediğini, müsaade edilirse bu teklifi kabul etmek arzusunda bulunduğunu, oğlunu eğer muvafakat ederlerse yanına alıp etmezlerse -bu ne kadar acı bir şey olursa olsun- bırakacağı-

nı bildirip Jül hemen evlenilmesini istediği için de Ankara'dan bir an önce ayrılmak arzu ettiğini ilave edince Madam Rebeka boğazında bir şeyin düğümlendiğini hissediverdi. Güya ki oğlunun ölümü henüz katileşmemişti ve onun hâlâ adını taşıyan bu kadının yeni bir isim almak için onun mezara gitmek üzere ayrıldığı evden uzaklaşmasıyla tamamen kati bir mahiyet alacaktı. Madam Rebeka'nın bu analık ıstırabına, yine analığa ait, fakat dünyevi ve daha az muhterem hiddetler, hatta analığına taalluk etmeyen hiddetler ve kinler bile katılıyordu. İki kızını gelin etmek için ne uzun birer drahoma mücadelesine göğüs vermişlerdi, hele Jozefin'i Madam Alber Vinterman yapmak kendilerine ne kadar pahalıya mal olmuştu. Kaldı ki, bunları hatırlarken hafızası çok eski zamanlara da kayıyor, pek genç ve pek yakışıklı Jozef Tudela'nın kendisini vaktiyle ancak parası için, küçük bir sermaye sahibi olup Ankara sokaklarında işportacılıktan kurtulabilmek için almış olduğunu da düşünüyordu.

"Aç kızların, şıllıkların, bir erkekten, iki erkekten arta kalanların kısmetleri daima bol oluyor. Zavallı oğluma beş parasız yamandı, çeyizini bile âdeta bize yaptırdı. Dul kalınca da, beş ay geçmeden yine koca, iş güç sahibi, mağaza sahibi, hem de yakışıklı koca buluyor. Üstelik kendisi çocuklu, herif ergen!"

Evet, herif ergendi ve Jaklin'den ancak iki yaş büyüktü. Bu kadını belki, hatta muhakkak genç kızlık zamanından beri sevmiş olacaktı. Yoksa onu çocuğuyla beraber kabul etmeye razı olmazdı.

Fakat tabiidir ki, böyle bir şey asla vukua gelemez, yani Tudelaların veliahdı Edirne'ye, bir Jül Feraro'nun evine gönderilemezdi. Jaklin Ankara'dan on gün sonra tek başına ayrıldı.

Genç kadın bu şehre hayatının dokuz senesini vermiş, bunun sekiz buçuk yıldan biraz fazla bir kısmını da son zamanları artık tamamıyla alil hâline gelen bir biçarenin koynunda geçirmişti. Vakıa geldiği kadar fakir olarak dönmüyor, Moiz bütün kazancını ona elmas ve tuvalet almaya tahsis etmiş bulunduğu için el çantasında hayli mücevher götürüyor, bu mücevherlerin arasında bir de banka karnesi mevcut bulunuyordu. (Bu karnede görülen rakamlarda gece ziyaretlerinin hiçbir şişkinlik hasıl etmedikleri de söylenemezdi. Gerçi Jaklin intihaplarında kendi zevklerinden başka bir tesir altında kalmamış, ziyaret ettiği kimselerin imkân derecesinde genç ve yakışıklı olmalarından başka bir şey düşünmemiş, vücudunu satmaya tenezzül etmemişti. Fakat odalarına gittiği erkeklerden hiçbiri de o bir türlü unutamadığı Adnan Harun kadar hasisçe hareket etmiş değildi.) Ve nihayet, en son günlerde, karnenin rakamlarında iki bin liralık bir ani kabarma vukua gelmiş, Jozef Tudela, "Yeni bir ev kuruyorsun, lazım olur" diyerek ve tabii karısıyla kızlarından habersiz olarak kendisine iki bin lira hediye etmişti. Fakat bütün bunlar koca bir mirasın, Jozef Tudela'nın servetindeki hissenin kati olarak elinden kaçmasını telafi edebilir mahiyette şeyler miydi?

Parada pulda hiç gözü olmadığına kani bulunmasına rağmen, yarının Madam Jül Feraro'su bu dokuz seneyi ziyan etmiş bulunduğunu, bu dokuz senenin kendisinden çalınmış, alçakça gasbedilmiş bulunduğunu sık sık düşünüyor ve vaktiyle Adnan'ın -ve muhakkak ki, daha başka nicelerinkollarında evlilik hayatının muhasebesini yaparken göğsünü şişirip gözlerini tavana dikerek Fransızca diliyle yedi sene (set an!) şeklinde sözler söylediği gibi şimdi de dokuz sene (nüf an!) diye içini çekiyordu. Bununla beraber, enin-

de sonunda, ruhunun mütevekkil ve kin tutmaz tarafı galebe çalıyordu. Nitekim, Adnan'la geçirilmiş saatler bilhassa dahil olmak şartıyla bir hayli güzel hatırasını muhafaza edeceği bu şehirden ayrılırken istasyonda herkesin boynuna sarılıp ağlamış, hele küçük Jozef'i öpüp koklamaya doyamamıştı.

Ankara'dakilere karşı alakası daha sonra da devam etti ve mektupları hiç seyrelmedi. Oğluna da muntazaman hediyeler, kendi eliyle yaptığı yün hırkalar, yün çoraplar yolluyor, ayrıca Edirne'nin bademlerinden, sabunlarından gönderiyordu. (Altı ay sonra da, bir Edirne mektubu eski gelininin bir kız çocuğu dünyaya getirerek, adının kendisine hürmeten Rebeka konduğunu Madam Rebeka'ya bildirecekti.)

Fakat bir zaman kocasıyla bu eski gelin arasında bir münasebet bulunduğuna hükmederek genç kadını şiddetle kıskanmış da bulunan Madam Rebeka, bu hürmete pek inanmamış, "o alafranga delisi kadın benim ismim gibi eski, tamamıyla ırkımıza ait bir ismi kızına benim hatırım için koymaz. Mutlaka kocasının ısrarı karşısında kalmıştır. Demek ki herifin anasının yahut ninesinin adı da Rebeka. Piçine ister istemez bu ismi verdikten sonra da, Türklerin dediği gibi bir taşla iki kuş vurmak, bedavadan minnettarlığını kazanmak hevesinde!" diye düşünmüştü. Kaldı ki, Madam Rebeka Tudela epey bir müddetten beri gittikçe üzüntülü bir hayat sürmekte idi. Zavallı oğlunun mezara girmesinde elbette ki, meşum bir tesiri bulunmuş ve hatırasına sadık kalmaya birkaç ay güç dayanmış bir kadının Edirne'nin bilmem ne mahallesinin bilmem ne isimli sokağındaki evinde dünyaya getiriverdiği el çocuğuna Rebeka adını taktığı için rikkatlenmeye arzusu da, mecal ve takatı de yoktu...

XII

Denebilir ki -yok hayır, denebilir ki değil, muhakkak ki- Madam Rebeka Tudela'nın dertleri küçük kızı Jozefin'in Mösyö Alber Vinterman'la evlenişi gününden itibaren, daha doğrusu düğün gecesi, yani açılan Ankara Palas salonunda yapılmış toplantıya Jozef Tudela'nın o siyah ve nuhusetli elbise ile âdeta başka bir insan manzarası arz ederek iştirak ettiği ve herkes nazarında bir ihtiyar kadının henüz genç kocası sıfatıyla merhametlere açıkça bir mevzu teşkil ettiği andan itibaren pek ciddi mahiyet almıştı. O gece Jozef gelinle dans etmiş ve bu ilk dansa kızının ısrarıyla kalkmıştı. Fakat bu iş kendisine tatlı gelmiş olacaktı ki, artık bundan sonra birkaç kere daha ortada dönüp durmuş ve dansa kaldırdığı genç kadınlarla hiç de gülünç bir manzara arz etmemiş, ilk önce "Yapamam, rezil olurum!" demişken, bu işi pekâlâ da becermişti. Biçare Rebeka, "Bu hiç de başkalarının ayak hareketlerine dikkatten hasıl olmuş bir bilgiye benzemiyor. Evvelden mutlaka ders almış ve iş icabı diye İstanbul'a her gidişinde dans yerlerini, barları dolaşıp durmuş olacak!" diye düşünmüştü.

Jozef Tudela kavalyelik ettiği kadınlardan birini o gece kendisiyle tanıştıracaktı. Bu, sarı saçlı ve mavi gözlü bir genç hanımdı ve kendisini kocasıyla birlikte Adnan getirmiş bulunuyordu. Jozef, Rebeka'yı bu hanıma, "karım" diye takdim etmişken kadın ya dikkatsizliğinden dolayı yahut da kasten, hainlik edip "karım" sözünü "annem" şeklinde kabul etmiş, yani Rebeka'ya kollarından henüz çıktığı erkeğin zevcesi değil, annesi diye hitap ederek, Jozef'ten ona

"oğlunuz" ve taze, dal gibi ince endamlı gelinden "torununuz" diye bahsetmişti.

Kocasının kendisinin oğlu sayılması, hem de yıllarca evvel bir kere daha vaki olmuş, bu hatayı bir başka sersem de irtikâp etmişti. Fakat şimdi Jozef Tudela neşesi ve itinalı kıyafetiyle hakikaten o kadar gence benziyordu ve bu hata öyle tabii ve zaruri bir mahiyet alıverdi ki, yaşlı ve çirkin kadın iliklerine kadar bu sefer ürpermiş ve sesine hâkim olamadığı, gizleyemediği bir acılık gelerek, "Hanımefendiye teşekkür et, Mösyö Jozef. Bak, seni oğlum sanmışlar; şu hâlde çocuklarının da kardeşleri oluyorsun!" demişti.

Bunun üzerine Türk kadını mahcup görünmekte ifrata varacak, büyük bir dehşet içinde kalmış, derin bir hicaba varmış edası takınacaktı. Yapmacıklı, aktris edalı bir sesle, "Aman ne kadar aptalım, vallah yerin dibine geçtim" diyerek, açtığı yarayı derinleştirmeye, ne acı bir hakikati yüzüne çarpmış olduğunu Rebeka'ya tamamıyla anlatmaya çalışacaktı.

Fakat Yahudi kadını kendini çabuk toplamıştı. İstihza etmeye, hiç ehemmiyet vermemiş olduğunu, hatta bu sıfata, annelik sıfatına hiç itiraz etmediğini temin ederek, bir zarafet dersi vermeye bile muvaffak olmuştu:

"Üzülmeyin hanımefendi, yüzüme bakmadan böyle söylemiş de olabilirsiniz. Evet, bana dikkat etmeden, sade kocamın pek süslü ve pek ortada, benim de pek süssüz ve bir kenarda olduğuma bakarak böyle düşünmüş olabilirsiniz. Şimdi dikkatle bakıp hakikaten yanılmış olduğunuzu, yaşıma uygun olmayan ve beni ihtiyarlatmak isteyen bu kıyafet içinde bile genç bir anne olduğumun pek belli bulunduğunu fark ettiniz. Evet, evet, bunu lütfen söyleyin de memnun olayım." Ve kocasına dönerek ilave etmişti: "Bizim mösyönün duyduğu iftihar da biraz azalsın!"

Bu sözlerden sonra da susmuş ve söylenecek sözü olmadığı, söz bilmediği için sadece tebessüm eden aptalca bir eski zaman kadın tavrını yeniden takınmış, kendisine hiç sebepsiz hakaret eden kadını da oldukça mahcup bir hâlde yanından ayrılmaya mecbur etmişti.

Gerçi Madam Rebeka, Jozef Tudela'nın henüz genç, kendisiyle kıyaslanmaz bir yaşta olduğunun herkes tarafından âdeta resmen tasdik edildiği o geceden sonra kocasının kendisine karşı muamelesinde herhangi bir fark görmüş değildi. Fakat aralarındaki vaziyet, zaten yıllardan beri karı kocalıktan arkadaşlığa inkılap etmiş gibiydi. Ve Madam Rebeka kocasından tam dokuz yaş büyük, zaten hiçbir zaman güzel olmamış, vaktinden tez de çökmüş bir kadının, bu kendinden genç ve oldukça yakışıklı, şimdi üstelik hem de paralı adamdan ne sadakat, ne sevgi bekleyemeyeceğini çoktan kabul etmişti. Fakat artık Jozef Tudela hayatını tamamen değiştirmeye, başka bir adam olmaya başlamıştı ve Madam Rebeka buna razı olamıyordu.

Zaten oğlu Moiz'in ölümüyle torunu Jozef tekrar annesi Jaklin'in yanına gelerek, üst katta bir oda boşalalı, nalbur odasını ayırmış, o vakte kadar aynı odayı paylaştıkları hâlde ayrı odaya çıkmış ve Rebeka bu vaziyete itiraz etmeye cesaret edememişti. Kocasını artık nice zamandan beri herkes gibi bir yabancı şeklinde görüyor, hiç değilse onu yanı başındaki yatakta -evet, çünkü yatakları sekiz seneden beri ayrıydı- yanı başındaki yatakta nefes alışlarını bir nevi sevda sırrı gibi dinlemek, bu nefeslere güya ki, mahzun başını bir yastık gibi dayayarak, dinlemek saadetini tadamıyordu.

Kendisine bu çok acı gelmiş, fakat gülünç olmamak için yalnızken de ağlamaya cesaret etmemiş, bu gülünçlüğü, bu zavallılığı kendi nefsinden bile gizlemek istemişti.

Jozef Tudela kendisinden her gün daha çok uzaklaştığı gibi evinin hayatına da âdeta yabancı bir insan oluyordu. Sık sık küçük kızına, Yenişehir'e yemeğe gidiyor yahut onları, yalnız onları alarak, şehrin gezme yerlerine devam ediyordu. Ne kendisini, ne de Roza ile kocasını bu yerlere götürmeye layık buluyordu. Ah, bu İstanbul'dan gelenler Ankara'yı nasıl değiştirmişler ve Ankaralıların rahat ve huzurlarını nasıl sarsıp mahvetmişlerdi!

Rebeka Tudela bu Ankara'ya gelenler ve Ankara'yı devlet merkezi yapanlar sayesinde kocasının milyoner oluşundan dolayı en küçük bir minnettarlık duymuyordu. Nalburun böyle zengin oluşundaki kârı neydi? Kocası kendisine âdeta yabancı olmuş, âdeta elinden çıkmıştı. Hayır, âdeta değil tamamen, katiyen yabancı olmuş, tamamen ve katiyen elinden çıkmıştı.

Dışarda yemek yiyip eve gece yarısında döneceği zamanlar, Jozef Tudela daima, "Beni kızımla damadım davet ettiler" diyordu. Fakat o kurnaz Jozefin'de ve paraya taptığını pek iyi bildiği kocasında bu göz olmadığından Rebeka emin bulunuyor ve masrafın kocası tarafından görüleceğinden yahut sonra kat kat çıkarılacağından şüphe etmiyordu.

Sarfedilen bu paralarda büyük kızının ve torununun hisseleri yok muydu?

Hem her gün gidilen bu eğlence yerlerinde, bu lüks yerlerde kızıyla damadını mahcup etmek istemediğini söyleyerek Jozef Tudela birkaç kat elbise daha yaptırmış, ayakkabılar, gömlekler, kravatlar, çamaşırlar almıştı. Bütün bunları on bir senedir sürüklediği eski metresine, Ermeni mahallesinde yaşayan ve hiçbir zaman kendisine karşı fedakâr davranmamış olduğunu pek iyi bildiği Maryam biçaresine genç ve güzel görünmek üzere yaptırmadığı, almadığı da muhakkaktı!

İşlerin icabı diyerek artık İstanbul'a gittikçe sık gidiyor,

her seferinde günlerle kalıyor ve her sefer hep birinci mevkide seyahat ediyordu. Yiyeceği yemeği de evden hazırlatıp bir paketle yanında götürmeyi kabul etmiyordu.

Bir keresinde yaşlı kadın isyan etmiş, "Ne hacet, bari vekillerle sefirler gibi yataklı ile gidip gel, Mösyö Jozef!" demişti.

Jozef hiç hiddetlenmemiş, fakat karısına istihfafla, zavallı Rebeka'nın artık kendisine karşı onun gözlerinde daima görür olduğu bir istihfafla, bakarak, "Madam Rebeka" demişti; "vaziyeti kavrayamıyorsunuz. Uzun seneler ikinci ile değil, hatta üçüncü ile seyahat ettim. Üçüncüye yine binebilirim, hamdolsun vücutça düşmüş değilim. Fakat artık Ankara eski Ankara değil, hatta Millî Mücadele zamanının Ankara'sı değil. Hatta Cumhuriyet'in ilk zamanlarının Ankara'sı da değil. Ben de eski Yasef değilim. İş icabı temas edebileceğim insanların bir kısmı eskiden ikincide seyahat ederken, şimdi yataklıda gidip geliyorlar. 'Vay hain Yahudi, kurumuna hak, yataklıdan aşağısı herifi kurtarmıyor!' derler diye çekinip ben yataklıya binmiyorum ama eğer birinciye de binmezsem bu sefer de, 'Ne hasis yahudi! Milyoner oldu, hâlbuki herif hâlâ ikinci ile gidip geliyor. Bu kadarı çingeneliğinden mi yoksa emniyetsizliğinden mi, binbir dalaveresinin farkedileceğini düşünüp parasızlık komedyası oynamak isteyişinden mi, orasını da artık Allah bilir!' diye türlü tefsirlere kalkışırlar. İşte bu iki ihtimali göz önünde tutup birinci ile seyahat ediyorum. Yolda kendileriyle konuşmaktan istifade edebileceğim kimselerle karşılaşabilmek için de vagon restoranda yiyorum. Kılığıma kıyafetime dikkat edip iyi yerlerde görünmekliğim de yine işlerimin aldığı genişlikle ve ehemmiyetle alakadardır!"

Madam Rebeka bir cevap vermemiş, bütün bu sözlerde doğru ve haklı taraflar bulunduğunu içinden tasdik dahi etmişti. Ankara'daki yeni hayatın şartlarını hemen hiç ayrılmadığı evinin dört duvarı içinde bile anlayıp görecek kadar keskin bakışları, keskin sezişleri olan bir kadındı. Fakat bu sözlerde haklı ve doğru taraflar olması, hatta bu sözlerin tamamen haklı ve doğru olmaları ayrı bir şeydi; Jozefi'n bunlardan istifade ederek endişe verici işlerini ve kötü hareketlerini yürütmesi, bunları gizleyebilmesi, yutturabilmesi ayrı şeylerdi. Hakikat, artık Jozef'de hayattan kâm almak, bütün eski mahrumiyetlerin acısını çıkarmak kararının, önüne geçilmez, yenilmez bir mahiyet almış bulunduğu, artık ateşin bacayı sarmış olduğuydu.

Hatta, eskisine nispetle işlere alakasının azalmış olduğu bile söylenebilirdi. Hele israfı her işte gösterdiği muhakkaktı. Mesela veliahdın, yani oğulları Moiz Tudela'nın ölmesi üzerine mağazanın başkalfalığına pekâlâ büyük damadı geçirip bir tarafta bulunmak ve bir zaman işlerle biraz daha meşgul olup Eskenazi'nin her şeyi tamamıyla kavramasını temin etmek pekâlâ mümkünken; makulü bu iken, yeksek maaşla ve ikinci damat Alber Vinterman'ın tavsiyesiyle İstanbul'dan birini müdür getirmek ne oluyordu?

Rebeka ilk önce omuzlarını silkmiş, "Müdür, öyle mi? Müdür hafif gelir, müdürü umumî olsun!" demiş, sonra latife ve istihzadan vazgeçerek ciddi bir eda ile, "Lüzumsuz bir şey, yıllarca her şeyi sen pekâlâ yürütmedin mi, Mösyö Jozef?" demişti.

"O zaman işlerim bu kadar yapılmış mıydı Madam Rebeka? Son iki yılda Moiz'le Eskenazi bir arada iken bile gittikçe bitişemez olmuşlardı. Şimdi damat tek başına her şeyi yüzüne gözüne bulaştırır!"

Fakat mağazanın, servetlerinin temelini teşkil etmiş bulunan bu mağazanın bütün işlerini tamamen eline bırakacağı bu yabancı adamın, bu İstanbul Yahudi'sinin türlü dolap çevirmeyeceğine, namuslu hareket edeceğine nasıl emniyet edilebilirdi? Hatta bu yeni gelenle ikinci damat arasında bir gizli anlaşma olmadığı da, gizli bir dolabın dönmeyeceği de malum değildi.

Jozef Tudela Yahudi mahallesinden de şikâyet eder olmuştu. İçinde doğduğu, büyüdüğü, evlendiği, çoluk çocuk sahibi olduğu, kendilerinden evvel aynı şeyi annelerinin, babalarının da yaparak, sonra gün görmez yollarından tabut içinde geçip ebedi yolculuğa çıktıkları bu mahalleye türlü kusur buluyor, bilhassa bir türlü gürbüzleşmeyen, saz rengi çehresi bir türlü kanlanmayan torununun sıhhati namına Yenişehir'e taşınmak fikrini arada bir ileri sürüyor ve her sefer, ancak Madam Rebeka'nın şiddetli muhalefeti karşısında bundan vazgeçiyordu.

Fakat yaşlı kadın bu vazgeçişlerinde ileride aynı davayı yine gütmek isteyecek bir adamın edasını görmüyor değildi. Günün birinde mağlup olup çaresiz boyun eğeceğini, cedlerinin içinde asırlarca yaşamış bulundukları bu semti terk etmeye razı olacağını düşünüyordu. Kaldı ki, Yenişehir ismi verilen bu uydurma ve türedi semte gitmek, Ankara'nın yerlisi sıfatıyla Rebeka'nın haysiyetine de dokunuyordu.

Şimdi Yenişehir diye arşınına avuç dolusu paralar verilen bu yer, eskiden bir toz ve bir çamur deryasından, dönümü beş para etmez bir düzlükten ibaretti. Dikmen arkasındaki iki gölün suları kışın taştıkça vadilerden geçip buralara yayılırdı ve Çankaya ile Dikmen bağlarında oturanlar merkeplerine binip şehire gider gelirken burada bir dakika eğlenmeye tenezzül etmezlerdi. İstanbul'dan gelenler bu ot

bitmez düzlüklerden sevimsiz bir kâgir şehir yükseltmeye girişmişlerdi. Kendileri de, ellisinden sonra sapıtan bu aile reisinin emriyle günün birinde o uydurma semte taşınacak, uydurma bir frenk hayatı sürmeye gideceklerdi..

Hareketleri ölçülü ve dikkatli olan yaşlı kadın bunu her türlü muvazene ve tasarruf zihniyeti hesaba katılmasa dahi isyan ettirici, öyle soysuz bir iş sayıyordu.

XIII

Jozef Tudela, Adnan evinde kiracı bulunduğu sırada delikanlının odasına bir kere olsun girmemiş, bu sebeple de duvarda, yatağın yanıbaşında asılı resmi hiç görmemişti. Karısı ile büyük kızı bundan bahsetmişler, "Adnan Bey'in pek güzel bir kız kardeşi var!" demişlerdi. Fakat o bu pek güzel kardeşin resmini görmeyi merak etmemişti. Bu cihetle, karısı Madam Rebeka'nın sandığı gibi yine bir bahane icat edip değil, fakat hakiki bir lüzum üzerine İstanbul'a son gidişinde Karaköy'de Adnan'la beraber Semiha'yı gördüğü zaman, bu harikulade zarif ve güzel genç kadının kim olduğunu kati şekilde bilememiş, keyfiyeti ancak delikanlı, "Sizi kız kardeşim Semiha'ya takdim edeyim" dediği zaman anlamıştı.

Ancak o zaman genç kadının Adnan'a benzediğini de fark etmişti. Ve genç kadın içleri gülen uzun kirpikli ela gözleri ile kendisini sararken bembeyaz dişlerini gösteren pek tatlı bir gülüşle gülmüş, "Teşerrüf ettim efendim" diyerek el vermişti.

Sonra, aynı tarafa gitmekte bulundukları, Tünel'le Beyoğlu'na çıkacakları için beraber ilerlemişlerdi. Ve vakit

öğleye yakın olduğundan rahatça bindikleri Tünel arabasında Adnan vaziyeti hakkında malumat vermişti. Hep Roma'da kâtipti. Dün oradan gelmişti ve bir hafta kalmak üzere yarın Ankara'ya gidecekti.

Jozef Tudela, "Maalesef ben bu akşam gideceğim. Kabil olsa beraber seyahat etmek için yarına kalırdım. Fakat Ankara'da bir hafta kalacağınıza göre her hâlde lütfeder, bir acı kahvemi içmeye gelirsiniz" demişti.

Adnan da, "Muhakkak rahatsız ederim" demişti.

Sonra birdenbire, dün akşam kız kardeşiyle konuşmaları, yani Semiha'nın Ankara'ya gitmesi bahsi o hâlde kalmışken bu bahsi sanki ortada kararlaşmış bir şey varmış gibi açmış, Semiha'nın da belki bir vazife ile devlet merkezine gideceğini, ortada böyle bir ihtimal bulunduğunu söylemişti.

"Yalnız mı, yoksa valde hanımefendi ile birlikte mi?"

Jozef Tudela'nın bu sualine Adnan, "Yok, annem Kandilli'yi dünyada bırakmaz. Emektar hizmetçimiz Şahende'yi de vermez!" mukabelesinde bulunmuştu.

Bunun üzerine nalburun kalbinde şiddetli bir atış hasıl olmuş ve boğazında biraz düğümlenen bir sesle, "Şu hâlde hanımefendi hazretlerine bizim fakirhanede bir oda takdim edebilirim" demişti.

Ve muhataplarının yüzlerinde bir tereddüt, bir istemeyiş, âdeta bir istihza ve bir istihkâr sezerek ilave etmiş, izahat vermişti: Başka hiçbir kiracı olmayacaktı, Yenişehir'deki apartınana nakledilmek üzere idi ve orada eğer şeref verirlerse hanımefendi tek pansiyoner olacaklardı. Kaderin ev halkını azaltmış bulunduğunu da ilave ederek, zavallı Moiz'in tam İstanbul'a, tebdili havaya gideceği günün gecesinde öldüğünü, karısının da yeni bir kocaya vararak, Edirne'ye gittiğini anlattı.

Moiz'in ölümüne iki kardeş; onu tanımış, kendisiyle birkaç ay aynı çatı altında yaşamış olan Adnan kadar kendisini hiç tanımamış ve belki ismini hiç duymamış, duymuş bulunsa bile hafızasında saklamamış olan Semiha aynı derecede teessür izhar etmişlerdi.

Galatasaray'a varmadan ayrıldıkları sırada da genç kadın bütün yüzünde âdeta bir şehri-âyin yapan bir gülüşle gülerek, içinde yeşil benekler de bulunan iri ela gözleriyle Jozef Tudela'nın gözlerinin ta içlerine bakacak ve, "Kardeşim hepinizden o kadar çok bahsetmişti ki, âdeta eski bir dostla buluşmuş gibi oldum. Tanıştığımızdan çok memnunum. Kısmetse Ankara'da da görüşürüz" diyecekti...

Onlardan ayrıldıktan sonra Beyoğlu caddesi Ankaralı nalbura tamamıyla boşalmış, nihayetsiz derecede uzun ve nihayetsiz derecede geniş göründü.

Ve kendisine bomboş gibi gelen bu nihayetsiz derecede uzun ve nihayetsiz derecede geniş yolun Galatasaray'la Taksim arasındaki kısmında iki kere gidip geldi. Acele yapılacak işleri olduğu, birkaç yere uğraması icap ettiği tamamıyla hatırından çıkmıştı.

Bir ara ıslık çalarak yürümekte olduğunu ve savrukluk edip birkaç kişiye birden çarptığını farkederek kendi nefsiyle alay da etti.

Bu hâlin, bu değişmelerin sebebini ilk önce anlayamamıştı.

Sonra anladı ve hiçbir dehşete düşmeyerek ilk önce sevinçle, hatta gururla başını yükseklere kaldırdı.

Âşık olmuştu.

Bir delikanlı gibi, görür görmez, bu işin önünü arkasını hiç düşünmeden âşık olmuştu. Ve elli beş yaşında idi.

Fakat bundan dolayı dehşete düşmüyordu.

Hayır, memnundu.

Nihayet ölümden evvel ve tamamıyla ihtiyar olmadan, her şey bitmeden, gece olmadan evvel aşkı tadacaktı. Hiç değilse ıstıraplarıyla, henüz ıstırap çekmeye takati varken tadacaktı.

Ve sevdiği kadın hakkında bütün bildiği adının Semiha olduğu idi. Ankara'ya çalışmak üzere gelmesi ihtimali olduğuna göre de evli olmaması pek muhtemeldi. Fakat parmağında yüzük bulunup bulunmadığına dikkat edememişti...

XIV

O karşılaşma gününün akşamında, söylemiş olduğu gibi Jozef Tudela Ankara'ya hareket etmiş, hemen ertesi günden itibaren de Adnan'ı beklemeye koyulmuştu. Gelip kendisini mağazada bulamaması korkusuyla bir yere çıkmadan bekliyordu. Adnan'ın bu ziyareti pek kısa olabilir, bir kahve içerek kalkıp gitmekten ibaret kalabilirdi. Genç kadının Ankara'ya gelmesi ancak bir ihtimal şeklinde söylenmiş ve kendisinin teklif ettiği şey, yani evine pansiyoner olması teklifi ancak nazik bir tebessümle karşılanmıştı. Fakat nalbur her şey bu ziyaretle halledilecekmiş gibi Adnan'ı bekliyor ve ondan ötesi için hiçbir plan kuramıyordu. Adnan uğrayıp "Kız kardeşim Ankara'ya gelmekten vazgeçti" derse, kendisiyle bütün bir ömür sonunda karşılaşabildiği kadını bir daha görmekten vaz mı geçecekti? Bunu düşünmüyor, düşünemiyor, sade Adnan'ı bekliyor ve dediğimiz gibi, gelip bulamayacağı endişesiyle dükkândan ayrılmıyordu.

Fakat kendisi Hariciye'ye gidip yahut delikanlının inebileceği iki üç otele uğrayıp onu aramaya cesaret edemiyor, hislerini, sevdasını açığa vurmaktan korkuyordu.

Nihayet Adnan bir Çarşamba'ya tesadüf eden ve Ankara'da geçirdiği altıncı gün olması icap eden günde gelecekti. Ancak on dakika kaldı ve ertesi günü hareket etmek mecburiyetinde bulunduğu için Madam Rebeka'yı da, Yenişehir'e gidip Madam Vinterman'ı da ziyaret edememekten ileri gelen teessürlerini bildirdikten sonra Jozef Tudela'ya onu hakikaten bahtiyar eden bir haber verdi: Kız kardeşi için Hariciye'de pek mükemmel bir vazife bulmuştu ve bu vazifede kız kardeşi pek çok erkeğin alamadıkları bir maaş alacaktı. Kabul edip etmeyeceğini kati olarak kestiremiyor, fakat gelmeye kendisini kuvvetle teşvik edeceğini söylüyordu.

Jozef Tudela heyecanını hiç belli etmemeye çalışarak -ve buna muvaffak olduğunu zannederek- kendisini evinde misafir etmekten ne kadar bahtiyar olacağını, pek yakında Yenişehir'e taşınacağı için de hanımefendiyi rahat ettirebileceğini kuvvetle umduğunu tekrar etti.

Adnan gülerek, "Kadınların ne yapacaklarını kestirmek güçtür. Fakat hemşirem Ankara'ya gelmeye karar verirse ve yalnız gelirse sizin eviniz elbette ki, başka her yerden münasiptir" dedi.

Bu ziyareti yine heyecanlı intizar günleri takip edecekti. Tam yedi gün takip edecekti. Nihayet, yedi gün sonra Kandilli damgalı bir mektup gelmişti.

Bu mektubu doğrudan doğruya Semiha Hanım yazmış bulunuyordu. Adnan Roma'ya müteveccihen yola çıktığı sırada henüz karar vermemiş olduğunu, fakat artık karar verdiğini, gelecek Salı günü hareket edip şu hâlde Çarşamba günü Ankara'da bulunacağını, eğer lütfen bildirdiği arzuyu, yani kendisini evine pansiyoner olarak almak arzusunu muhafaza ediyorsa istasyondan hemen eve gelebilmesi için

gara birini yollamak lütfunda bulunmasını rica ediyor, kendisinin yataklı ile ve sırtında açıkça lacivert bir tayyörle geleceğini, başında kenarları beyaz ve ortası siyah bir şapka bulunacağını, yollanacak adamın kendisini tanıyabilmesi için bildiriyordu.

Cevabı vermek üzere Jozef Tudela hemen postahaneye koştu ve işaret ettiği günde kendisini karşılamak üzere bütün ailenin garda bulunacağını telgrafla bildirdi.

Hayatında bu derecede mesut olduğunu hiç hatırlamıyordu. Ve ertesi günü Madam Rebeka'nın da bildiği münasebeti tasfiye etti. Kalbinde bu aşkla ve hergün Semiha'yı göreceği, onunla konuşacağı hâlde o Maryam isimli biçare Ermeni kadınının evine gidemez, onu artık kollarına alamazdı.

On bir yıl sürmüş olan bu münasebeti tasfiye eder, bir zincire benzemiş olan bu bağı koparırken gayetle de cömert davrandı...

XV

Eski kiracıları Adnan Bey'in kız kardeşi Semiha Hanım'ın evlerine pansiyoner olarak geleceğini Jozef Tudela karısına, onun reyine arz ettiği bir mesele şeklinde değil, evvelden alınmış ve kati bir karar şeklinde, üzerinde münakaşayı kabul etmeyeceğini hissettirerek haber verdi. Rebeka ilk önce kira miktarını sorarak ayda kırk lira alınacağını öğrenince, para üzerinde bütün cazibesini muhafaza ettiğinden evvela bir derece memnun olmuş, fakat memnun olmamak, hiç memnun olmamak için sonra hatırına birçok sebepler gelmişti. Bunların en mühimmini açığa vurmama-

yı tercih ederek, başka sebepler, ikinci derecede sebepler üzerinde duracaktı.

O vakte kadar evlerine, hatta kocasıyla birlikte de tek kadın kiracı almamışlardı. Kiracıları, merdivenlerden gece yarısı sessizce çıkıp odalarına giren, sabahleyin de odalarından sessizce çıkıp merdivenleri inerek işlerine giden adamlar olmuşlardı. Bu hanım bütün gün evde mi oturacaktı, kendileriyle beraber mutfağa girip yemek pişirmeye mi kalkacaktı?

Jozef Tudela, "Yok beyahu! Bu hanımın da erkekten farkı yok, Hariciye'de memur. Sabahleyin çıkıp akşamleyin dönecek, yemeklerini lokantada yiyecek. Ama belki bir gaz ocağı tedarik eder de bazı akşamlar odasında bir şey pişirirse bunu erkek pansiyonerler de yapmıyorlar mı? Bundan bize ne?" dedi.

Bu, doğru bir sözdü. Rebeka ses çıkarmadı. Yalnız kaldığı zaman ilk önce hatırına gelen ihtimal üzerinde uzun boylu düşünceye vardı. Bir hafta sonra geleceği bildirilen bu hanımla kocası arasında bir münasebet vardı da acaba bu geliş bu münasebetin daha devamlı ve kati bir mahiyet alışı mı oluyordu? Vakıa ortada böyle bir hükme imkân verecek hiçbir şey yoktu. Hatta, arada bir münasebet olsa, bunun farkedilebilmesi ve bir takım nahoş hadiselere sebebiyet vermesi ihtimalinden çekinerek Jozef'in kadını aynı çatı altına getirmek istememesi ihtimali pek kuvvetli olurdu. Şu kadar ki, henüz arada bir münasebet bulunmaması bu münasebetin ileride vücut bulmayacağı ve bir çatı altında geçecek hayatın bunu temin etmeyeceği demek değildi. Kocası bu hanımı ati için planlar tertip ederek evine çekemez miydi?

Jozef Tudela'nın onun ismini bile hatırlayamaz gibi eda-

lar takınıp kendisinden bahsedişi de işin içinde işler bulunduğunun muhakkak ki büyük bir delili idi. Uzun boyu, süzgün ela gözleri ve koyu kumral saçlarıyla Adnan, Madam Rebeka'nın hafızasında canlandı. Zavallı Jozefin bu delikanlının sevdasıyla kaç hafta yanıp tutuşmuş ve Jaklin'i nasıl kıskanıp kendini helak etmişti! Herhâlde, erkek kardeş bu kadar güzel olunca kız kardeşin kadın olduğuna göre daha güzel olması icap ederdi. Vakıa bu mutlak bir kaide değildi. Büyük istisnalar da olurdu. Fakat yaşlı kadın Adnan'ın odasında duvara asılmış yaldızlı bir çerçeve içindeki prenses manzaralı bir kadın fotoğrafını ve delikanlının bu fotoğrafı kendisine gururla göstererek, "Kız kardeşim, nasıl buldunuz madam? Pek güzel bir hanım değil mi?" diye soruşunu hatırlıyordu.

Fakat, eğer bu kadar güzelse, o kadın elliyi geçkin kocasına rağbet eder miydi? Vakıa o düğün gecesi sırtına smokini geçirdi geçireli, kılığına kıyafetine gittikçe daha fazla itina ederek, Tanrı'nın günü mutlaka tıraş olmaya başlayalı değil, fakat öteden beri Jozef Tudela kendisinin nazarında dünyadaki erkeklerin en cazibi, en yakışıklısıydı. Fakat bütün kadınların ona kendi gözleriyle bakmayacaklarını da takdir ediyor, İstanbul'un iyi bir ailesine mensup bir genç kadının babası olabilecek yaşta, hem de Musevi bir nalburu iltifatına layık bulacağını farz etmenin gülünçlüğüne nefsini inandırmaya çalışıyordu.

Sonra da, "Neden gülünç oluyormuş?" diyerek huzurunu kaybediyor, yeniden üzüntülere kapılıyordu. Evet, niçin gülünç olacaktı? Devirler değişmişti, eski telakkiler yıkılmış, yeni felsefeler hâkim olmuştu. Her şeyin üstünde de para hükmetmekteydi ve Jozef Tudela artık mühim bir servete sahip bulunuyordu.

Bu hanım da mademki bir genç kız değildi ve madem ki hayatını kazanmak ihtiyacı karşısında kalarak baba yurdunu terkediyor, İstanbulluların kadın erkek bir türlü beğenip sevemedikleri Ankara'ya geliyordu, şu hâlde paranın, üzerinde hiçbir tesir yapmayacağına, iradelerine hükmetmeyeceğine nasıl kanaat getirilebilirdi?

Rebeka Yenişehir'deki apartmanda bir dairenin, hem büyük dairelerden birinin boşalmak üzere bulunup on beş yirmi gün içinde oraya taşınılacağı hakkındaki kararı da İstanbullu hanımın Ankara gelmesinden ancak iki gün evvel ve yine bir karar şeklinde kocasından öğrendi. Ve bununla hanımın gelmesi arasında zihninde bir münasebet buldu. Evet, Jozef Yenişehir'e nakil arzusunu daha evvel bildirmemiş, hatta tekrar etmemiş değildi. Fakat her seferinde şiddetli muhalefeti üzerine bir soldan geri hareketinde bulunmuş olduğu hâlde bu sefer keyfiyeti üzerinde münakaşa kabul etmeyen bir karar şeklinde tebliğ etmiş, küçük Jozef'e Musevi mahallesinin havasının yaramadığını, çocuğun Yenişehir'in temiz havasına kati bir ihtiyacı bulunduğunu haber veren Neşet Lami Bey'e dayanmıştı.

Bütün Ankaralıların pek iyi tanıdıkları, belki doktor azlığı yüzünden sefaretlerin bile kendisine müracaat ettikleri bu Neşet Lami Bey'den Madam Rebeka zaten öteden beri hoşlanmazdı. Eğer sahip bulunduğu şöhrete layık olsaydı, aylarca baktığı zavallı oğlunu iyi eder, iddia etmiş olduğu gibi tebdilli hava, İstanbul havası, deniz havası şartsa bunu da ecelin kanatlarını germesinden önce bildirirdi. Zavallı Moiz tam hareket edeceği günün gecesinde ölmeyerek Jaklin'le beraber İstanbul'a gitseydi ve mesela birkaç ay sonra yine Allahın iradesi yerine gelip bu doktorun bol keseden tavsiye ettiği Büyükada'da ölseydi, dünya kadar

para boşu boşuna harcanmış olmayacak mıydı? Torununun sıhhatı namına Yenişehir havasının bir zaruret teşkil ettiği hakkındaki hükme de Madam Rebeka zerre kadar kıymet vermiş değildi. Bu Neşet Lami Bey'in hem de nabzına göre şerbet veren bir adam olduğuna kanaati vardı. Jozef Tudela çocuğu durup dururken, renginin birdenbire her zamandan bozuk bulduğunu iddia edip güya telaşlar ederek, ona götürmüştü. Herifin muayenehanesinde, "Torunum Yenişehir'de kır havası alsa sıhhati için daha iyi olmaz mı?" demiş, o da vizite parasını hak etmek için çocuğun göz kapaklarını aşağıya doğru indirip diz kapaklarına da bir iki vurduktan sonra, "Evet, münasiptir" mukabelesinde bulunmuş olacaktı... O, kışları Allahın günü suların bastığı, ısıtma diyarı çöllerin, arşın arşın altın pahasına satılarak, havasının da dertlere deva olacağı eskiden kimin hatırına gelirdi!

Jozef Tudela'nın kati emri mucibince evi baştan başa temizlettikten sonra pek yakında da Yenişehir'e göç edileceği kendisine tebliğ edilince, artık Rebeka pek derin bir hiddete kapılmış, aynı zamanda endişeleri de artarak, biriyle mutlaka dertleşmek ihtiyacını duymuştu. Büyük kızı ile üvey kan kardeşi Madam Ester yanı başındaydı. Fakat bu iki kadın, kocaları dahil herkes tarafından hiçbir şeye akılları ermez sayıldıkları için kendileriyle dertleşmekten bir hayır ummadı. Bu sebeple, kendisine hayli kırgın olmasına ve eski hiddetlerine birkaç gün evvel yeni bir hiddet sebebi daha katılmış bulunmasına rağmen yine küçük kızıyla, Jozefin'le görüşmek üzere Yenişehir'in yolunu tuttu.

Eski hiddetlerine inzimam eden yeni hiddet sebebi şuydu ki, birkaç gün evvel Jozefin'e Adnan'ın kız kardeşinin İstanbul'dan evlerine pansiyoner olarak gelmek üzere bulunduğunu bildirip üzüntülerini açmaya hazırlanırken

genç kadın tam bir kayıtsızlık göstermiş, söyleyeceklerini ağzına tıkayarak, "İstanbul'da kısmeti çıkmayan kızlarla dullar Ankara'ya akın ediyorlar, bu hanım da herhâlde bunun için geliyor olacak" demekle iktifa etmişti. Fakat vaziyetteki tehlikeleri artmış görerek yenilmez bir dertleşme ihtiyacında kalan zavallı Madam Rebeka yine Jozefin'le konuşmaktan, ona açılmaktan başka bir imkân göremiyordu. Çaresiz Yenişehir yolunu tuttu.

Pek münasip olan "Tudela apartmanı" isminin Türklerin hırs ve hasetlerini tahrik etmesi ihtimalinden korkarak kocasının "İstiklali Millî apartmanı" diye adlandırdığı apartmanda, Vintermanlar 3 numaralı daireyi işgal ediyorlardı. Madam Rebeka küçük kızını yatak odasında, ayna önünde buldu. Genç kadın sokağa çıkmak üzere hazırlanıyordu ve annesinin ziyaretinden dolayı programını değiştirmeyeceğini bildirmek istiyen bir eda ile tuvalet masasının başından çekilmedi. (Bu tuvalet masası da apartmanın bütün eşyası gibi babanın, yani kendi kocasının kesesinden çıkmıştı.)

Rebeka, "Size komşu geliyoruz, 5 numaralı dairede oturacakmışız" dedi ve içinde Jozefin'in kocasıyla 3 numaralı daireyi işgal etmelerinin hiddet ve sitemi kendini bildiren bir eda ile ilave etti: "Neredeyse apartmanın bütün dairelerini biz ailece işgal edeceğiz!"

Jozefin bu sitemi hiç fark etmemiş görünmüş ve annesinin anlattıklarını hiçbir tefsirde bulunmaksızın, sade nezaketen aynaya artık sırtını çevirerek dinlemişti. Ebeveyninin 5 numaralı daireye taşınacaklarını da evvelden öğrenmiş olması, babasının annesine bunu söylemeden kendisine bildirmiş bulunması pek mümkündü.

Madem Rebeka sözlerini, "Eminim ki baban Yenişehir'e

Adnan Bey'in kız kardeşinin şerefine, onu memnun etmek için taşınıyor!" cümlesiyle bitirmişti.

Jozefin hafifçe omuzlarını silkerek, "Mademki doktor buna çocuğun sıhhati namına lüzum gösteriyor" diyecekti.

"Neşet Lami'ye bunu söyletmek pek mi güç? Baban 'Böyle söyleyeceksin' demiş, söyleyeceklerini öğretmiştir. O da talimli papağan gibi tekrar ediyor!"

"Esasında olamaz şey değil. Fakat vardığınız hükmün doğru olması için bunu doktorun şimdi ilk defa söylemesi icap ederdi. Hâlbuki Neşet Lami Bey'in böyle söylediğini bildirerek babam daha evvel de Yenişehir'e taşınmak istemişti, değil mi?"

"Evet, istemişti. Lakin her seferinde de babaevinde kalmamızı kabul etmişti. Bu sefer aynı arzu, aynı teklif tekrar edilmiyor, bir karar, bir emir bildiriliyor!"

"Ne yapsın? Teklif etse yine reddeceksin. İşte onun için karar bildiriyor."

"Fakat kararı tam bu hanımın gelişine rastlıyor. Sen bunu hiç değilse tuhaf bulmuyor musun?"

Jozefin tuhaf bulduğunu da, bulmadığını da söylememeyi, susmayı tercih ediyordu. Madam Rebeka daha sinirlenmiş bir hâlde devam etti.

"Ben katiyen eminim ki, biz bu apartmana Türk hanımı Yahudi mahallesini beğenmeyeceği ve kendisini memnun etmek katiyen lazım olduğu için taşınıyoruz, geliyoruz. Babanın bu kadına şiddetle tutkun olduğunda zerre kadar şüphem yok. Kendisini daha eskiden tanıyor muydu, dediği gibi bu sefer İstanbul'a gidişinde mi tanıdı, bu nokta bence karanlık. Kendisinin bu kadın İstanbul'da metresi olmuş mudur, yoksa burada mı olacak? Bu cihet de bence meçhul. İşin meçhul olmayan, tamamıyla muhakkak olan ciheti,

babanın bu Türk hanımına âşık olmasıdır. Güya ayda kırk liraya pansiyoner geliyor. Bunu söyleyip aklınca şüphelerimi dağıtıyor, hiç değilse ağzımı tıkıyor. Ama ben biliyorum ki, elinden gelse para alarak değil, üste para vererek odasını kabul ettirmeye hazırdır!"

Jozefin hafifçe gülmekten kendisini alamadı. Annesinin istemeden yaptığı bu nükte hoşuna gitmişti. Fakat sonra kendisine dikkatle bakınca onu her zamandan daha harap, hiçbir zaman görmediği bir derecede ihtiyarlamış ve sakil buldu. Bu buluştan dolayı da içi merhametle dolacak yerde bu merhameti daha ziyade babasına karşı duydu. Hâlâ yakışıklı sayılması mümkün olan bu zavallı adam hayatının en güzel yıllarını, Jozefin'in ta çocukluk zamanından itibaren çirkin ve yaşlı bir kadın olarak hatırladığı bir kadına verdikten sonra bütün bütün yaşlanmadan biraz eğlenmek, güzel bir kadınla biraz hoş bir zaman geçirmek, biraz mesut olmak istiyorsa, bu arzusu nihayet bir cinayet teşkil etmezdi.

Sakin bir sesle dedi ki: "Anne, farz et ki, endişelerin tamamıyla yersiz değil. Hatta tamamen haklı olduğunu kabul edelim. Farzedelim ki babamın bu kadına karşı bir zaafı var. Pekâlâ, ne olur? Hangi kadın kocasının tam sadakatinden emindir? Ben evleneli otuz yıl değil, üç yıl da olmadı. Öyleyken Alber'in iki kere İstanbul'a gidişinde eskiden de münasebeti olan bir kadınla görüştüğünü tesadüfen öğrendim. Hem kadının ismini, nerede buluştuklarını da biliyorum. Fakat kendisini hiç yüzlemedim. Sen de böyle yap, hiçbir şey bilmiyor gibi davran!"

Madam Rebeka yemenili, fakir saçlı ufarak başını salladı: "Kocamın maceralarını, ihanetlerini hiç anlamıyor gibi davranmak için senin nasihatlarına, yol göstermelerine ihtiyacım yok, kızım. Şunu da iyi bil: Baban beni ilk defa

aldatacak değildir. Arada bir yaptığı kaçamaklardan, gittikçe sıklaşan İstanbul seyahatlerindeki marifetlerden ayrıca tam on bir yıldan beri Ermeni mahallesinde bir de metresi vardır."

Jozefin ne derecede samimi olduğu meçhul bir hayret içinde, "Babamın ha?" dedi.

"Evet, babanın. Fakat buna ehemmiyet vermemiş, hiç değilse fazla ehemmiyet vermemiştim. Ancak bu seferki vaziyet ciddi. Bu büyük aileden İstanbul hanımının şartları Ermeni karısının, eski otel hizmetçisi Maryam'ın şartlarından pek farklı olacaktır."

İş tamamıyla para sahasına geçince Jozefin ilk defa olarak alaka gösterdi. Hemen hemen heyecanla, "Yani?" diye sordu.

"Ne bileyim, her şey hatıra gelebilir. Vakıa bu kadının beni boşatıp varmak isteyeceğine ihtimal vermiyorum. İstanbul'un eski kibar ailelerinden bir hanımefendi nalbur Jozef Tudela'nın karısı olmak ister mi? Hatta Jozef dinini değiştirmek alçaklığını yapsa bile istemez! Ama ya kendini babana dirhem dirhem satmak isteyerek bu servetin üstünden girip altından çıkarsa? İşe hazır paradan girişip bu apartmana kadar her şey elden giderse?"

"Babamın bu derecede enayilik edeceğini zannetmem."

"Niçin zannetmiyorsun? Yaşlanmış erkeklerin âşık olmaları korkunç neticeler verir. Sen okuduğun romanlardan bunu daha iyi bilmelisin."

Fakat Madam Rebeka içini döktükten sonra kendini birdenbire daha sakin hissetti. "Dur bakalım, belki de tamamıyla boş yere endişeleniyorum. Adnan Bey yakışıklıdır diye kız kardeşinin de mutlaka aynı derecede güzel olması icap etmez ya! Fotoğrafı güzeldi ama kendisi belki de yüzüne bakılamayacak bir gudubettir!" dedi.

Bu sözleri söyledikten sonra kendinde hatta gülmeye bile kudret bulmuştu.

Şu kadar ki, bu gülüşte sahte, zoraki, kendi kendini aldatmaya çalışan bir şey yok değildi.

XVI

Semiha Hanım yazmış olduğu gibi Çarşamba günü çeşitli bavullarla Ankara'ya geldi. Jozef Tudela onu istasyondan kendisiyle birlikte karşılamalarını karısından da, kızlarından da istemişti. Fakat Rebeka evin yalnız bırakılmamasının, misafirin kapıda da evin en büyüğü tarafından karşılanmasının daha münasip olacağını çok tabii bir eda ile söylemiş, nalbur da bu şeklin makul olacağını reddedememişti. Roza ile Jozefin babalarıyla beraber istasyona gelmişlerdi.

Her iki kardeş de büyük bir merak içinde bulunuyorlardı. Fakat Jozefin'de bu meraka başka hisler karışıyor, kalbini ilk defa olarak çarptırmış bulunan erkeğin kız kardeşini Jozefin garip bir rikkat içinde görmeye hazırlanıyordu. Ankara'da bu sefer geçirdiği günler esnasında Adnan Harun kendisini arayıp sormamış, bir yıl kadar evvel düğününün gecesi Ankara Palas salonlarında teklif ettiği aşk saatini, o daha telli duvaklı iken teklif ettiği aşk saatini bir hakikat yapmak üzere en küçük teşebbüse girişmemişti. Bu, İtalya'da geçen harikulade maceralardan dolayı kendisini pek mütevazı, arzu edilmeye gayri layık buluşundan mı ileri gelmişti? Jozefin nefsi hakkında bu kadar ağır bir hüküm vermeye razı olmuyor, işi sadece tesadüflerin tesirine, aksi tesadüflerin zincirlenişine atfediyordu. Kaldı ki, Adnan gelmiş ve kendisini istemiş olsaydı, yarını olmaya-

cak bir saat için kocasına ihanet etmeyi kabul edeceği de muhakkak değildi.

Fakat muhakkak olan başka bir şey vardı ki, o da Adnan'ın kız kardeşinin kendisine ilk sevgilisinden sanki bir rüzgâr, sanki bir selam getirdiğiydi ve Jozefin bu yeni pansiyoneri heyecanla ve rikkatle beklemekte idi.

Tren ancak on dakikalık bir gecikme ile geldi. Ankara istasyonu bermutat kalabalıktı. İstikbale gelenler ve bu istikbal işini seyre gelenlerle, yani şahsen karşılayacakları kimse bulunmamakla beraber eski payitahttan, devlet merkezliğinden azledileli büsbütün azizleşin İstanbul'un havasını teneffüs etmeye gelenlerle doluydu. Evvelden bildirmiş olduğu gibi, Semiha Hanım beyazlı siyahlı şapkası ve beyaz çizgili lacivert tayyörüyle bütün kalabalığın, yolcuların ve istikbale gelmiş olanların büyük dikkati içinde yataklıdan indi.

Jozefin'le Roza bakıştılar ve tamamıyla samimi, "Aman ne kadar güzel, ne kadar şık bir hanım!" dediler.

Hakikaten öyle idi. Jozefin Vinterman yan gözle babasına baktı ve kendisini âdeta genç bir insan hâline getiren bir heyecan içinde, benzini de uçuk gördü. "Annem hiç de beyhude korkulara kapılmamış. Tamamen tutkun!" diye düşündü.

Acaba metresi olmuş muydu? Bunu kestiremedi.

Otomobille gidilirken Roza hiç söze karışmadı. Yabancılar yanında konuşmaktan zaten utanır, çekinirdi. Ve sesi de bir musikiye benzeyen bu güzel genç kadınla babası arasında bir macera bulunması ihtimali hiç hatırına gelmemekle beraber huzursuzluk içinde idi. Bu kadar güzel, bu kadar müstesna bir kadınla bir çatı altında yaşar ve onu hergün görürken kocasının kendisini pek cazibesiz, pek biçare bulması ihtimalinden endişe etmeye başlamıştı.

Roza'nın bunda haksız olduğunu da kimse iddia edemezdi. Madam Rebeka, Semiha'yı taşlıktan, hatta tuvaletine biraz itina etmiş, sırtına temiz bir siyah elbise giyip başına da yeni bir yemeni bağlamış olduğu hâlde istikbal etti. Misafir odasında Semiha'yı baş köşedeki koltuğa oturtup kendisi tam karşısındaki iskemleye oturdu. Roza'nın en fevkalade ahvalde meydana çıkan gümüş takımlar içinde getirdiği tatlı ile bundan beş altı dakika sonra zarflı fincanda getirdiği kahveyi de genç kadına kendi eliyle takdim etti.

Ve o kadar muntazam cümlelerle, o kadar münasip, yerinde sözlerle konuştu, hâl hatır sorup hele oğlundan sonra kızından da şimdi ayrılan dul kadının -yani Semiha'nın annesi Güzide Hanım'ın- Kandilli'deki köşkte geçireceği hayatın tabii üzüntülerini takdir ederek, kendisinin de bazen Ankara'ya şeref vermesini öyle kalpten bir eda ile temenni etti, velhasıl musahabeyi o derecede kusursuz bir şekilde idare ederek zekâ ve nezaketiyle, değil biçare Roza'yı, hatta frenkçe kitaplar elinden düşmeyen ve artık ecnebilerle de sıkı fıkı dostluklara heveslenen Jozefin'i bile öyle gölgede bıraktı ki, Jozef Tudela karısına karşı belki bütün hayatı boyunca duymamış olduğu bir takdir ve minnet hissetti. Misafir odasında konuşmaya henüz devam eden kadınlara veda edip mağazaya dönerken kendisine takdir ve teşekkürlerini de en muhabbetli, en dost bir tebessümle gülümsemek suretiyle bildirdi.

Rebeka, Semiha'ya karşı bu kusursuz nezaket ve sevgiyi göstermekte sonuna kadar devam edecek, genç kadının fena bir muameleye maruz kaldığını söyleyerek kocasına şikâyette bulunmasına hiç imkân vermeyecekti.

Diğer taraftan Jozef Tudela'ya en küçük bir sitemde, hatta en ufak bir imada bulunmayacak, hâl ve tavrında en

küçük bir değişme olmayacaktı. Kaldı ki, zekâsı ve nafiz görüşü sayesinde vaziyeti kısa bir zaman geçince olduğu gibi görmüş, yani kocasıyla bu yeni pansiyonerleri arasında hiçbir şey bulunmadığını pek çabuk anlamıştı. Fakat bu elbette ki istikbal hakkında kendisine huzur telkin edecek bir şey değildi. Jozef Tudela'nın bu genç kadına karşı sevdasının pek mühlik olduğundan, evini temellerine kadar sarsacak kadar mühlik olduğundan tamamıyla emindi. Ve üvey kardeşi Ester'in kendisine Semiha'nın Ankara'ya gelmesinden ancak dört beş gün sonra bir ziyaretinde esrarlı bir eda ile fısıldadığı haber, yani eski rakibesi Maryam'ın kocası tarafından tekaüde sevkedilmiş, tam maaşla hizmet dışı edilmiş bulunduğu haberi ancak yakın tehlikenin azametini belirtmeye yarayan ayrı bir sebep teşkil edecek, vaktiyle, hiç değilse bir müddet o kadar korkmuş ve kendisine karşı o kadar kin beslemiş olduğu bir düşmanın sahneden ebediyen çekilişi de ruhunda en küçük bir sevinç uyandırmayacaktı.

XVII

Evet, Maryam, Madam Rebeka için zaten yıllardan beri bir korku mevzuu teşkil etmez olmuştu. Yaşlı kadın on bir yıllık mazisi olan bu maceradan ancak ilk zamanlarda endişe etmiş, Maryam'ın Jozef'i evlat sahibi ederek kucağına yeni bir kundak koymasından ve bundan duyacağı rikkat ve iftihar üzerine Jozef'in dinlerinin verdiği müsaadeye dayanıp onu da nikâh ile almasından ancak iki üç sene korkmuştu. Fakat Maryam'ın çocuğu olmamış, hatta kendinin gebeliğine dair bir söz ortaya çıkmamıştı. Diğer taraftan kadından

baba olmayan kocasından ona fazla bir masrafta bulunmadığını ve evinde geçirdiği saatlerde de hiçbir aksama olmadığını görünce, Rebeka bu münasebete artık büyük bir ehemmiyet vermez olmuştu. Her şeyi ilk günden fark etmiş ve öğrenmiş bulunduğunu ise kocasına hiçbir zaman söylememiş, onunla hiçbir kıskançlık kavgasına kalkmamış, çocuklarına da babalarının bu hareketinden hiç bahsetmemişti...

Nalburun bu macerası adi ve her türlü şiir unsurundan mahrum bir rabıta olmuştu. Bir gün mağazasından bir şey almaya gelen, matem elbisesi giymiş ve her hâlinden fakir olduğu pek belli bir Ermeni kadını Jozef Tudela'nın hoşuna gitmiş ve hakkında tahkikata girişmişti. Ancak yirmi beşinde görünen bu uzun boylu, gayet beyaz tenli, iri siyah gözlü ve pek koyu siyah saçlı kadın, henüz yanmamış olup şehrin en mamur kısmını teşkil eden Ermeni mahallesinin fakat en mütevazı bir tarafında, Bend deresi kenarındaki pek harap ve ufak bir evde yatalak annesi ve iki yaşındaki kız çocuğuyla birlikte oturuyordu, dul olup ismi de Maryam'dı. Berber çırağı olan kocasından kendisine hiçbir mal kalmadığı için Ankara otel veya hanlarındaki bekârların çamaşırlarını yıkayarak kendini ve anasıyla çocuğunu geçindirmeye çalışan bu zavallı kadınla -adına Tudelalığı o zaman yeni ilave etmiş bulunan- Jozef tıpkı bir eşya satın alır gibi müzakereye girişmiş, en ağır şartları kabul ettirmeye çalışarak kendisiyle bir muahede akdetmişti.

Maryam kabul ettiği şartlara mutlak bir sadakat göstermiş, münasebetlerinin hemen ilk zamanlarından itibaren işleri gittikçe gelişerek, hele Ankara devlet merkezi olduktan sonra şehrin hatırı sayılır zenginleri arasına giren dostundan yeni hiçbir şey istemeye cesaret etmemiş, konusu komşusu olan Ermenilerin, "Deli misin kadın"! hitabıyla

başlayan ihtar ve ikazlarına kulaklarını tıkamıştı. Tudela'nın kendisini Bend deresi üzerinde bulunup artık yıkılma tehlikesi arz eden evden alarak daha yukarılara, nispeten yeni bir eve geçirmesini ve tek elmas alımamakla beraber düzgün denecek bir kıyafette gezdirmesini de minnet yaşlarıyla karşılanmaya layık şeyler saymıştı.

Yatalak anası hep sağsa da pek zayıf doğmuş ve hep hastalıklı yaşamış olan küçük kızını çoktan kaybetmiş bulunan Maryam'ın bu kanaatkârlığı sade ahmaklığından ileri gelmiyordu. Ahmak değil, fakat beceriksizdi. Kendisini ağır satmaya muktedir olamıyor, "Sana gençliğimi vakfettim, artık yaşlanıyorum, istikbalimi temin et!" demeye cesaret edemiyor, bunları söylerse Jozef Tudela'nın zaten bezmiş bulunduğu bu münasebete son vermesinden korkuyordu. Bu korkuda belki kalbin de bir hissesi vardı. Yıllardan beri kendisine sadakat gösterdiği bu adamı zavallı Maryam belki biraz da seviyor ve herhâlde, münasebetleri sona varacaksa buna Jozef Tudela'nın karar vermesini ve onun bildirmesini istiyordu.

Bildirirken elbette bir mal, bir şey de verirdi.

Hakikate gelince, Jozef Tudela Maryam'ı bırakmaya Semiha'nın geleceğini öğrendiği güne kadar vermiş değildi. Bu münasebeti de bir nevi yük, bir nevi vazife şeklinde yürülüyor, artık kırka yaklaşmış bulunup taravetini de hayli çabuk kaybetmiş bulunan Ermeni kadınına karısının, Rebeka'nın bir ikicni nüshası gözüyle bakıyordu. Bereket ki, kendisinden vaziyeti çetinleştirecek bir çocuğu olmamıştı...

Rebeka bu münasebetin son bulunmasındaki sebebi tamamen doğru bir şekilde görmüş yahut daha doğrusu, kıskanç kadınlığının bütün şüpheleri ve korkuları içinde, bu şüphe ve korkular vasıtasıyla görerek, "Bu sefer de Türk

karısını metres yapacak, Ermeni metresini bunun için eski bir çorap gibi fırlatıp atıyor!" diye düşünmüştü. Hâlbuki Jozef Tudela, Semiha'yı metres yapmaya hazırlanmıyor, nefsinde bunu ümit etmek cüretini bile bulmuyor, nefsinde bu kadar saadete hak görmüyordu. Sade dediğimiz gibi kalbinde bu büyük aşkın ateşi yanarken zavallı Ermeni karısını, bütün basitliğini muhafaza eden eski otel hizmetçisini kollarına almak fedakârlığına tahammül edemeyeceğini anlamış bulunuyordu.

Kulağı gayetle delik olan, hele Yahudi mahallesi sakinlerine ait havadislerden bir tekini de sektirmeyerek -bunları dikkatle, fakat daima kayıtsız bir eda takınıp dinleyen- ablasına yetiştiren Ester, Jozef Tudela'nın Maryam'a tazminat olarak neler verdiğini tamamen öğrenmiş ve bunları hatta bir hayli de mübalağalı şekilde haber vermekte kusur etmemişti.

"İş Bankası'na karı için beş bin lira konmuş. Oturduğu ev sekiz bin liraya alınıp ismine tapusu çıkmak üzere imiş. Evin alt katına da masrafı kesesinden iki dükkân yaptırıyormuş!"

Rebeka alay etmek kudretini kendinde bulacak ve "Yaşasın! Ancak eski sultanlar bıktıkları gözdelere karşı bu kadar kibar davranırlarmış. Bu Cumhuriyet devri sultanının karısı olduğumdan dolayı ne kadar iftihar etsem yeridir!" diye gülecekti.

Ve Rebeka için, ailenin servetinin, kendileri aradan çekilince geride kalanlara, iki kızla bir toruna kalacak malın tam şekilde muhafazası en başta geldiği için, noterden öğrendikleri kendisine ayrı bir eza verecekti. Fakat her şeyi eninde sonunda aşkına -otuz küsur yıldan beri hâlâ ilk günün şiddetini muhafaza eden aşkına- irca ettiği için bu yeni haber münasebetiyle yine Semiha belasını düşün-

müş, "Yıllardan beri bıktığı dudusu için bu kadar fedakârlık edince şu hâlde küçük hanımı elmasa, inciye gark edecek. Varımız yoğumuz bu sevda uğrunda mahvolacak!" diye yanmıştı. Çünkü hakikati olduğu gibi görüyor, Semiha'nın uğrunda her fedakârlık yapılmaya layık bir kadın olduğunu kabul ediyordu.

Semiha'nın güzelliği, üzerinde hakikaten kahredici bir tesir hasıl etmişti.

Vakıa genç kadının geleceğini ve evlerine pansiyoner olacağını öğrenip küçük kızıyla dertleşmeye gittiği zaman sözlerini, "Dur bakalım, belki de boşuna merak ediyorum, beyhude korkuyorum. Adnan yakışıklı olduğu için kız kardeşinin mutlaka güzel olması icap etmez ya! Belki de aksine tamamıyla gudubet bir şeydir!" hükmüyle neticelendirmişti. Fakat böyle derken hiç de içinden bu düşünceye bel bağlamamış, Türk kadınının gudubet bir şey olduğunu hiçbir zaman düşünmemişti.

Bunu nasıl düşünebilirdi ki; Adnan Harun'un vaktiyle evlerinde işgal etmiş olduğu -ve kendisinin her gün düzeltip temizlemiş bulunduğu- odada onun fotoğrafını dört beş ay muntazaman görmüş ve kaç kere bu fotoğrafa bakarak, "Ablanız hakikaten pek güzel bir kadın, Adnan Bey. Gençler gibi sinema düşkünü olmadığım için hangi artiste benzediğini tayin edemem ama onların çoğundan da belki güzel" demişti.

Adnan da her sefer bu sözleri tasdik etmiş, "Evet, kız kardeşim hakikaten pek güzel bir kadındır. Amerika'daki sinema artistlerinin çoğundan hem güzel hem de cazibelidir" demişti.

Rebeka vaziyeti olduğu gibi kabul edip Semiha'nın pek güzel, pek cazibeli, mühlik derecede güzel ve cazibeli oldu-

ğunu tasdik ediyor, genç veya yaşlı, akıllı veya budala pek çok kadının uğradıkları gülünç hâle düşerek, "Daha ziyade boya güzeli, süs güzeli. Sabahleyin uykudan kalktığı zaman yüzünü göremedik ki! Hep tuvaletini yapıp ortaya çıkıyor. Esasen biraz da soğuk ve donuk bir güzellik!" tarzında tefsirlere kalkmamış, teselliler aramaya tenezzül etmemişti.

Semiha'nın bu kadar güzel oluşuna rağmen bir kısmeti, iyi bir kısmeti çıkmayarak hayatını kazanmak yahut koca evine çıkmak üzere doğup büyüdüğü yeri terkedişi, hele böyle eski ve kibar ailelere mensup İstanbulluların ancak yüreklerinden kan aka aka geldikleri bu Ankara'ya gelişi ise kendisini çok hayrete düşürüyordu. Ne olsa, ne kadar zeki ve mantıklı olsa Rebeka yine bir eski zaman kadınıydı ve kendisinin hayat hakkındaki telakki ve düsturlarına göre bir kadın bu kadar güzel olunca mutlaka bir kısmeti, iyi bir kısmeti çıkardı.

Bu hanım Yahudi veya Hıristiyan olsa, keyfiyet drahomadan mahmur bulunması ile izah edilebilirdi. Eski servetlerini kaybetmiş bulunduklarını, Kandilli'deki baba yadigârı köşkü tamir ettirememekten mustarip bulunduklarını Madam Rebeka geçen yıl Adnan'dan da duymamış değildi. Fakat bu vaziyet, bu evde kalışı isbat edemezdi. Hatta pek güzel veya kurnaz olunca Yahudi ve Hıristiyan kızları da drahomasız koca bulmuyorlar mıydı? Nitekim zavallı oğlu Moiz güzelliğine, bir Alman kızı gibi sarışın ve mavi gözlü oluşuna kapılıp Jaklin'i vaktiyle beş parasız almamış mıydı? Türklerse hovarda idiler, alacakları kadında servet istemeyi, servet aramayı hatta bir zül, bir şerefsizlik sayarlardı. Zamanlar şüphesiz ki değişmişti ama yine bu kadar değişmiş, zengin olmadığı için Semiha derecesinde güzel bir kadının evde kalmasını icap ettirecek kadar değişmiş

olamazdı. Kocasından tam beş yıl önce ayrılmış bulunduğunu öğrendiği bu genç kadının İstanbul'da yeni bir kocaya varamaması ve orada barınmayarak kalkıp Ankara'ya gelmesi için pek hususi sebepler bulunması lazımdı. Kocasından niçin ayrılmış, hele ayrılışından sonra nasıl bir hayat sürmüş olmalıydı ki, bu kadar güzelliğine ve fettanlığına rağmen adamakıllı bir kısmeti bir türlü çıkmamış ve nihayet Ankara'ya gelmeye mecbur kalmıştı! Rebeka Tudela evinin temellerine kadar zangır zangır titrediğini hissediyor, bu çatırtıları âdeta duyup dinliyordu.

Semiha'nın Ankara'ya menhus ayağını atışından tam on sekiz gün sonra da bütün hazırlıklar bitirilmiş, Yenişehir'deki apatımanlarının, İstiklali Millî ismini taşıyan apartmanlarının en güzel dairesi -belki de, hatta muhakkak ki Jozef'in gizlice verdiği bir tazminat sayesinde- boşaltılarak, kısmen yeni eşya ile döşenip dayanmış ve Yahudi mahallesindeki pembe boyalı ve üç katlı ev -Rebeka'nın ecdadının hemen iki asırdan beri sahip bulundukları, fakat tabiidir ki, bir iki kere yıkılıp yapılmış ve birçok kereler, en son beş yıl evvel tamir edilmiş ev- iki aileye kiraya verilerek, Yenişehir'e, Türklerin, hem de İstanbul'dan gelmiş büsbütün yabancı Türklerin arasına taşınılmıştı...

XVIII

Kardeşi memuriyeti başına, Roma'ya döndükten sonra Semiha, Jozef Tudela'ya yolladığı mektupta hakikati söylemişti. Yani genç kadın kendisi için Hariciye Vekâleti'nde temin edilen vazifenin -mütehassıs daktilo ve hatta müşavir daktilo unvanını taşıyan hizmetin- ve bu hizmet için tah-

sis edilmiş yüksekçe maaşın cazibesine kapılmamış, bir kere daha bahtını İstanbul'da denemeye teşebbüs etmiş, Hayrettin Bey'le münasebeti başlamadan önce tanımış ve aşkını reddetmiş bulunduğu biriyle evlenmek sevdasına düşmüştü. Bu, kendisinden iki üç yaş belki küçük, içtimai durumu düzgün, sade mali vaziyeti nispeten mütevazı bir adamdı ve Semiha kendisini hâlâ sevdiğine kail bulunuyordu. Fakat böyle olsa bile ve belki böyle olduğu için, yani vaktiyle reddedilmiş olmanın kendisinde hasıl ettiği acı hislerin kine çok müşabih hislerin tesiriyle bu adam Semiha'yı reddetmiş, hatta reddederken nazik davranmak lüzumunu da pek duymamıştı. Bunun üzerine genç kadın Ankara'ya gitmek kararını birdenbire vererek, hareket gününü Hariciye Vekâleti'ndeki amirlere telgraflamış, annesi beraber gelmeyi reddettiği gibi emekli adamları, Şahende'yi vermeye de razı olmadığından, Jozef Tudela'nın evine pansiyonerlik, ana kız arasında kararlaşmış, bunun üzerine de Semiha o bildiğimiz mektubu nalbura yazmıştı.

İlave edelim ki, bu sırada genç kadının tasavvur ve tertip ettiği hayat programında Jozef Tudela tali olsa bile yine bir mevki işgal etmiyor değildi. Ona Galata'da rastlayıp Beyoğlu'na kadar beraber gittikten sonra kendisinden ayrıldıkları zaman, Adnan kıranta Musevi üzerinde büyük bir tesir yaptığını, Ankara'da, hatta daha Ankara yolunda çıkacağı tasavvur edilmiş kısmetin hatta ancak Ankara sözü söylenir söylenmez çıktığını söyleyince, gerçi Semiha istihfafla omuzlarını silkmiş ve, "Eğer bütün çıkacak kısmetlerim bu şekilde, bu ayarda olacaklarsa vay hâlime!" tarzında şeyler söylemişti. Fakat artık bu kanaatini tadil etmiş bulunuyor, Jozef Tudela ile gizli bir maceraya girmenin pek kârlı bir şey olabileceğini hesap ediyordu. Zira Adnan Ankara dönü-

şünde, "Bu sefer merak ettim, bizim Jozef Tudela hakkında bazı tahkikata giriştim. Herif Ankara yerlileri arasındaki en büyük üç zenginden biriymiş. Irkına has ihtiyatkârlıkla, korkaklıkla servetinin hakiki miktarını gizliyormuş, fakat hem dehşetli zenginmiş, hem de İstanbul'a kapağı attıkça müthiş hovardalık ediyor, para yiyormuş" diye haber vermişti.

Adnan bu malumatı verirken, "Haberin olsun, kafese gireceğe benzeyen bu kuşun tüylerini adamakıllı yol" mu demek istemişti?

Böyle demek istemiş olabilirse de kız kardeşinin hayatına daima uzaktan, pek çok şeyi anlamayı reddeden bir eda ile bakmış, bazı hizmetlerde bulunur veya bu hayat şeklinden bir takım istifadeler temin ederken de bu hayatın çirkinliklerini ve günahlarını anlamıyor görünmekte ısrar etmiş, velhasıl şeref ve haysiyetini korumuştu. İstikbalin bir elçisi hakkında böyle adi bir mukayesede bulunmak caizse, tuzu biberi sofraya getirmekle beraber bunu sessizce yapmış, sofraya sessizce bırakmış, "Tuz getirdim; bibere iltifat etmez misiniz?" diyen bir takım garsonların laubaliliklerine kalkışmamıştı.

Jozef Tudela'nın zenginliği hakkında müspet malumat vermiş, fakat daha ötesine karışmamış, bu mevzu üzerinde herhangi bir sohbete de girmemişti. Bundan ötesi Semiha'nın işiydi.

Daha yaşlı, fevkalade esmer ve patlak gözlü Ali Hayreddin Bey'e aylarca ve aylarca tahammül ettikten sonra hiç de çirkin bir adam olmayan, hatta kılığına kıyafetine itina eder olalı âdeta yakışıklı bir adam sayılması mümkün bir hâl alan Jozef Tudela ile sevişmekten Semiha'nın herhangi bir istikrah duyması ve bundan dolayı merhamet ilham etmesi ise tabiidir ki hatıra gelemezdi.

XIX

İstiklalı Millî apartmanının pek nezaretli olan, Kavaklıdere ve Çankaya taraflarına bakan iki odasından biri Semiha Hanım'a tahsis edilmişti ve banyo gibi odasının yanındaki salon da emrinde bulunuyordu. (O derecede emrinde bulunuyordu ki, temiz ve daima misafir kabul edilmesine müsait bir intizam içinde kalması maksadıyla Tudela ailesi -son şekliyle Jozef Tudela, Rebeka Tudela, kızları Roza ile onun kocası Eskenazi ve nihayet torunları Jozeften mürekkep aile- yemeklerini Madam Rebeka'nın odasında yiyorlardı, ve gündüzleri Jozef de artık mektebe, Türk mektebine gittiği için iki kadın başbaşa rahatça yemek yiyorlarsa da akşamları iki erkek ve bir çocuk inzimam edince sofra başında hayli sıkılışıyordu.) Buna mukabil aylık hep 40 lira idi. Bu mantıksızlık, bu havsalaya sığmaz garabet Semiha'ca bile kabul edilmez bir şey sayılmış ve nakilden sonra genç kadın kendiliğinden bir miktar zam yapmayı münasip görmüş, Eskişehir'deki evde işgal ettiği odaya 40 lira verdiğine göre buradakine 50 lira vermeyi bizzat teklif etmişti.

Fakat Jozef, "Böyle şey olmaz, hanımefendi! Yenişehir'e taşınmak üzere olduğumuzu size ve Adnan Bey'e daha İstanbul'da söylemiştim. Buraya nakledişimizde sizin hiçbir dahliniz yok ki bundan dolayı zarar göresiniz. İlk gün kırk dedik, daima kırk kalır!" diyerek bu bahsi kapamış ve Semiha Hanım da tabii fazla bir ısrarda bulunmamıştı.

Rebeka onun elli lira teklif etmesini bir oyun saymıyor, fakat bundan dolayı kocasına karşı hiddeti büsbütün artı-

yordu. "Yüz lira eden bir odada, mükemmel surette döşenip dayanmış, hem de kiracının yanındaki salonundan istifade ettiği bir odada, kiracının teklif ettiğinden ucuza oturması için ısrar ediyoruz. Biri duysa, Türklerin dedikleri gibi bizi tefe kor da çalar! Bu hâl dünyanın neresinde görülmüş?" diye kendi kendine söyleniyor, sonra da, sualine kendi cevap vererek, "Ellisinden sonra âşık olan ve bütün vazifelerini çiğnemeye hazırlanan aile reislerinin evlerinde görülmüştür!" diyordu.

Ve günler günleri takip ettiği hâlde hiçbir değişiklik olmadığını da pek güzel görüyordu. Gerçi üvey kardeşi Ester bu fikirde değildi. Şimdiye kadar Maryam'la münasebetin durumu hakkında malumat getirmekle mükellef olup mazhar edildiği para yardımlarını da en çok bu hizmetine borçlu bulunan Ester; "Ablacığım!" diye hergün elini eteğini öpmesine rağmen kendisini her zaman dehşetli bir şekilde kıskanmış ve hatta bir zamanlar, yüzüne bakılabilir bir hâlde iken kocasını elinden almaya bile teşebbüs etmiş bulunan Ester; hele İstiklali Millî apartmanındaki refah ve debdebe manzarasıyla kanına büsbütün zehirler dolan Ester tamamıyla aksini ddia ediyor, "Birkaç gece uykusuz kalmaya katlan, her şeyi anlarsın!" diyordu. Fakat kendisi kanaatini değiştirmemiş, hatta sabrı tükenip bir gün kız kardeşini terslemiş, susmaya mecbur etmişti. Hayır, kocası ile bu kadın arasında hiçbir şey olmuş değildi!

Ve zaten Ester'in sandığı gibi geceleri horul horul uyumuyordu; herkesten gizlediği ve gizlemeye muvaffak olduğu kalp ağrıları sebebiyle çok saatini uykusuz geçiriyordu. Jaklin aylarca evvel, öteki evden ayrılıp Edirne'ye gittiği zaman kocası onun odasını almış ve küçük Jozef'i kendisine vermişti. Şimdi de yanyana odalarda yatıyorlardı. Ve Jozef

bu odadan çıkıp gitse değil, fakat yatakta bir taraftan bir tarafa hızlıca dönse duyacağı muhakkaktı.

Hayır, hiçbir şey yoktu, hiçbir şey olmamıştı.

Şu kadar ki, bu emniyetten dolayı en ufak bir teselli de duymuyor, hatta bilakis asıl endişe ve ıstırabı bu emniyetten ileri geliyordu.

Bu genç kadına bedelini vererek malik olmayı, cüret edilmez, imkânsız bir şey sayan, onu bir maceraya ortak edilemeyecek kadar yüksek gören bir erkekten, ihtiyarlığın eşiğine yaklaştığı, ancak birkaç yıl ihtiyar sayılamayacağı bir demde her çılgınlık beklenemez miydi?

Rebeka girişmek zorunda kaldığı çetin harpte kendini yalnız, korkunç şekilde hissediyordu. Bütün aileyi bu genç kadına, bu düşmana karşı korumak hususunda kimseden umacağı bir yardım yoktu. Biçare Roza'dan hiçbir şey bekleyemezdi. Kendisiyle el birliği etmesi gereken Jozefin'e ise güvenemiyor, onun düşmanına çok yakın olduğunu, onu âdeta sevdiğini açıkça görüyordu.

Evet, Jozefin, Semiha Hanım'a karşı gittikçe artan bir bağlılık gösteriyordu. Bunda onun kalbini ilk önce çarptıran erkeğin kız kardeşi olmasının, çehrede de onunla bir benzerliği bulunmasının elbette ki, tesiri vardı. Fakat, asıl sebep, bu İstanbullu kibar aile hanımı vasıtasıyla birçok hariciyeli beylerle tanışmış olmaktan ve onların salonuna devam etmeye başlamış bulunmalarından gelen ve minnete benzeyen bir histi. Yenişehir'e taşınır taşınmaz bütün Yenişehir hanımlarını taklit edip bir kabul günü tertip eden Vintermanlar, ilk haftalarda Yahudi mahallesinin dökuntüleriyle bir takım tüccar kâtiplerine çay içirip pasta yedirdikleri hâlde şimdi Semiha Hanım'ın sayesinde ve onun delaletiyle gelenlerin gittikçe değiştiğini ve hariciye-

cilerden, Balkanlı diplomatlardan sonra İngiltere ve Amerika Sefaretleri'nin kâtiplerinin bile gelmeye başladıklarını görüyorlardı. Bu sevinç ve bu zafer karşısında annesinin dertleri ve korkuları Jozefin'e manasız ve ehemmiyetsiz şeyler gibi geliyordu. Babasıyla bu genç kadın arasında hiçbir şey olmadığına göre, babasının kendisine karşı bir fedakârlıkta bulunması ihtimali olmadığına göre iş, onun genç ve güzel bir kadının muhitinde yaşamasından, bu yaşamaktan duyacağı hazdan ibaret kalırdı ki, zavallı adamdan bu kadarını esirgemek de artık bir insafsızlık olurdu.

Annesinin kendisine bir kere daha dert yandığı gün, âdeta biraz sabırsızlanarak, bu görüşünü kendisine kabul ettirmek, hiç değilse sözlerini ağzına tıkamak istedi: "Kuzum anne, en müteaasıp Türkler arasında da kaç göç kalkmışken, İslam kadınları da dekolte olup yabancı erkeklerle dans ederlerken babamın bir güzel kadını seyrederek, içi açıldığı için neden bu derecede telaş ediyorsun? Neden bu kadar korkunç akıbetler tasavvur ediyorsun?"

Rebeka, "Kızım benim sakilliğimi, ihtiyarlığımı yüzüme vuruyor. Babam senin buruşuk yüzüne baka baka daha ne kadar zaman ömür sürecek? Ona yazık değil mi, diyor" diye düşündü. Bununla beraber, hiçbir şey anlamamış gibi yaparak dedi ki: "Mesele seyredip içinin açılması değil, bundan ötesi!"

"Bundan ötesi yok ki! Semiha Hanım Ankara'ya geleli artık üç ayı geçti, fakat babamla aralarındaki münasebet hep aynı dostluk şeklinde, şüpheli en küçük şey yok. Bunu siz de söylüyorsunuz!"

"Evet, söylüyorum. Münasebetlerinin dış şekli hep aynı. Fakat aynı olmayan bir şey var ki, o da babanın bu Türk kadınına karşı beslediği aşkın, kelimeyi hiç mübalağa etme-

den kullanıyorum, çılgın aşkın gittikçe artmakta, büyümekte olmasıdır!"

Jozefin bir kaçamak yolu aramak arzusuyla, "Bu, vehim olamaz mı? Sizin vehminiz olamaz mı, anne?" dedi.

Yaşlı kadın başını salladı. "Hayır, vehim falan yok. Otuz üç senelik kocamı hiç tanımaz mıyım? Damarlarının içinde kanın akmasını, dolaşmasını bile hissederim. Bu kadına şiddetle, hayatında benzerini hiç duymadığı bir şekilde âşıktır!"

"Ama bu nasıl olabilir? Aralarında en küçük bir şey yok, diyorsun! Bundan ben de eminim. Şu hâlde..."

Rebeka birden sinirlenmişti. Sözü kızının âdeta ağzına tıkadı: "Sen çok okumuş olmakla iftihar edersin, romanlardan da çok şey öğrendiğini söylersin ama gönül işlerinde görüyorum ki, bilgin fazla değil. Sevdiği kıza, kadına derhâl açılanlar, ona hemen sarılıp bağırlarına basanlar, hiç değilse basmaya teşebbüs edenler, delikanlılardır. Onlar kendilerinden, muvaffakiyetlerinden emindirler. Talihlerini derhâl denerler, hatta tabiat bu denemeye onları kendileri fark bile etmeden sürükler."

"Evet ama, babamın zengin bir adam olduğunu, paranın ise gençlik kadar cüret ve cesaret verdiğini unutuyorsun anne. Bu hanım beş parasız ki, buraya hayatını çalışarak kazanmaya gelmiş. Babamda da onu para ile satın alacak kudret var. Niçin bir rakam teklif etmiyor?"

"Doğru, bir rakam teklif edebilir ve maşallah artık avuç avuç para sarfetmeye alıştığına..." İhtiyar kadın kızına âdeta düşman bir bakışla bakarak ilave etti: "Buna alıştırıldığına göre bu rakam Semiha Hanım'ı pekâlâ razı edecek bir rakam da olabilir!"

"Öyle ise?"

"İşte şimdi asıl tehlikeli nokta üzerine geldik. Baban bu kadını -İstanbul'da piyasasının hiç de yüksek olmadığını öğrendiğim- bu kadını o derecede yüksek ve erişilmez bir mahluk sayıyor ki, onun belki de kabul edeceği, hatta eminim teklif edilmeyişinden sabırsızlandığı tekliflerde bulunmaya cesaret etmiyor!"

Jozefin iyimser kalmakta hep inat ediyordu. "Aşkı, fark ettiğiniz kadar velev ki büyük olsun, bu cesaretsizlik içinde yavaş yavaş sönüp geçmez, hiç değilse azalmaz mı?"

Rebeka omuzlarını silkti: "Bu söylediğin de bir delikanlının aşkı için varit olabilir. Ama babanın yaşında bir adam hayatında ilk defa âşık olunca..."

Yaşlı kadın devam etmedi ve âdeta üşümüş, ta içinden, kalbinden, kalbinin en derin, en gizli yerinden üşümüş de böyle yaparsa ısınacakmış gibi omuzlarında taşıdığı atkı ile bütün zayıf gövdesini örterek, ancak kendi kendine konuşur gibi ilave etti: "Acaba bu hâlin sonu neye, nerelere varacak?"

XX

Semiha Ankara'ya geleli artık dört ay olmuş ve şehre ayak atar atmaz çıkacağı, Kandilli'deki köşkte hesap edilen müstesna kısmetten henüz bir haber zuhur etmemişti. İstanbul'un bütün dedikoduları Ankara'ya sıcağı sıcağına varıyordu. Kendisinin kocasından nasıl boşandığı hakkında ve o zamandan beri geçen hayatına ait türlü hikâye dillerde geziyordu; öylesine geziyordu ki, bunlar evinden dışarı ayak atmayan, münvezi bir hayat süren Madam Rebeka'nın kulağına bile varmışlardı. Eğlenmek için kendilerini arz edenler ve türlü hediye takdim etmeye hazırlananlar

pek çoktu ve bunlar arasında pek büyük zatlar, fevkalade mühim zatlar da mevcuttu. Fakat Semiha eğlenmek değil evlenmek istiyor, dile gelmemek kararıyla da o eğlenmek isteyen, türlü dil döküp vaatlerde bulunan kimselere bir ümit vermekten dahi çekiniyordu.

Bir türlü çıkmayan bu müstesna kısmete intizaren Jozef Tudela ile gizli, gizlenmesi kolay bir münasebete girmek ve bundan ciddi istifadeler temin etmek de Semiha'nın gittikçe daha çok düşündüğü bir şey olmaya başlamıştı. Vakıa Yahudiler hasis olmakla meşhurdular ve Tudela'nın bahsedilen, hikâyesi dillerde gezen servetiyle yaşayışı arasında -bu yaşayış eskisiyle kıyaslanmaz bir hâl almış bulunmakla beraber- yine büyük bir mesafe mevcuttu. Bununla beraber ellisinden sonra ve kimbilir belki ilk defa olarak, âşık olan bir adamı bu aşkında bahtiyar edecek kadının onu mükemmelen soyabileceğinde, soyup soğana çevirebileceğinde, bu kadarını yapmak istemese bile bu maceradan yine pek kârlı çıkabileceğinde hiç şüphe etmiyordu. Fakat nalbura kendisi ilanı aşk edemezdi ya! Bu hususta, Ankara'da dost olduğu yegâne insanla, İktisad Vekâleti'nde kendisi gibi mütehassıs daktilo olan Necla Hanım'a sık sık dert yanıyordu. Bu Necla Hanım hemen hemen aynı şekilde, aynı sebeplerle İstanbul'dan ayrılmış ve Ankara'da çalışmaya gelmiş olan, tıpkı Semiha gibi İstanbul'un iyi bir ailesine mensup ve onun gibi iki ecnebi diline aşina bir taze duldu. Ve muhibbesinin hareket tarzına zıt bir yol tutup birkaç kişi ile birden münasebete girmiş ve bunu hiç de aşka ve zevke müfrit şekilde düşkünlüğünden yapmamıştı. Kendileriyle münasebete girdiği dört erkekten ancak bir tanesinden ciddi şekilde, bir tanesinden bir derecede hoşlanıyor, fakat öteki ikisine karşı nefsini buz gibi hissediyordu.

Ve biraz mahzun gülerek geniş alınlı güzel başını sallıyor, Semiha'ya: "Ne yapayım, birinden biri elbette ökseye tutulacak, beni bırakamayacak kadar sevecek. Fakat hangisi? Bunu evvelden tayin etmek kabil olmadığı için bu zahmete katlanıyorum. Sen ise müstesna kısmeti ellerini kavuşturmuş, bekliyorsun. Bari eskilerin yağmur duaları tarzında bir dua tertip edip günde birkaç kere oku!" diye takılıyordu.

Necla bu Jozef Tudela işinde dostunu kati olarak beceriksizlikle itham ediyor, bir güzel kadının, hele kendisini çılgınca seven bir erkeğe cesaret verip karar ilham etmesinin işten bile olmadığını iddia ediyordu. Acaba haklı mıydı? Semiha hiç değilse tamamıyla haklı olduğunu tasdik etmiyordu. Çılgın bir aşkla seven adam umumi ölçülere göre hareket etmeyeceği gibi kendisine karşı da umumi ölçülere göre hareket edilemezdi.

Evet, böyle idi ama, bu vaziyet, bir türlü çıkmayan kısmete intizaren geçen bu boş, bu her türlü zevkten ve heyecandan mahrum hayat da artık Semiha'yı ciddi şekilde bezdirmeye başlıyor, genç kadın, "Ay bıktım vallah! Beni herkesin elde edebileceği bir kadın zannetmemeleri için en küçük bir flörte bile cesaret etmiyorum. Âdeta Zenbilli Ali Efendi'nin kızı gibi yaşıyorum. Bu vaziyette beni saran bu çılgın aşkın ateşini de âdeta kendi varlığımda hisseder oldum. Herifi değil ama bana olan aşkını sevmeye başladım. Nerde ise üzerine yürüyecek, onu yetmişlik acuzesinin yanında kollarımla sarsarak, 'Miskin, uyuşuk, kıyamete kadar mı bekleyeceksin? Senin evinde yüz yıl yaşayacağımı mı sanıyorsun? diye bağıracağım!" diye günde yüz kere kendi kendine söyleniyordu. Evet, günler günleri takip ederek ta yanıbaşında beslenilen aşkın hudutsuz bir çılgınlık

hâli aldığını anladıkça ve bu hâl içinde adam tek sözden, tek imadan, hele eller bazen cemiyet hayatının zaruretleriyle birleşirse bu birleşmeyi uzatmak üzere en küçük bir harekette bulunmaktan çekinerek, hudutsuz aşkını bazen ani bir bakışta, sesin birdenbire bir ürpermesinde kendisi de farkında olmaksızın hissettirdikçe, bu aşk Semiha'nın nazarında gittikçe ehemmiyet kazanmaya başlıyordu. Bunda şüphesiz ki Semiha'nın Ankara'da çıkabilecek talipleri ürkütmemek üzere pek şiddetli, hatta şiddetli değil, mutlak bir perhiz rejimi takip etmesinin, mizacının da böyle perhizlere müsait olmamasının büyük tesiri vardı.

Ne çare ki, zamanın lehinde yürüdüğünü, ilk günlerde bir kahkaha ile karşılanacağından korkabileceği aşkının artık reddedilmeyeceğini de Jozef Tudela bir türlü fark edemiyordu.

Bir türlü fark edemeyecek, sonuna kadar hep aynı yerde kalacak, herhangi bir teklife cüret etmek şöyle dursun, aşkını anlatmaktan bile korkacaktı.

Hâlbuki Semiha'nın bazı sözlerini bu hususta bir teşvik mahiyetinde, bir davet şeklinde kabul etmesi, hatta bunlar, nereye varacakları hiç düşünülüp hesap edilmeden söylenilmiş sözler bile olsalar kendilerinden cesaret ve kuvvet alıp bir şeylere cüret etmesi icap ederdi. Mesela bir kere genç kadın annesinin babasının mühtedi bir Alman olduğunu, kendilerinin böyle sarışın olmalarının bundan ileri geldiğini söylemişti. Bu Alman asıllı büyük babası evlenmesinden pek az bir zaman sonra öldüğü ve on sene evveline kadar hayatta bulunan büyük annesi de ahir ömründe pek sofulaştığı için dedesinin Almanya'nın hangi tarafından olduğunu ve soyadını dahi bilmiyorlardı. Sade iyi bir aileye mensup bulunduğuna vakıftılar; Alman ordusunun

zabitlerindendi ve burada miralay olarak ölmüştü. Vakıa bütün Alman zabitleri gibi asil olduğunun söylenmesi ihmal edilmeyen bir Alman'a, bu adama Müslüman olduktan sonra varmak ayrı bir şey, evli, yaşlı ve pek mütevazı bir Yahudi ile gönül eğlendirmek ayrı bir şeydi. Fakat zamanlar değişmişti ve yeni kanunlar şimdi pek çok imkânlar arz ediyor, bir Yahudi erkekle bir Müslüman kadını arasındaki eski uçurumları ortadan kaldırmış bulunuyorlardı. Ve Semiha'yı alakadar edecek Yahudi erkeğinin harikulade bir ön görürlükle Millî Mücadele'nin başlangıcında Yenişehir'in hemen hemen yarısını yok pahasına satın almış olup bu arsaların ancak bir kısmını elden çıkarmakla milyonu toplayıvermiş bulunmak gibi bir meziyeti vardı.

Semiha'nın damarlarındaki kanın katıksız Türk kanı olmadığını öğrenmek kadar izdivaç hakkındaki fikirlerini duymakla da Jozef Tudela'nın cesaretlenmesi, ümitler duyması icap ederdi. Mesela bir akşam Jozefin'in kabul odasında bulunulduğu bir sırada Semiha birkaç yıl sürmüş olan ilk evlilik hayatından bahsederken bu hayatta bahtiyar olamadığını söylemiş ve ilk kocasının kendisiyle hemen hemen bir yaşta ve fazla yakışıklı olmasını bunun birinci sebebi şeklinde ileri sürmüştü.

"Çok temiz kalpli, nazik ve hoş bir delikanlıydı. Bir çocuk kadar hoppa, en şuh bir kadın kadar da güzelliğiyle müftehirdi. Bembeyaz göğsüne benim kolyemi geçirir, mevzun kollarına bileziklerimi takar, 'Bana daha yakıştı!' der durur, tasdik etmezsem hiddetlenirdi. 'Aman ne kadar güzelsiniz beyefendi, size görür görmez vuruldum!' diyen her şıllığa da teslim olurdu. Aşkıma ilk önce kin karıştı, sonra da istihfaf bu aşkı öldürdü. Kendisine vardığım zaman ona çılgınca âşıktım, sevişerek evlenmiştik. Ayrılırken göz-

lerimden bir damla yaş gelmedi. Sade bir kanaate varmıştım ki, o da bir kadının kocasından mutlaka en az on yaş küçük olması, ona, çocukluklarıyla yavaş yavaş kendisinden uzaklaşacağı bir oyuncak değil, bir mürebbi, bir hami, bir mürşit nazarıyla bakması icap ettiğiydi. Bu kanaati hâlâ muhafaza ediyorum!"

Sözün tam burasında Madam Rebeka içeri girince Semiha büyük bir maharetle bahsi değiştirmiş, kocasından on yaş taze değil on yaş ihtiyar olan kadının yanında felsefesini müdafaada devam etmemek nezaketini göstermişti.

Bir başka gün de, hayatta paranın saadet üzerindeki tesiri hakkında konuşulurken Jozefin -annesi babasına küçük bir drahoma getirmemiş ve babası bütün şartların harikulade lütfuyla bir muazzam servet çıkarmamış olsa kimbilir ne hakir bir durumda bulunacak ve Madam Vintermanlığı da, artık adam kıtlığında sefaret çaylarının velev ki en gerilerine sokulmayı da, bu süslü apartmanda bir İstanbul hanımefendisiyle akranca konuşmayı da rüyasında bile görmeyecek olan- Jozefin paranın hayatta hiçbir şey olmadığını ve saadetin pek başka temelleri bulunduğunu herhâlde sahte bir hararetle iddia edince, Semiha başını sallayarak onun sözünü kesmiş ve "Pek tecrübesizsiniz de öyle sanıyorsunuz. Maalesef hayatta en büyük şey para. Bunun böyle olduğunu, beni Ankara'ya sürükleyen sebeplerden kâfi derecede anladım. Burada geçirdiğim kısa zaman da bu kanaatimi kuvvetlendirdi. Bunun en küçük bir delilini söyleyeyim: Mütehassıs bir daktilo sıfatıyla burada yüksekçe bir aylık alıyorum. Bunun için de Ankara'nın İstanbul'unkiyle kıyaslanması kabil olmayan durgun ve yeknesak hayatı bana âdeta daha cazip geliyor" demişti.

Genç kadının ağzından çıkan bu sözlerin hepsi Jozef Tudela'ya cesaret ve cüret verecek mahiyette şeylerken

nalbur hep hareketsiz, hep cüretsiz kalıyor, hiçbir şey yapmaya, herhangi bir şey yaparak talihini denemeye kalkmıyordu. Çünkü bir gün, bir saat bekleyemeden harekete geçen, cüret eden ve bazen isticalleri yüzünden her şeyi kaybedenler, ancak gençler, önlerinde bütün bir hayat, âdeta hiç el sürülmemiş, hiç dokunulmamış bir hayat bulunanlardır. Hayatlarının bitmesine, gecenin inmesine ancak birkaç yılları, hatta kimbilir belki birkaç ayları kalmış olan insanlarda ise sonsuz ve sarsılmaz sabırlar, yarının bugünden iyi şartlarla gelebileceği hakkında da nihayetsiz ümitler vardır.

Jozef Tudela da işte böyle adamlardan biriydi. Ve hiçbir harekette bulunmaksızın her şeyi, her saadeti hep yarından bekleyedursun, Semiha'nın Ankara'ya gelişi hemen hemen beş ayı bulmuş olduğu bir sırada, genç kadına nihayet münasip bir kısmet çıkacaktı.

XXI

Bu, ciddi bir kısmetti. Fakat muhakkak ki, fevkalade bir kısmet, müstesna bir kısmet değildi. Talip ne vekil olmaya namzet bir mebus, ne sefir olmaya namzet bir hariciye memuru, ne de her yılın yarısını karısının Avrupa'da geçirmesini temin edecek bir büyük tüccar, bir müteahhitti. Olsa olsa bir vekâlet müsteşarlığına kadar yükselebilir, sonra da sıradan mebuslar arasına katılabilirdi. Adana'nın temiz ailelerinden birine mensup bulunan kırklık, oldukça yakışıklı bir adamdı. Senelerden beri duldu. Vaktiyle akrabasından bir hanım almış ve çocuğu dünyaya gelmeden taze karısı ölmüştü.

Ondan büyük bir saygı ve rikkatle "merhume" diye bahsediyordu. Semiha bu hâle bir müddet katlanmakla beraber şüphesiz ki bir gün, "Baksanıza küçük bey, cariyeniz bir yatakta üç kişi yatamam!" diye isyan edecekti. Randevu evlerine gizli devamlardan, genç kadına ilk anda hiç ihtimal verilmeyecek haşin tavırlar ve külhanbeyi muhakemeleri sinmemiş değildi.

İsmi Ahmet Muhsin olan ve Divanı Muhasebat dairelerinden birinde başkan bulunan bu talibi Semiha bir ahbap evinde görüp tanışmış, oturup kalkmasında da bir taşralı acemiliği bulmuştu. Şu kadar ki, bu taşralılık, İstanbul'da pek az kalmış bulunmaktan gelen bu acemi hâl, aynı zamanda bu izdivacı temin edecekti de. Yani Ahmet Muhsin Bey İstanbul âlemlerinin bir kurdu olsa, elbette ki, Semiha'nın şöhretini de duyar ve genç kadını kendisine zevce yapmaktan çekinirdi.

Semiha da bunu biliyor, kaldı ki bu izdivacın ebedi olmayacağını, eski tabirle başlarının bir yastıkta kocamayacağını düşünüyordu. Bu izdivaç eski kirleri silecek bir sabun olurdu. Bu izdivaç, üzerinden "hayatını çalışarak kazanmaya mecbur bir kadın" yaftasını da kaldırır, en yüksekleri İstanbul'un eski meclislerinde en geri saflara ancak sokulabilecek bir manzara ve hüviyet arzeden Ankara hanımefendilerinin arasına girmek imkânını kendisine sağlardı.

Bu hanımefendiler arasında bir köşede kalıp beklemek üzere de sokulması lazımdı.

Yeni kısmet kendisini orada daha kolay bulabilirdi. Ve bu kısmet elbette ki Ahmet Muhsin'den daha iyi, daha yüksek bir kısmet olur, çünkü mazi Muhsin'in teşkil edeceği paravan arkasından artık farkedilmezdi...

Jozef Tudela ile başlamamış maceraya gelince, o da ebe-

diyen maziye intikal ediyor, hâl olmadan mazi oluyor demekti. Bunun mesuliyeti, kabahati de elbette ki, kendisinin, yani Semiha'nın değildi.

XXII

Semiha ciddi bir talip karşısında bulunduğunu ve cevap vermek için birkaç günlük, bir haftalık bir mühlet istemekle beraber bunu daha ziyade zevahiri kurtarmak, büyük ve umulmamış bir sevinç içinde kaldığı hissini vermemek için yaptığını, yoksa pek şerefli bir adam olan bu Ahmet Muhsin Bey'i kabul edeceğini, annesinin reddetmeyeceğinden de emin bulunduğunu Jozefin'e haber vermişti.

Jozefin mütebessim, kendisine gösterilen bu yakınlıktan da müftehir, dinlemiş, "Siz reddetmeyeceksiniz, anneniz hanımefendinin kabul edecekleri de muhakkak, şu hâlde Divanı Muhasebat'taki bu zevk sahibi beyin dünyanın en bahtiyar adamı olacağı da muhakkak!" diyerek zarif bir cemiyet kadını edasıyla nüktedanlığa bile teşebbüs etmiş, sonra havadisi hemen annesine yetiştirmişti. Yaşlı kadının bu haberden pek ziyade memnun olacağını tahmin ediyor, onu korkunç bir kâbustan kurtarmak hazzı içinde bulunuyordu. Hâlbuki Madam Rebeka hemen hiçbir memnunluk eseri göstermemiş, ince ve renksiz dudaklarını büzmekle iktifa etmişti.

"Tuhafsınız anne! İşte zaten biraz da hayalinizde yarattığınız büyük tehlikeden kurtulmuş oluyorsunuz. Sevinmeli, Allaha şükür! demeli değil misiniz?"

"Hele kocaya varıp buradan defolsun da öyle sevineyim, öyle Allaha şükredeyim!"

Madam Rebeka'nın böyle konuşmakta tamamen haksız olduğu da nasıl iddia edilebilirdi? İşin tamamıyla bir masal, Jozef Tudela'yı dehşete düşürüp harekete geçirmek için uydurulmuş bir tertip olması da pek mümkün değil miydi?

Yaşlı kadın, "Babanın haberi var mı?" diye sordu.

"Hayır, ben de yarım saat önce Semiha Hanım'ın kendinden duydum."

"İstersen ona sen söyle. Kadından değil, senden haber alsın."

Herhâlde bu haberi Jozef Tudela'ya Rebeka söylemezdi. Adamın, önünde ıstırabını gizleyememesi, her şeyin açığa vurulması, arada saygı kalmaması mümkündü. Fakat Semiha'dan duymasını da istemiyor, bunda da ayrı tehlikeler tasavvur ediyordu. "Babana vakit geçirmeden bildir" diye ısrar etti.

Jozefin meselede artık dramatik bir mahiyet görmüyordu. Annesinin arzusunu kabul etti ve ertesi sabah babası mağazaya gitmek üzere apartmanından çıkıp bir dakika kendi dairesine -hemen hergün yaptığı veçhile- uğrayınca keyfiyetten onu haberdar etti.

Jozef Tudela kızının verdiği haberi en sakin bir eda içinde ve sapsarı kesildiğinden habersiz, dinlemiş ve yavaşça gülerek -bu kudreti kendinde bularak!- "Ankara'nın uğuru!" dedikten sonra, "Genç kadın, kocaya varıp bir yuva kurmaktan daha isabetli ne yapabilirdi!" diyerek yutkunmuş, belli ki, kime vardığını öğrenmek istemiş, fakat buna cesaret etmemiş ve daha fazla kalmaktan korkuyor gibi, oturmaya hazırlanırken oturmayarak, alelacele çıkıp gitmişti.

O gittikten sonra da Jozefin Vinterman, "Ne kadar sarardı! Bir an âdeta düşüp bayılacak sandım. Demek ki annemin tahmini, hükmü tamamen isabetli imiş. Babam

bu hanıma hakikaten pek âşıkmış!" diye içinden düşünmüş, fakat artık bu meseleyi kapanmış, halledilmiş sayarak, hemen annesine çıkıp babasına haber verdiğini bildirmeye de lüzum görmemişti. Gündelikçi kadına yapacağı işler hakkında talimat vermesi lazımdı, öğleye kadar vakit vardı.

Zaten ne diyeceğini de pek kestiremiyordu. "Babam sevdiği kadının kocaya varacağını öğrenir öğrenmez kederinden az kalsın olduğu yere yığılıyordu. Hiçbir şey belli etmek de istemediği için çocuklar gibi hüngür hüngür ağlamaktan korkup kaçtı" mı diyecekti?

Fakat Jozef Tudela kızının yanından hakikaten pek acele ayrılmış bulunmakla beraber hiç de hüngür hüngür ağlamak tehlikesi geçirmemişti, metanetini muhafaza ediyordu. Sade Yenişehir'den her zaman yaptığı gibi otobüse binmiyerek, ağır ağır, biraz da bir rüya içinde gibi eski biri şehre, Karaoğlan çarşısına kadar yürümüştü. Mağazaya varışından bir çeyrek geçip geçmeden de telefon etti. Ani bir iş sebebiyle derhâl derhâl İstanbul'a gitmek mecburiyetinde bulunduğunu, telefona gelmiş olan karısına haber vererek, bavulunu hazırlamalarını, apartman kapıcısı Dursun'la mağazaya yollamalarını bildirdi.

Semiha evlerine ayak atalı ilk defa olarak Ankara'dan ayrılıyor, İstanbul'a gidiyordu. Böyle birkaç gün için İstanbul'a gidişlerinde kocasının beraberinde götürmek itiyadında bulunduğu şeyleri -eskisine nispetle bir bir buçuk seneden beri iki üç misli artmış şeyleri!- Madam Rebeka bir bavula yerleştirdi, çağırttığı kapıcı Dursun'a bu bavulu verdikten sonra da aşağıya, kızının dairesine indi.

Josefin hizmetçiye talimatını vermiş, şezlonga uzanıp Fransızca bir roman okumaya koyulmuştu; saçları fevkalade nizamlı olup sırtında da gayet zarif bir pijama vardı. Madam

Rebeka bütün üzüntülerine rağmen bu manzara ile alakalanmaktan kendini menedemedi. "Bu Jozefin aslını nesebini ne inkâr ediyor! Babası mösyölüğü bırakıp aşkının şerefine beyefendi kesilirken bu da halis Parisli bir madam olup çıktı. Kimbilir benden, siyah entarimden, kürkümle yemenimden ne kadar utanıyor. Eski âdetlere kısmen olsun sadık kalışıma ne kadar hiddetleniyor" diye düşündü ve bir an kapının eşiğinde hareketsiz, sukuti kaldı.

Anne kız birbirlerine bakıştılar. Sonra Rebeka içeri girdi, koltuğa oturdu. Jozefin ayağa kalkamışsa da doğrulmuştu.

"Baban bu akşam İstanbul'a gidiyormuş. Evden çıkarken böyle bir kararı yoktu. Mağazaya varır varmaz ani bir lüzum karşısında kalmış!"

Jozefin yutkundu ve bir şey söylemedi.

"Sen kendisine vaziyeti bildirdin, Prenses kocaya varıyor, diye haber verdin, değil mi?"

Bunu üzerine, genç kadın içinden tamamıyla duymadığı bir huzur edası almıştı. "Evet, haber verdim" dedi.

"Ne yaptı, ağladı mı, saçlarını mı yoldu?"

"Hayır, gayet sakin dinledi. 'Genç kadındır, kendine bir yuva kurması pek münasiptir' dedi."

"Tevekkeli; 'kan kusarım da kızılcık şerbeti içtim derim' demezler. Bu da böylesi! İstanbul'a avunmaya, teselli bulmaya gidiyor."

Jozefin işin felsefesini ve hülasasını yapıp davayı kapamak istedi. "Fransızlarda sonu iyi biten her şey iyidir, derler. Beyoğlu'ndaki şıllıklar beş on para kazansınlar, kendisi de teselli bulmuş bir hâlde dönsün!"

Rebeka bunun üzerine gayriihtiyari şıllıkların kazanacakları beş on parayı, mingayri haddin anası olduğu bu kibar madamın bol keseden münasip gördüğü bu yeni mas-

raf kapısını, bu beş on paranın miktarını düşündü. Ancak bu nokta üzerinde durmayarak, "Matemini unutabilecekse âlâ! Fakat ya hiç teselli bulmamış, ya matemi daha da şiddetlenmiş bir hâlde dönerse!" diye mırıldandı.

Fakat kocasının bu matem altında ezilip kahrolması ihtimali şu anda müteessir etmiyor, hatta bundan dolayı yaşlı kadın acı bir haz bile duyuyordu.

Cezasıydı, çekmeliydi!

XXIII

Jozef Tudela'nın bu ani İstanbul seyahati orada herhangi bir kadının kollarında ıstırabını unutmak, hiç değilse biraz uyuşturmak için miydi?

Bu herhangi bir kadını İstanbul'a gitmeden Ankara'da bulmak, hatta sadece Maryam'a avdet ederek unutmaya teşebbüs etmek kabil değil miydi?

Fakat âşık Yahudi İstanbul'a böyle bir kadın, kollarında Semiha'yı, onun aşkını unutabileceği bir kadın bulmaya gitmiş olsa bile herhâlde bu kudrette bir kadın bulamamış, asla, evet asla avunamamış demek oluyordu ki, İstanbul'da ancak iki gece kaldıktan sonra Ankara'ya döndü. İstasyondan çıkıp mağazaya gelerek yüzünü yıkadıktan ve bir günlük sakalla görünmek istemeyip berbere giderek, hemen tıraş olduktan -geldiğini karısına telefonla haber vermeden- doğru Semiha Hanım'ın çalıştığı daireye, yani Hariciye Vekâleti'ne gitti.

Semiha Hanım kendisini ancak iki üç dakika bekletti ve içinden hafifçe heyecanlanmış bulunmakla beraber bunu tamamen gizlemeye itina eden bir eda içinde göründü.

Yüzü mütebessim olmakla beraber dargınlığı taklit eden bir sesle, "Oooo, safa geldiniz! Bana apartmanda madamlar İstanbul'a gittiğinizi söylemişlerdi. Fakat biz 'Allaha ısmarladık!' demeden gideceğinize ihtimal vermeyerek ilk önce doğrusu inanmamıştım" dedi.

Hakikate gelince, bunu madamlardan değil, sade onların birinden, Jozefin'den öğrenmiş, Rebeka ile Roza hiçbir şey söylemedikleri hâlde Jozefin babasına izdivaç haberini vermiş olduğunu, babasının bunu memnuniyetle karşıladığını, bundan yarım saat sonra da mağazadan telefon edip İstanbul'a gideceğini haber verdiğini anlatmıştı. Ve İstanbul'a o kaçış kadar bu dönüş ve döner dönmez bu koşup geliş de nalburun aşkının derinliğini anlatıyordu. Fakat Jozef Tudela içine biraz işve de karışan sitemli sözlere cevap verecek hâlde, bu işveden biraz cesaret bulacak hâlde değildi. Perişan, ölgün bir sesle "Sizinle, vakit geçmeden münasip bir yerde, derhâl beş on dakika görüşmek istiyorum!" dedi.

Dert yanıp sadece ağlayacak mıydı? Semiha'nın ayaklarına kapanarak, "Bu herife varma, benim kapatmam ol, seni mücevhere garkederim" mi diyecekti?

Genç kadın içinden, "Şimdiye kadar aklın nerde idi, nazeninim? Bu, münasip yerde beş on dakika başbaşa görüşmeyi daha evvel düşünüp buna teşebbüs etseydin, bu işte çok daha kârlı çıkardın. Her şey kararlaştıktan sonra ne görüşeceksin? Atı alan Üsküdar'ı geçmek üzere" diye düşündü. Fakat böyle düşünmekle beraber nalburun vaziyetini içinden yine ümitsiz bulmuyordu. Vakıa namzet beye birkaç gün sonra "peki!" diyerek izdivaç hazırlıklarına girişecekti, lakin eğer büyük bir menfaat temin ederse bu Jozef Tudela cenaplarıyla da birkaç kere görüşmekte, hatta ilk cömert-

likte devam edecek olursa evlendikten sonra da kocaya çaktırmaksızın bu münasebete devam etmekte ne mahsur vardı? Bir genç kadının aşkına layık olduğunu teslim etmekle beraber Ahmet Muhsin Bey'i maalesef hiç sevmiyordu ve bu izdivaçtan gözleri kamaşmış değildi.

Daha hiçbir şey anlamamış gibi pek masum bir eda ile, "Güzel ama, şimdi derhâl, âdeta ayaküstü beş on dakika görüşeceğimize akşam apartmanda rahat rahat istediğimiz kadar konuşsak daha iyi değil mi?" dedi. Sonra da, gülerek, biraz işveli ve biraz sitemli bir eda ile ilave etti: "Yoksa akşam treniyle yine derhâl İstanbul'a mı gidiyorsunuz?"

Fakat Jozef Tudela o derece mustarip ve bitkin bir hâl almıştı ki, genç kadın ona karşı hakiki bir merhamet duydu ve hatta bu merhamete bir an için, uzaktan uzağa, belirsiz ve farkedilemez bir sevinç bile karışıverdi.

"Peki, siz beni arzu ettiğiniz bir yerde bekleyin. Fakat ben ancak bir saat sonra gelebilirim. Elimde acele bir yazı var. Hatta onun için sizi beklettim de, affedin."

Sahi, onu biraz bekletmiş ve bu kısa, pek kısa zaman nalbura bir saat gibi gelmişti. Şu kadar ki, karşısında Semiha'yı gördüğü zaman bu son ıstırabı olsun unutuvermemiş değildi.

Semiha kararlaşan yere, Bankalar caddesindeki pastanenin üst katına hakikaten bir saat sonra geldi. Jozef Tudela bu saati acaba nasıl geçirmişti? Bakışlarında sanki günler günü bekletilmiş gibi bir sitem ve vahşi bir sabırsızlık vardı. Yok, Semiha bu derecede, bu kadar çılgınca sevildiğini şimdiye kadar hakikaten zannetmemişti.

Pastacının üst katı talihlerine bomboştu. Ve Semiha oturur oturmaz, Jozef Tudela bütün istintaklar boyunca sustuktan sonra ip önünde nihayet kellesini kurtarmak kararını vererek, bülbül kesilmiş bir maznun gibi kesik kesik

cümlelerle, fakat bunlara hiç fasıla vermeden ve bütün söyleyeceklerini daha ağzını açmadan önce zihninden nizamlamış bir insan edasıyla konuştu.

Genç kadından, çıkan bu talibi reddetmesini rica ediyor, kendisini bırakıp gitmesinden, artık bir çatı altında yaşamamalarından ölebileceğini söylüyordu. Gerçi hiç genç değildi, gerçi onu isteyen ve kızının ifadesine göre kabul edilmesi kararlaşmış bulunan adama, pek güzel tanıdığı ve şerefli bir adam olarak bilindiği Ahmet Muhsin Bey'e nispetle hayli yaşlı sayılırdı, şu kadar ki, kırk yaşında olduğuna göre bu Ahmet Muhsin Bey de bir delikanlı sayılmazdı ve kendisinin yaş bakımından küfvü değildi. (Sözün burasında Semiha, "Acaba beni kaç yaşında sanıyor? Otuzu aştığını herhâlde anlamamış!" diye düşündü.) Evet, o da, Ahmet Muhsin de yaş itibarıyla kendisinin küfvü değildi. Ve Jozef Tudela ötekinin hiçbir zaman temin edemeyeceği bir hayat takdim etmeyi taahhüt ediyordu.

Bu sözlere serveti ve geliri hakkında sarih, kati rakamlar ilave etti ve bunları en yakınlarına, karısına ve çocuklarına da böyle kati ve açık bir şekilde bildirmemiş bulunduğunu ilave etti.

Semiha Hanım'daki o zaaf ve rikkat, gizlice âdeta mühabbete bile benzeyen his artık tamamen geçmişti. Kendisini şeytan gibi kandırmak isteyen, hatta kandırmaya başlayan bu kıranta herife karşı şimdi de kinle karışan bir hiddet duyuyordu. Kendisine teklif ve arz edilen sakin, hatta mütevazı, sadece emin, rahat ve şerefli hayattaki bütün cazibeyi bu rakamlar yok ediyorlardı. Melun Yahudi ne kadar da zengin olabilmişti ve bu servete bu kadar da güveniyordu!

"Yani, aldanmıyorsam, benden metresiniz olmayı kabul etmekliğimi istiyorsunuz. Bunu esas itibarıyla kabul edece-

ğimden de şüphe etmiyorsunuz. Sade tereddütlerimi yenmek için zenginliğinizin derecesini bildiriyor, tamahımı tahrik ediyorsunuz. Benden nikâhlı karısı olmaklığımı isteyen Ahmet Muhsin Bey'le namuslu kalmakta mana olmadığını, sizinle namussuz, şerefsiz bir kadın olarak yaşamayı kabul edersem, bunun benim için daha kârlı, daha münasip olacağını anlatıyorsunuz. Fakat tabiidir ki, eski kapatmanız Maryam'a yaptığınız gibi bir gün bana da tazminat vererek yeni bir maceraya da geçebilirsiniz!"

Jozef Tudela başını sallıyor ve bir türlü cevap veremiyordu. Kalbi öyle şiddetle vuruyordu ki, iki eliyle göğsünü bastırdı. İşte ufuk, selamet ufku karşısında beliriyordu! Metres olmak teklifi karşısında kaldığı için Semiha Hanım nefsini hakarete uğramış hissetmişti. Zevcesi olmak teklifini kabul edebileceğini bu hâl müjdelemiyor mıydı? Artık neticeden âdeta emin, ağır ağır, heyecanına hükmedebilmek için her kelime üzerinde dura dura konuşacaktı.

Fakat ilk önce onun hatırına gelmiş ihtimali, şüpheyi hemen yok etmek istedi. Bu esnada sesi âdeta dargın ve hırçındı da: "Size metresim olmayı teklif edeceğime, mevcudiyetinden nasıl haberdar olduğunuzu bilemediğim, anlayamadığım bir zavallı kadının yerine geçmeyi teklif edeceğime nasıl ihtimal verdiniz? Böyle bir şeyi benden nasıl bekliyorsunuz?"

"Peki, şu hâlde teklifiniz nedir?"

Jozef Tudela toy bir delikanlı gibi tepeden tırnağa kadar titreyerek, "Teklifim, bana varmanızdır. Karım olmanızı rica ediyorum" dedi.

Semiha Hanım başını sallayarak güldü. Sonra onun da sesi hırçanlaştı: "Âlâ! Kanapenin üst tarafında tabii madam Rebeka, alt tarafında da ikinci zevce sıfatıyla cari-

yeniz. Sade müsaade edin de, ben kışları kürk giymeyeyim ve yaz kış kendisi gibi yemeni bağlamayayım. Öyle ya, sizin dininizde bir erkeğin bizdeki gibi dört de değil, fakat dilediği kadar kadın alması caizmiş. Haham ilk önce kendisini vazgeçirmeye çalışır, sonra da, "ne hâlin varsa gör!" deyip nikâhı kıyıverirmiş. Bunu geçenlerde bir münasebetle öğrendiğim zaman bu hâlden şahsen istifade edeceğimi düşünmemiştim!"

Gözgöze geldiler ve birbirlerine baktılar. Jozef Tudela artık tamamen sakine benziyordu. Gayet ciddi bir eda ile cevap verdi: "Hanımefendi, eskiler arasında iki karısı olanlar vardı. Fakat bu âdet çoktan beri ortadan kalkmıştır. Kanunu Medeni çıkalı ise İslamlar kadar bizim için de iki kadın almak memnudur. Bendeniz sizi Madam Rebeka'yı boşadıktan sonra almayı teklif ediyorum.

Semiha'nın yüzünde âdeta redde benzeyen bir mana görünce nalburun son tereddütleri de iflas etti, son iç mücadelesi de nihayet buldu: "Size kendimi koca sıfatıyla Jozef Tudela olarak teklif edecek de değilim. Sizin bana varmak inayetinde bulunmanıza karşı bütün öteki fedakârlıkların benden gelmesini kabul ediyorum. Dinimi ve milliyetimi terkederek anneniz hanımefendiden sizi Müslüman sıfatıyla isteyeceğim. O zaman beni kabul eder misiniz? Bana lütfen bunu söyleyin!"

Heyecanından titriyordu. Aman, bu ne toy âşık, ne hassas, ne santimantal ve ne romantik bir kart Yahudi'ydi! Semiha demin rikkat ve hatta sevgiye açılan kalbini göğsünde şimdi buz gibi hissetti ve bir lahzadan kısa bir zamana uzun ve derin muhakemeler sığdırdı. Bir kere, şerefine Müslüman olmasını o derece büyük bir fedakârlık saymıyordu. Hasan mı olacak, Hüseyin veya İbrahim mi olacak her ne

olacaksa, bu sayede işlerini artık daha iyi yürütecek, kendi kocası sıfatıyla da pek mühim ailelerle sıhriyeti ve münasebetleri bulunan bir ailenin damadı vaziyetine girecekti. Hayır, genç kadın şimdiden, körkörüne "evet" diyemezdi. Yahudi söylediği kadar hakikaten zengin miydi? İçinde yaşadığı hayatın dekoru bu kadarına hiç de ihtimal verdirmiyordu. Bankadaki hesaplarını ve emlakına ait senetleri birer birer, hiçbir şeyi gizlemeden bildirmeli, göstermeliydi. Ancak o zaman "evet" diyebilirdi. Diğer taraftan Divanı Muhasebatlı'yı reddettiği takdirde kendisine derhâl bir tazminat vermesi de muvafıktı. Karısını boşayabileceği, serbest olabileceği ne malumdu?

Serbest olabileceği kabul edilse bile bunun ne zaman gerçekleşeceği malum değildi. Semiha şimdiye kadar hep çürük tahtalara basmış, güzelliğinin belki artık son şaşaası içinde bulunmasına rağmen ola ola bir daktilo olmuş, Ankara'da yazı makinelerinin önünde çantalarından, çekmelerinden küçük aynalarını çıkarıp boyalarını tazeliye tazeliye koca avına çıkan daktilolar sürüsüne katılmıştı. Sadece daktiloluğun yanında bir mütehassıs adı taşıyordu. Bu meselede artık ayağı sürçmemeli, bir hata işlememeli, bu iş nasıl neticelenirse neticelensin içinden azami kârla çıkmalıydı.

Serveti tahkik edecek, şartları tespit edecekti. Eğer servet Tudela'nın dediği kadar muazzamsa, Divanı Muhasebat'takine yol verip buna varırdı. O derecede muazzam değilse, Ahmet Muhsin Bey'e yol vermez, fakat Jozef Tudela'ya kendini pek pahalıya satarak karşısına çıkan bu fırsattan nimetlenirdi.

Hep aynı köşede oturuyorlardı ve dairelerin tatil saati henüz gelmediği için bu üst kat hâlâ tamamen boştu. Semiha elini uzatıp nalburun bir elini aldı, bu eli uzun parmaklı ve

dar elinde âdeta hapsetti ve gözleriyle adamın kalbinde onun henüz bilmediği derinliklere dalarak, "Esas itibarıyla davayı kazanmış olduğunuzu zannediyorum. Fakat aramızda bu birkaç gün için bir sır olarak kalmalıdır" dedi.

XXIV

Semiha pastacıdaki bu buluşmadan sonra Ankara'da ancak birkaç gün kaldı. Neşet Lami Bey'in verdiği rapora müsteniden daireden iki aylık bir rapor koparıp iki ay daha havadan aylık almayı temin ettikten sonra Tudela ailesine Ankara'ya bir türlü alışamadığını, İstanbul'a, bir daha dönmemek üzere gideceğini bildirdi.

Bunları Tudela ailesinin bütün kadınları beraber bulundukları sırada, yani Rebeka ile kızını birden muhatap ederek söylemiş, Jozefin'i bu sefer hususi bir muameleye mazhar etmemişti. Rebeka da sararmış ve beynine damarlarını çatlatacak şekilde hücum eden fikirleri hiç belli etmeden "Demek ki Ahmet Muhsin Beyefendi hanımının çalışmasını istemeyen erkeklerden! Bravo kendisine! Fakat 'İstanbul'dan dönmeyeceğim' diyorsunuz. Şu hâlde o da bir vazife alıp oraya mı gidecek?" demişti.

Fakat Semiha birden cevap bulamayıp tebessümle iktifa edince de yaşlı kadın bu nokta üzerinde ısrar etmemeyi münasip bulmuş, başka bir cepheden ilerlemeyi muvafık görerek, "Bu beyefendiyi çok merak ettim, galiba da merak edişimle kalacağım. Bir kere olsun teşrif etmediler" diye ilave etmişti.

Semiha sadece "evet" diyerek mukabele edecek ve Rebeka âdeta hâkimi olamadığı bir ısrar içinde bu sefer de,

"Kendisini şu hâlde teşyiinize istasyona geldiği zaman görürüm" diyecekti.

Hâlbuki beyhude soruyor, beyhude ısrar ediyordu. Her şeyi anlamış, tahmin etmişti, "Muhsin Bey denen herife varmayacak, Jozef'le anlaştı. Kendisi önden gidiyor, arkadan da Jozef takip edecek. Buradaki işlerin idaresini belki Alber'e bırakır, arada bir, bir iki gün için gelip gider. Orada birlikte, karı koca gibi yaşarlar!"

Bütün bunları birer birer hep düşünmüş, hatta Jozef İstanbul'a gittikten sonra arada bir gelişlerini nasıl bekleyeceğini, ne hudutsuz bir iştiyak içinde bekleyeceğini bile tasavvur etmişti.

Evet, Ahmet Muhsin Bey'e varmak hikâyesi belki sadece bir masaldı. Jozef'i uyuşukluktan çıkarmak, harekete geçirmek için bir masaldı.

Ve son iki gün, Semiha'nın gidiş haberini verdikten sonra İstiklali Millî apartmanındaki geçirdiği son iki gün, eski günlerden hemen hemen farksız geçmişlerdi.

Ahmet Muhsin Bey'in izdivaç kararı bozulmuş muydu, bu belli değildi. Fakat Semiha, Hariciye'ye gitmemekle beraber sabahtan akşama kadar yine günlerini dışarıda geçirmiş, Jozefin'e karşı da fazla bir yakınlık göstermemişti. Jozef Tudela'da durgun ve sükûti bir hâl vardı, Jozefin biraz küsküne benziyor, fakat endişelerini belli etmiyordu.

Roza'nın herhangi bir şey düşünmesi ve fark etmesi ihtimali ise tabiidir ki, mevcut değildi. Rebeka'ya gelince, içinde coşup köpüren fırtınaya rağmen sakin kaldı. İçinden de aynı düşünceleri, aynı ıstıraplı düşünceleri durmadan, dinlenmeden, hemen hemen uyurken bile tekrar ediyor, aynı burgular beyninin içinde durmadan, dinlenmeden dönüp duruyordu.

"O Ahmet Muhsin isimli herife muhakkak ki varmayacak. Belki bu zaten bir masaldan ibaretti. Zavallı kocasını harekete geçirmek, çıldırtmak maksadıyla tertip olunmuş bir masaldan ibaretti. Jozef'le anlaştılar. Şimdi karı gidiyor. Arkasından da Jozef gidecek. Belki de buradaki işlerin idaresini Vinterman'a bırakır, arada bir, kırk yılda bir gelip gider. İstanbul'da beraber yaşayacaklar!"

Bununla beraber yaşlı kadın son dakikaya kadar Semiha'ya tek acı söz söyleyemeyecek, bir imada bile bulunmayacak ve istikbali için gitmediği istasyona teşyii için gelecekti. Bu acaba Ahmet Muhsin'i istasyonda bulup bulmayacağını merak edişinden miydi? Böyle olsa bile bu merakı tatmin edilmeyecekti. Çünkü genç kadının bilhassa erkeklerden, hariciyeci beylerden pek çok teşyicisi vardı ve bunlar arasından birinin bu Ahmet Muhsin Bey olup olmadığını anlamak müşküldü. Zira hepsi Semiha'ya karşı pek samimi, pek teklifsiz davranıyor, kendisiyle gülüp şakalaşıyorlardı.

İşlerinin çokluğundan dolayı özür dileyerek -herhâlde kalabalıkta nefsine hâkim olamamaktan korkarak!- Jozef Tudela gelmemiş, sade mağazadan büyük damadını kimbilir kaça aldığı bir buketle istasyona yollamıştı!

Rebeka bu buketi görünce otuz üç yıllık izdivaç hayatlarında kendisine karşı kocasının bir kere olsun böyle bir cemilede bulunmamış olduğunu düşünüp birden gözleri yaşaracak ve bu yaşları fark ettirmek korkusuyla gözlerini kapayacaktı. Ve hemen önce Jozef Tudela her şeyi, korkunç kararı kendisine haber verecek, Rebeka bu kararın dehşet itibarıyla, zulüm ve gaddarlık itibarıyla hatırına gelebilmiş en korkunç ihtimallerden daha korkunç, daha müthiş olduğunu anlayacaktı.

XXV

O gece saat onu geçtiği sırada Rebeka, Jozef Tudela'nın odasına, nalburun her gece yatmadan içmeyi mutat edinmiş bulunduğu ıhlamuru vermek için girmişti. O ıhlamuru yıllardan beri hep kendisi pişirmiş, hep kendisi fincana koyup getirmiş, içildikten sonra hep kendisi alıp götürmüştü. Şimdi içinde son bir duygu ile, "O kadın hiç bu külfete girer mi? Zaten belki kendisi de istemeyecek, bu bir yaşlılık alameti sayılır diye yatağında ıhlamur içtikten sonra uyumak âdetini bırakacaktır. Hâlbuki buna kaç senedir alışıktı. İçmemek sıhhatine dokunabilir" diye düşünüyordu.

Fincanı kocasına uzatırken içi bu acı, şimdiden hasret dolu düşüncelerle doluydu.

Jozef Tudela yatağa yatmış bulunuyordu. Ihlamur fincanını alıp sessizce, ağır ağır bir müddet içti, sonra fincanı karyolanın yanındaki komodinin üzerine bıraktı ve ayak ucundaki koltuğa oturmasını eliyle Rebeka'ya işaret etti.

Yüzüne pek ciddi, ciddi olduğu nispette üzüntülü bir ifade gelmişti.

Yaşlı kadın kalbinde birdenbire kopan azim bir gümbürtü ile itaat etti. Oturdu ve bekledi.

Bu işarette, bu davette herhangi bir fevkaladelik görmek icap etmezdi. Bununla beraber Rebeka kocasının ağzından hakikaten pek mühim, hayatı ikiye bölen ve gelecek kısmı artık bir paçavra, bir çamur derkesine indiren sözler duyacağına birdenbire tam bir kanaat hasıl etmişti.

Cidden de öyle oldu.

Jozef'in ağır ağır, kesik kesik, fakat kati bir karar hâlinde bildirdiği sözleri Madam Rebeka başını eğmeden, bir itiraz-

da bulunmadan, ağlayıp hıçkırmadan, uluyup haykırmadan -ağlayıp hıçkırmak şöyle dursun, gözlerinden tek damla yaş dökülmeden!- metin ve sakin, sade omuzları çökmüş ve elleri birbirlerine kilitlenmiş olarak dinledi.

Söz bitince, Jozef Tudela'nın sözleri artık nihayet bulunca ayağa kalktı.

"Peki Jozef, sen nasıl istersen öyle hareket ederim!" dedi.

Bu cevabı ayakta vermişti.

İçi yana yana, kalbinde deminki gümbürtüyü takip etmiş olan büyük bir ağrı ile kocasına baktı.

Jozef Tudela kendisinden daha yorgun gibiydi. Bu mücadeleden asıl onun mağlup çıktığı sayılabilirdi. Ihlamuru da yarı yarıya içmiş, bitirmemişti.

Kendisinden ayrılacağını, dinini de terkederek iki misli uzaklaşacağını haber verdiği karısına söyleyebileceği bir şey artık kalmamış olduğu için son emrini verdi: "Ben uyuyacağım, elektriği lütfen söndür" dedi.

Rebeka evvela yatağa yaklaşıp ancak yarısı içilmiş olan fincanı aldı. Ve fincanın içinde kalmış ıhlamur birden gözlerine azim ve esrara bir satıh şeklinde görünerek gözleri bunun içine daldı.

Sonra sessizce kapıya doğru yürüdü, kapının yanındaki düğmeyi çevirip dışarı çıktı.

Koridorda elektrik yanıyordu ve elektriği yanan bu koridorda, tamamen boşalmamış fincanın ıhlamuru yeniden gözlerini aldı.

Mutfakta fincanı boşalttı, yıkayıp yerine koydu ve aynı sessizlik içinde odasına geçti. Torunu Jozef küçük karyolasında mışıl mışıl uyuyordu.

Saat de on buçuk olmuştu: Her şey ne kadar çabuk geçmiş, önündeki uçuruma fırlayış ne çabuk olmuştu!

Küçük çocuğu uyandırmaktan korkan ihtiyar kadın hiç gürültü etmeden bir koltuğa çöktü ve saatlerce, iki eli şakaklarında, düşünceye, murakabeye daldı.

Yaşlar gözlerinden nice zaman sonra, birdenbire, belki bir kararı müteakip boşanacaktı.

XXVI

Jozefin'in apartmanında, aynı zamanda yemek ve oturma salonu hizmetini gören büyücek odadaydılar: Aile meclisi Rebeka Tudela'nın reisliği altında toplanmış bulunuyordu. Masanın başında yaşlı kadın oturmuştu; iki tarafında, sağda Jozefin ve solda Roza olmak üzere, kızları yer almışlardı ve onların yanlarında kocaları oturmuşlardı. Rebeka, Jozef Tudela'nın kendisine dün gece hiçbir münakaşa kabul etmemek şartıyla bildirmiş bulunduğu kararları kısa kısa cümlelerle, sesi hiçbir hıçkırıkla düğümlenmeden, hatta titremeden, gözleri de hiç nemlenmeyerek, sade benzi bir ölü benzinden uçuk ve sol dudağının kenarında daimi bir titreyişle anlattı. Jozef Tudela, İslam olmaya ve dün İstanbul'a gitmiş olan Semiha Hanım'ı almaya karar vermişti. Kendisini boşayacak ve ölümüne kadar bir aylık bağlayacaktı.

Eğer kendisi daha evvel ölürse mirasçıları bu aylığı Rebeka'ya ölümüne kadar vermekle mükellef olacaklardı.

Aylığın miktarını tayin etmeyi Rebeka'ya bırakıyordu. Katiyen sıkıntı çekmemesini, bilakis tamamen müreffeh yaşamasını arzu ettiğini de ilave etmişti.

Fakat eğer o tatlılıkla ayrılmayı kabul etmez, bizzat da ayrılmak arzusunda bulunduğunu bildirmezse, Jozef Tudela

tutacağı meşhur ve kuvvetli avukatlarla keyfiyeti yine kısa zamanda temin edebilirdi.

Hayatını ve saadetini kendisine daha fazla feda edemiyeceğini, üç evladının annesine ve tek torununun ninesine bildirmişti.

Madam Rebeka sözün burasında bir an sesi düğümlenerek gözlerini kapamış, fakat göz kapaklarını kaldırdığı zaman bu gözler yine kuru görünmüştü.

Jozef Tudela'nın kararı katiydi ve düşünüp taşınarak vaziyeti kabule hazırlanmak için kendisine bir haftalık mühlet veriyordu. Bu hafta sonunda tayin edeceği avukatla görüşmesi ve onun vereceği talimat gereğince kendisinin de boşanma talebiyle mahkemeye müracaat etmesi gerekmekteydi.

Bu bir haftalık mühlet katiyen aşılmayacaktı: Perşembe günü nihayet buluyordu.

Rebeka sözlerini otuz üç senelik evinin barkının bir aşifte uğruna yıkılacağını düşünmekten pek mustarip olduğunu ilave ederek bitirdi. Evet, hele dün geceden beri korkunç bir ıstırap içindeydi ve insanların bu derecede ıstırap çekebileceklerine şimdiye kadar ihtimal vermemişti.

Yaşlı kadının sözlerini kızları ile damatları sessizce, hiç ağızlarını açmaksızın dinlemişlerdi.

Vaziyet hakkında henüz hiçbir şey farkedememiş, kendisine daha evvel hiçbir şey de bildirilmemiş olan Roza, Jozefin'den daha mütehayyir ve sade mütehayyir değil hem de daha müteessir görünüyordu. Hatta anasına sokulmuş onun "beni boşayacak" sözü üzerine ihtiyar kadının kuru ve sert elini avucuna almıştı.

Küçük kız gözlerini annesinden ayırmıyor ve bu sapsarı, uzun ve buruşuk, burnu da hafifçe çarpık çehreyi Semiha'-

nın mağrur ve zambaklar gibi beyaz yüzüyle, içlerinde yeşil benekler de bulunan süzük ela gözleriyle mukayese ederek babasını mazur görmek için sebepler buluyor, fakat onu yine hiç affedemiyordu.

Evet, affedemiyordu. Bir insan ellisinden sonra delikanlılar gibi sevdalanmaz, faraza böyle bir sevdaya tutulsa ve kendisine ihanet etse de otuz üç yıllık karısını başından fırlatıp atmazdı. Hele asıl ve nesebini bırakıp inkâr edip başka bir dine girmeye kalkmazdı.

Müslüman olunca ne isim alacaktı? Ahmet Sadettin Bey mi, Mehmet Taceddin Bey mi olacaktı?

Odaya inen ağır sükûtu bozarak ve şahsen duymadığı bir emniyeti şimdilik telkin etmeyi münasip görerek Jozefin dedi ki: "Bütün bu söylediklerini katiyen yapmaya karar vermiş bir insan edasıyla konuşmuş olabilir. Fakat konuşmakla harekete geçmek ayrı şeylerdir. Son dakikada belki cesaret edemez: Bütün ümidlerimizi kaybetmeyelim.

Rebeka artık tamamen ağarmış saçlı ve yemenili başını bu sözler üzerine sağdan sola ve soldan sağa doğru salladı. "Ümit edilecek bir şey yok. Gayet kati bir şekilde konuştu. Kararına varmadan önce uzun tereddütler geçirmiş ve ıstırap çekmiş olabilir. Fakat verdiği kararı artık hiçbir şeyin durduramayacağından şüphe etmiyorum.

Jozefin bunun üzerine, "Peki, küçük Jozef ne olacak?" diye sordu.

Sahih, kocasıyla aralarında bunun bahsi geçmemişti. Evet, küçük Jozef, artık dokuzunu sürmekte bulunan çocuk ne olacaktı? O da Ahmet Sadettin Efendi'nin veya Mehmet Taceddin Bey'in veliahdı sıfatıyla mesela bir küçük Şemseddin Efendi olmak üzere Müslüman mı edilecekti?

Bu adam bir masumun vicdanına hükmetmek, onun

dünya ve ahiretini berbat etmek salahiyetini de, korkunç cüretini de nefsinde bulacak mıydı?

Yoksa Jozef Tudela, ölmüş evladının oğlunu bir safra fırlatır gibi başından atacak, bu odada dertleşenler gibi ona da bir takım kırıntılar terkedip asıl serveti yeni veliahda, o ne olduğu, kaç kucaktan arttığı meçhul -veya pek malum!- kadından doğacak çocuğa mı saklayacaktı? Yeniden ağır bir sükûn hüküm sürmeye başlamıştı. Bu sükûtu bu sefer de küçük damat Alber Vinterman bozarak, "Şimdi boşamalar hahamhanede olmuyor, eskisi gibi kolay değil. Muamele aylar, yıllar sürebilir. Bu küçük hanım da o kadar zaman bekler mi?" dedi.

Jozefin artık iyimser edasını bırakıyordu ve kocasını âdeta tersleyerek dedi ki: "Mesele nihayete kadar beklemesinde değil. Fakat servetin bir kısmını kemirmesine yetecek bir müddet bekler a! Zaten bu sevdanın bugüne kadar bile kaça mal olduğunu biliyor muyuz? Bu küçük hanım mükemmel kısmeti elbette tazminatsız reddetmemiştir. Hem kısmeti reddediyor, hem işini bırakıyor: Bütün bunları babamın kır saçları için yapmıyor ya!"

Rebeka sükût ediyordu. Dalgına benziyordu. Kimbilir, belki de kalbinde gizli ve pek mahrem bir köşe, sevgili kocasını ancak parası için çekilebilir bir kocamış erkek saydığı için kızına kırılmıştı.

Sükûtu bu sefer de Roza'nın daima hiddetli gibi, boğuk olmakla beraber yine üst perdeden çıkabilen sesi ihlal etti: "Neticeden mademki bu kadar ümitli bir şekilde konuşuyor, demek ki bir avukatla görüşüp kendisinden bir şeyler öğrenmiş, nasıl hareket etmesi muvafık olduğu hakkında yollar sorup akıllar almış. Bizse ezbere konuşuyor, karanlıkta yürümeye çalışıyoruz. Evvela bir avukata vaziyeti anlatalım, ne

dereceye kadar kuvvetliyiz, bunu anlayıp nasıl hareket edebileceğimizi tayin edelim!"

Roza sustu ve patlak, bebekleri yıkanıp silinmişe benzeyen gözlerini ötekilerin yüzlerinde dolaştırarak, kocasının yüzünde gördüğü iftihar duygusundan hususi bir sevinç duydu. Zekâsıyla ve bilgisiyle mağrur olan Alber Vinterman bu derecede isabetle konuşamamış, hatta karısı tarafından terslenilmiş olmanın hicabıyla başını pencere tarafına çevirmişti.

Jozefin içinden, "mal hırsı Roza'yı hayatında ilk defa olarak akıllı bir insan şeklinde söz söylemeye sevk etti!" diye düşündü.

Madam Rebeka pek mühim bir meselenin müzakeresi için etrafına bakanlarını toplayıp onların birer birer reylerine müracaat ettikten sonra toplantıya artık son veren bir Kraliçe kadar vakur, koltuğunda yükseliyordu.

"Bana düşünüp razı olmak için bir hafta mühlet veriyor. Bu zaman esnasında hiçbir harekete geçmeyecek, çünkü boşanma için iki tarafın aynı zamanda müracaat etmesini istiyor. Boşandıktan sonra Müslüman olacakmış." Bir elini havaya kaldırmış olduğu hâlde ilave etti: "Bir hafta! Bu müddet esnasında ben de lazım gelen şeyleri öğrenir, gereken tedbirleri alırım!"

Kati kararını vermiş, kabul etmemek, razı olmamak için en kati kararı vermiş, bu kati kararı verirken de çok ıstırap çekmiş, çok tereddütler geçirmiş olsa bile artık hiçbir sebep ve suretle yolundan dönmeyecek bir insan edasıyla konuşmuştu. Ve avukat, dava, muhakeme sözlerini hiç ağzına almamış olduğu için kimlerle görüşeceği gibi alınması lazım gelen tedbirlerin mahiyetleri de birer sır hâlinde kalıyordu. Ailelerin mahremiyetlerini temin eden kalın duvarlar arasında, hele mirasçılarından mallarını kaçırmaya kalkışınca

zenginlerin bazen bu ani ve hiç hatıra gelmemiş ölümlerle ölüverdikleri bilindiği için, hem kabul salonu, hem yemek salonu olmak iddiası güden büyücek odada bir an bir ürperti âdeta canlanıp kımıldandı, âdeta şekillenip dolaştı. Karşı karşıya oturan iki karı kocayı sarıp sarstı.

Bununla beraber Jozef Tudela'nın iki kızıyla iki damadı hiçbir şey söylememeyi, Madam Rebeka'nın sözlerinden hiçbir şey anlamamış, sezmemiş görünmeyi tercih ettiler; bunu her bakımdan daha münasip buldular.

XXVII

... Verilmiş mühletin son gününün akşamında Madam Rebeka kocasının yüzüne bakmak, onunla gözgöze gelmek kudretini nefsinde bulmaksızın, başı eğik ve sesi kısık, emirlerine itaat edeceğini, ayrılmak üzere kendisinin de dediği gibi avukata müracaat edeceğini bildirmiş, "Hangi avukata gideyim, ben avukat tanımıyorum" diye de ilave etmişti.

Jozef Tudela, "Yarın sabah Roza ile beraber Adliye'nin yanındaki Başağa apartmanında avukat Hikmet Bey'e gidersin. İkinci katta 1 numara. Ben kendisine talimat verdim, derhâl harekete geçecek" demişti. Ve şahitsiz geçen bu konuşmadan sonra apartmanda mutat hayat o gece de devam etmiş ve nihayet, saat on buçuğa doğru, Yasef veya Jozef Tudela soyunup yatağına yatınca Madam Rebeka mutadı olduğu şekilde, elinde kocasının uykuya dalmadan her gece içtiği ıhlamur fincanıyla içeri girmişti.

Bu ıhlamuru Madam Rebeka bir kere daha pişirmiş bulunuyordu. Fakat bu sefer pişirirken de, getirip fincanı verirken de içinden mahzun ve rikkatli şeyler düşünmemiş,

"O kadın bu ıhlamuru pişirmek zahmetine girmez ki! Hem Yasef de bir ihtiyarlık alameti sayılmasından korkarak, içmek istemeyecektir. Hâlbuki kaç senedir içiyor ve hep faydasını görüyor. Ihlamuru kesince ya rahatsız olursa?" diye artık düşünmemişti.

Jozef Tudela ıhlamur fincanını almış ve bunu ağır ağır içip bitirdikten sonra, ancak o zaman, "Bu ıhlamurda paslı gibi bir tat var" demişti.

Fakat bu söz Rebeka'ya hiçbir dehşet vermeyecekti. Karşısına Allah çıksa onun da sarsıp bozamayacağı bir sükûna varmış bulunuyordu.

En sakin ve tabii bir eda ile, bir sesle mukabele ederek, "Paslı gibi olmasına imkân yok. Fakat belki papatyası biraz fazla gelmiştir" diyecekti. Son dakikaya kadar bütün vazifelerini ifa etmeye evvelden karar vermiş bulunduğu için de kocasının yorganını örtüp hayırlı geceler diledi, elektriği söndürüp odasına çekildi. Ve artık kulağı tetikte, beklemeğe koyuldu.

Ne kadar zaman? Dakikalar kendisine birer gün gibi uzun gelmiş ve bir an ilacın az konduğundan dolayı bir tesir yapamadığına hükmederek titremişti. Bu hareketi tekrar etmeye cesaret edebilir miydi?

Fakat zehirin kâfi derecede kuvvetli olmayıp Jozef Tudela'nın kurtulması, aynı zamanda zehirlenmiş oluşunun meydana çıkması ihtimali de vardı. Ancak bu ihtimaldeki korkunçluk, ikinci bir defa bu ıhlamuru hazırlayıp getirmekteki korkunçluk derecesinde hudutsuz değildi.

Sonra, tam saat iki buçukta, yanındaki odada kocasının odasında, gürültüler, ıstıraplı inlemeler oldu. Fakat bereket ki, bu gürültüler hafifti ve ıstıraplı sesler haykırma derecesine çıkmıyor, biraz inleme hâlinde kalıyordu. Öbür tarafta

yatan Roza ile kocası hiçbir şey duymamış olacaklardı ki, odalarından hiçbir ses gelmedi. Ve karı koca görünmediler.

Madam Rebeka nihayet ağır ağır kalktı. Jozef Tudela'nın odasından gelen inlemeler artık kesilmiş bulunuyordu. Bu odaya girip yaşlı kadın elektriği yaktı ve kendi de bir ölü kadar buz kesilmiş bir hâlde ilerledi. Jozef Tudela'nın yatağı, karyolanın önündeki küçük halı dahil olduğu hâlde tarif edilmez bir pislik içinde idi ve adam, yüzü sarı değil, artık yeşil bir renk bağlamış bulunduğu hâlde henüz ağır ağır, belirsiz bir şekilde nefes alıyordu. Karısını farkedemedi. Zaten gözleri kaymıştı. Bu gözler biraz daha kayıp, dudaklar hiç kımıldamaz olunca, papatyalı ıhlamurun bütün vazifesini ifa etmiş bulunduğunu Madam Rebeka anladı ve iki saat, büyük kızla damadın odalarından hiçbir ses duyulmamak şartıyla, yatak çarşaflarını ve halıyı ortadan kaldırıp bunların yerlerine yenilerini koyduktan sonra -yatak takımlarını değiştirirken henüz soğumaya başlayan cesedi de metanetini son haddine kadar kullanarak evirip çevirdikten ve hatta pijamayı değiştirdikten sonra- hamama geçti, ellerini uzun uzun yıkadı. Parmaklarına sinmiş olan koku Leydi Makbet'in ellerindeki kan lekeleri gibi çıkmak, dağılmak bilmiyordu! Dağılmak bilmiyordu!

Bundan sonra tekrar ölünün odasına girmiş, pencereyi açıp odadaki murdar havayı dağıtmıştı ve bütün bu işleri yaptıktan sonra nihayet birden, "Jozef, ne oldun Jozef? Koşun, yetişin" diye bağırmaya başlamıştı.

Sabah oluyordu ve artık büyük kızla kocası uykularına nihayet verip bu davete icabet ettikleri gibi aşağı kattan sesleri duyan Jozefin'le kocası da yukarı çıktılar. Yahudi mahallesindeki en velveleli aile kavgasını bile gölgede bırakacak bir şiddette bir Yahudi matemi, büyük çoğunluğu

Türk olan bu Yenişehir semtinde artık kimbilir kaç gün devam etmek üzere başlamış bulunuyordu...

Şu kadar ki, ölüm sözü henüz ağza alınmış değildi.

Çünkü aile daha dün gece sapasağlam yatmış olan bu adama ölümü konduramıyor, onun mutlaka yeneceği bir şiddetli buhran yüzünden baygın ve hareketsiz yattığına kani olmak istiyordu. Nitekim, uykusundan kaldırılıp Eskişehir, Neşet Lami Bey'in apartmanına gönderilen kapıcı Dursun'a da Mösyö Jozef'in birdenbire pek ağır şekilde hastalanmış olduğunu bildirerek doktoru derhâl çağırması tembih edilmişti.

Hâlbuki zavallı Jozef Tudela'nın elleri ve ayakları soğuduktan, dudakları morardıktan sonra kalbi de durmuş ve adam bir hayli zaman önce ölüp gitmişti. Elleriyle ayaklarında da morluklar görünüyordu.

XXVIII

Kandilli'deki köşklerinde telefon bulunmadığı için Semiha adres olarak komşuları Rafet Bey'in köşkünü, onların telefon numaralarını vermişti ve Jozef Tudela altı gün, saat tam on birde, oraya telefon ederek afiyet haberini istedi, her şeyin hâlledilmek üzere bulunduğunu, can sıkacak hiçbir şey olmadığını temin ederek bir emri bulunup bulunmadığını sordu.

Bu hâl, altı gün sürmüştü. Yedinci, sekizinci ve dokuzuncu günler Semiha on buçukta gittiği Rafet Beylerde, Rafet Bey'in kızı ve mektep arkadaşı Meziyet Hanım'la on ikiye kadar kalıp sohbet ettikten ve Jozef Tudela'nın telefonunu boş yere bekledikten sonra, her sefer daha mütehayyir ve daha endişeli, kendi köşküne dönüyordu.

Bu sükûtu bazen ani bir hastalığa atfedip merak ediyor, fakat Jozef Tudela'nın, namına telefon edecek kimse bulamamasını havsalası almıyordu. Daha çok da ihmale mal ederek, o zaman büyük bir hiddet içinde soğuluyordu.

"Vay körolası pinpon vay! Kendini şimdiden naza mı çekiyor? Aptal gibi âlâ kısmeti teptim. Bana meheldir! Herif işte yetmişlik karısının hükmü altına giriverdi."

Bu sözleri ertesi güne kadar artık kendi kendine yüz kere, bin kere tekrar ediyordu. Ayrıca da annesinden yiyebileceği paparalardan, onun sonu gelmeyecek vırvırlarından çekiniyordu, bundan dolayı da hakiki vaziyeti gizliyor, endişelerini hiç açmayarak telefonda konuşup dönmüş olduğunu söylüyordu. Babasının mühtedi olmasına rağmen hakikaten pek samimi bir Müslüman olan ve kendini halis Türk sayan annesi Güzide Hanım, bu izdivaca hiç gönlü istemeden rıza göstermişti. Razı olmadan evvel de sonsuz mahzurları ve tehlikeleri hakkında uzun nutuklar vermişti. Şimdi, fikirlerinin bu kadar çabuk haklı çıkmasıyla müftehir, neler söylemezdi!

Neler söyleyeceğini Semiha pekâlâ tahmin diyor, kaldı ki aynı şeyleri bizzat kendisi kendi kendine söylüyordu: "Nasıl, küçük hanımefendi, yaşı yaşına uygun, kendi milliyetinden, kendi dilinden bir adamı, bütün mazini affeden hiç değilse bilmeyen bir adamı bırakıp yabanın elli beşlik Yahudi'sini karısından ayırmaya kalkar mısın, herifi Mişonluktan İzaklıktan çıkarıp kendisine varmaya teşebbüs eder misin? Bari kendisini yalnız bırakma, tepesinde bekle! Madamasıyla, kızları, damatlarıyla kalır kalmaz işte kör olası cayıverdi. Sen de öteki kısmeti teptiğin için cascavlak kaldın. Alık karı, işte bu maceradan da iki elin böğründe çıkıyorsun!"

Hâlbuki esasında bildiğimiz gibi, mesele hiç de öyle değildi. İstanbul'a giderken Jozef Tudela'dan izdivaç hazırlıkları namı altında ve Hariciye'ye inleye püfleye çalışmak üzere üç dört sene devam etse eline geçmeyecek bir parayı pek usta nazlardan sonra almış bulunuyordu. Şu kadar ki, bu nihayet bir hazır paraydı ve hazıra dağlar dayanmadığını Semiha bilmez değildi.

Üçüncü gün, yine on ikiye kadar boş boşuna bekleyip hasislikleri ile öteden beri nam vermiş olan Rafet beylerce yarım ağızla dahi yemeğe davet edilmeden köşküne dönerken, hatırına birden bir ihtimal gelecekti. Jozef Tudela kendisine yoksa bir sürpriz mi hazırlamıştı? On günlük hasretine dayanamayarak koşup gelmiş de şimdi kendisini köşkte mi bekliyordu? Dün ve evvelki gün telefon etmemiş bulunması bundan mı ileri gelmekteydi?

Kendisini bu ümide kaptırdıktan sonra içine hafifçe bir korku da girdi: Allah vere de annesi kendi yaşındaki bu Yahudi damada karşı dürüşt bir muamelede bulunmamış olsaydı.

Fakat köşklerine ayak atınca, bu ümidin boş bir hayalden ibaret olduğunu derhâl anladı. Annesiyle taşlıkta karşılaşmış ve Güzide Hanım kendisine, "Mişon'un neler söyledi? Ne zaman teşrif ediyor?" demişti.

Annesi hiç hesapta yokken peyda olan bu namzet damattan hazzetmediği için ona Mişon adını takmıştı. Semiha buna şimdiye kadar hiç hiddetlenmeyip sadece bir iki kere ve gülerek, "Anne, bu Mişon sözünü diline pek pelesenk ettin. Günün birinde herif Ahmet mi Mehmet mi, her ne olacaksa olduktan sonra da kendisine Mişon deyiveceksin!" demiş olduğu hâlde, bu sefer içinde bir bora kabarırken yine Mişon sözünü duymak kendisini fevkalade sinirlendir-

di ve içinden, "Allah Mişon'u da, sizleri de, beni de, hepimizi birden kahretsin!" diyerek omuzlarını silkti, odasına çekilip öğle yemeğine kadar hiç ortaya çıkmadı.

Komşulardan biri misafir gelmiş olduğu için annesi de kendisini aramadı ve öğle yemeği için sofraya geç oturuldu.

Sofrada lokmaları ağzında büyüyecek büyüyecek, boğazından geçmeyecekti. Güzide Hanım'sa mutat iştihasıyla yemeğini yemiş, sonra da öğle uykusu için odasına çekilmişti.

Genç kadın arkasından acı acı gülmüş, "Öyle ya, birkaç sene yaşatacak bir para temin edildi. O vakte kadar da Semiha Hanım nasıl olsa bir şey bulur, niçin üzülmeli?" diye mırıldanmıştı.

Ve mutlak bir sessizliğe gömülen köşkte genç kadın bir an çıldırmaktan korktu, dışarı fırladı. Caddeye inip iskele yoluna kadar yürüdü, sonra yokuşa kıvrılıp birkaç adım ilerleyerek telefon santral binasına vardı. Santral memuresi hanım nakış işliyor, içeri taraftan bulaşık yıkanmasına mahsus gürültüler duyuluyordu.

Memure hanım ziyaret kabul eden asri bir hanımefendi edasıyla hâl-hatır sordu ve söz uzamadan gelenin Ankara'yı istemesinden, sıhhatine rağbet edilmemesinden biraz muğber, kendinden işlenen şeyi yaptı. Fakat hat pek yüklü olduğu için beklemek icap edeceğini de ilave etti.

Semiha': "Müstacel verin" demişti.

Müstacel telefon etmek için de yarım saat beklemek icap etmişti. Nihayet Ankara verildi ve gürültüler içinden çıkan bir ses, "Tudela Efendi'nin mağazası, ben damadı Mösyö Alber Vinterman!" dedi.

Bu herifin Jozef'in mağazasında bulunduğu vaki olmaz gibiydi. Hele İstanbul'la konuşmak işinin ona düşmesinde hiçbir mana yoktu. Bir şeyler olduğundan emin, sesi heye-

candan gayrihtiyari titreyerek Semiha, "Tudela Efendi ile görüşmek istiyorum" dedi.

Telefon çok uğultulu olduğu için Alber Vinterman konuşanın kim olduğunu fark etmemiş olacaktı. Genç kadına biraz sert, biraz dürüşt gibi gelen bir eda ile, "Kendisine ne söyleyeceksiniz?" demişti.

"Görüşeceğim."

"Maalesef artık kabil değildir!"

Semiha sinirlenmişti: "Mühim bir şey söyleyeceğim, mösyö. Ben Semiha!"

O zaman Alber Vinterman Avrupalı terbiyesinin bütün zarafeti içinde, fakat yine kuru ve resmî, Fransızca olarak cevap verecekti: "Maalesef kabil değil, madam! Çünkü kayınpederim evvelki gece, sabaha karşı öldü ve dün gömüldü. Bu haberi bildiren kâğıdı bugün namınıza postaya verebildik. Çok meşguldük, af buyurun!"

Semiha hiçbir şey söylemeden telefonu kapadı...

Evvelsi gece, sabaha karşı ölmüş, dün gömülmüş, haber veren ilan mahiyetinde kart ancak bugün namına postaya verilebilmiş!

Bunları ağır ağır düşündü ve sonra kendisinin de hayret ettiği, hakikaten hayret ettiği bir şey oldu! Gözleri birdenbire yaşla dolmuştu!

"Bereket ki Rafet Beyler'in evlerinden telefon etmedim, Meziyyet bu ağlayışıma kahkahalarla gülerdi!" diye mırıldandı.

Hâlbuki kendisi, "Yoksa herif Müslüman olmaktan vazgeçti de benim Raşel veya ikinci bir Rebeka olmamı mı istiyor!"a kadar neler düşünmüş, nelere ihtimal vermişti! Fakat gündüz telefonda sesi sapasağlam, o kadar neşeli ve ümitli gelen bir adam nasıl olur da o gece ölüverirdi!"

Santral memuresi şişman hanım gayritabii bir vaziyet olduğunu anlamış, sualler sormak ihtiyacıyla yanıyor, fakat buna cüret edemiyordu. Semiha hiçbir şey söylemeden hafif bir baş selamıyla ayrılmıştı. Binanın bahçesinde birden hiddetle durdu. Ve haberi veren o Alber Vinterman olacak herife bütün nefret ve gayzını boşaltmamış, "Katil, katil! Hepiniz birlik olup zavallıyı öldürdünüz!" diye haykırmamış olduğuna yandı.

XXIX

Semiha köşkten içeri girince annesiyle alt kattaki taşlıkta karşılaştı ve çehresinin solukluğunu, gözlerinin kızartısını Güzide Hanım derhâl fark etti.

"Ne var Allah aşkına? Nereye gitmiştin? Adnan'dan yoksa fena bir haber mi var?" diye heyecanla sordu.

"Hayır, Adnan'dan gelmiş fena bir haber yok. Fena haberi şimdi telefondan, Ankara'ya telefon ederek aldım.

Adnan'a ait fena bir haber bulunmadığını öğrenince Güzide Hanım'ın yüzü derhâl ferahlamıştı. Kızının anlatmaya koyulduğu şeyleri yüzüne fazla bir heyecan, fazla bir keder gelmeden, denebilir ki, hatta lakayıt, hemen hemen sakin ve memnun dinleyecekti.

"Üç günden beri Jozef Tudela'dan hiçbir haber yoktu. Size 'telefon etti, görüştük' deyişim hep yalandı. Bugün de telefon gelmeyince artık çok merak ettim. Ortadaki gayritabii hâli öğrenmek, anlamak için santrala gidip Ankara'yı istedim. Mağazadan küçük damadı cevap verdi ve kendisinin evvelki gece ölüp dün gömülmüş bulunduğunu bildirdi. Bu ani ölüm bana doğrusu pek şüpheli göründü. Karısına

verdiği mühlet tam bitmek üzereyken geceleyin bu ölüş pek garip!"

Genç kadın bu son iki cümleyi âdeta kendi kendine konuşur gibi söylemişti. Bütün yol müddetince düşünmüş olmakla beraber belki ancak bu iki cümleyi söylediği sırada katiyet kesbeden kararını bildirmek üzere de ilave edecekti: "Yarınki sabah treniyle Ankara'ya gidiyorum."

"Ankara'ya mı?"

"Evet, Ankara'ya."

"Ne yapacaksın orada?"

"Her şeyi anlamaya çalışacağım. Anlayacağım da!"

"Her şeyi anlamak sözüyle kastettiğin nedir? Bu ölümü tabii bir ölüm olarak kabul etmiyor musun?"

"Etmiyorum. Bir kere damat bey telefonu âdeta yüzüme kapadı. Belli ki konuşmaktan korktu."

Aralarında bir dakikalık bir sükût oldu. Ve bu sükût dakikası içinde galiba her iki kadın da maziye, ancak iki yıllık bir maziye daldılar.

Sonra Güzide Hanım dedi ki: "Hatırlar mısın, Ali Hayrettin Bey'in, karısı Mehlika Hanım'ı bırakıp seni almaya karar verdiği günün gecesinde kalp sektesinden ölüverişi de benim tuhafıma gitmişti. Bu işin bir cinayet olması ihtimali hatırıma gelmişti. Fakat sen şüphelerime iştirak etmemiş, 'kadıncağızın günahına girme!' demiştin. Vaziyet tamamıyla aynı, bu sefer niçin tesadüf, kader demiyor da işte cinayetler, zehirlemeler farzediyorsun? 'Mehlika Hanım'ın evinde düşmanlarını zehirlemekle meşhur Borjiyaların eczahanesi mi var ki, kadın derhâl kocasını zehirlesin' demiştin? Şu hâlde adı Rebeka mıdır, nedir, işte o karın ağrısı karının eczahanesi bulunduğuna niçin hükmediyorsun?"

Semiha omuzlarını kaldırdı: "Vaziyet aynı değil ki! Hayrettin ayrılma kararını bildireceği gece ölmüştü. Bu, kararını

bildirdikten tam bir hafta sonra ölüyor. Sonra bunun mirasçıları bir değil birkaç kişi, ikisinin Mehlika kadar âciz ve biçare olduklarını kabul etsek bile karısı, küçük kızı ve onun kocası şeytanı ata ters bindirecek kadar kurnaz mahluklar!"

"Peki, gideceksin de ne olacak?"

"Bir kere anlayacağım. Kuvvetle zannettiğim gibi bir cinayet varsa bu cinayet, yapanın yanında kâr kalmamalıdır."

Güzide Hanım'ın kaşları çatılmış, düşünceden alnı buruşmuştu. Güzide Hanım oğlunu kızına daima tercih etmiş bulunmakla beraber kızını da seven bir anneydi. "Öyle ise ben de beraber gelirim, seni yalnız yollayamam" dedi.

"Hayır, anne, yalnız gitmem lazım. Seninle beraber olmak hareketlerimi ancak güçleştirebilir."

"Evet ama, ben burada meraktan çıldırırım. Madem ki bunlar bu derecede cüretli mahluklar, sana da bir şey yaparlar."

Semiha, "Bana ne yapacaklar, ne yapabilirler?" dedi.

Güzide Hanım, "Ne bileyim ben? Belli ki, Allahtan korkmaz, müthiş şekilde cüretkâr mahluklar!" diye söylendi.

Semiha dedi ki: "Benim kılıma dokunamazlar. Yanlarına misafir inecek değilim ya. Onların daha geldiğimi duymalarından önce ben lazım gelen teşebbüslerde bulunur, onları kıskıvrak yakalatırım."

Ve ertesi sabahki trenle Ankara'ya hareket etti. İçinden heyecanlı, fakat görünüşte gayetle de sakindi ve kılığına kıyafetine daima gösterdiği itinada en küçük bir fark yoktu.

Bir talih eseri olarak trende de hiçbir tanıdığa rastlamadı. Ve daima pek kalabalık olan, bir seyran yeri, bir mesire manzarası arz eden Ankara garında da aynı hüsnü talih devam ederek kimseye hesap vermek zorunda kalmadı.

Semiha istasyon meydanında hemen bir otomobile atladı ve şoföre "Ankara Palas!" emrini verdi.

XXX

Semiha Hanım Ankara Palas'ı tabiidir ki, kibarlık taslamak ve bu otelin zengin müşterileri arasında yeni bir macera aramak emeliyle seçmiş değildi. Fakat istasyona en yakın olan otel bu oteldi, şehre girmeden, çarşıda Tudela ailesinden herhangi bir kimseye rastlamadan kendisini oraya atmak ve dört duvarı arasına iltica etmek istiyordu. Oradan İktisat Vekâleti'ndeki arkadaşı Necla Hanım'ı telefonla çağırıp kendisiyle bir hareket planı tanzim edecekti.

Kaldı ki, Ankara'da kendi vaziyetinde, kendisi gibi güzel bir genç kadın yalnız olarak ancak Ankara Palas'a inebilirdi. Sade "oda yok" diye bir aksi cevap almak ihtimalinden endişeliydi.

Böyle bir aksi cevapla karşılaşmadı ve kendisine verilen küçük odaya ufak bavulunu bırakır bırakmaz otelin telefon santralına koşup Necla'yı aradı. Ancak "daha erken, belki de gelmemiştir!" diye düşünüp üzülüyordu. Necla nazlılığı meşhur olup daha yukarıdakilerin müsamahaları hasebiyle müdürlerin kendilerine söz söyleyemedikleri, söyledikleri takdirde de terslendikleri daktilolardandı. Fakat hayırlı bir tesadüfle işinin başına gelmişti ve bu, Semiha'nın yola çıkışından beri karşılaştığı dördüncü hüsnü talihi, trende ve istasyonda bir tanıdığa rast gelmemek ve otelde bir oda bulmaktan sonraki hüsnü talihi teşkil etti. İşlerin bundan sonra da iyi yürüyeceği hakkında birden bir emniyet duydu.

Necla'nın telefondaki ilk sözü, "Olandan tabii haberin var?" demek olmuştu.

"Evet, evet var. Zaten gelişim de bundan."

"Nereden telefon ediyorsun?"

"Ankara Palas'tan, oraya indim. Seni hemen odamda bekliyorum. Sade rica ederim, gelmiş bulunduğumu hiç kimseye söyleme!"

"Peki. Nihayet yirmi dakika sonra oradayım."

Semiha odasına döndü ve yüzünü gözünü sabunla yıkayıp saçını düzeltirken aynada çehresinin hatlarını âdeta değişmiş, gözlerini fersiz ve derisini yer yer sarkmış buldu. Âdeta bir tehlike duygusu içinde, bir tehlikeden kurtulmaya can havliyle çalışan bir insan hissi içinde, çantasındaki boya kutucuklarına iltica etti. Kendini şimdiye kadar hiç bu derecede yorgun ve solgun, geçkin, cazibesini ve kudretini kaybetmiş bir kadın olmaya bu derecede namzet görmemişti. Makyajını yaptıktan sonra beş on dakikayı da kafese kapatılmış bir kaplan gibi küçük odanın karyoladan serbest kalan beş altı adımlık sahasında biteviye gide gele, içi içine sığmayarak geçirdi.

Nihayet kapıya vurulmuş ve yol gösteren bir otel hademesinin arkasından arkadaşı görünmüştü.

İki genç kadın öpüştüler. Sonra Necla elini Semiha'nın bir şakağına dayayarak, "Senin biraz ateşin var" dedi.

"Uykusuzluktan, yorgunluktan olabilir. Yataklı yoktu, hiç uyuyamadım.

"Biraz uzanıp dinlensen!"

Semiha omuzlarını silkip ince çekik kaşlarını kaldırdı: "Buraya dinlenmeye gelmedim!" dedi. Sonra da ilave etti: "Öyle bir heyecan içindeyim ki, gözüme günlerce, haftalarca uyku girmeyeceğini sanıyorum. Sen bu işe ne dersin, Necla?"

Muhatabı hiçbir şey söylemeden başını eğdi. Çantasını açarak içinden dörde bükülmüş bir gazete sahifesini, "Bugünkü gazete, oku!" diyerek uzattı.

Ankara'nın yarı resmî gazetesi Hâkimiyeti Milliye'nin iç sahifesini uzatmıştı ve bu sahifenin dördüncü sütununda Semiha birkaç satırının, etrafını kalemle işaretlenmiş gördü.

Dudaklarında acı bir tebessümle, "Ölümünün ilanı mı?" dedi.

Gazete sahifesini elinde tutuyor ve okumakta âdeta tereddüt ediyordu.

Sonra başını eğip okudu.

VEFAT

"Şehrimizin pek maruf tüccarlarından olup, Karaoğlan çarşısı'nda büyük bir nalbur mağazasına sahip bulunan Jozef Tudela Efendi pek kısa bir hastalığı müteakip Yenişehir'deki apartmanında evvelki gece vefat etmiş, cenazesi dün akrabalarıyla birçok dostları hazır bulunduğu hâlde kaldırılıp asrî mezarlığa gömülmüştür. Kendisi hayır ve hasenatıyla tanınmış olup Türklüğe muhabbeti ve memleketine bağlılığıyla maruftu."

"Dul zevcesi Madam Rebeka ile kızları ve damatları Stüde Beyker otomobil ve kamyonları ajanı Mösyö Alber Vinterman ve Eskenazi Feryano Efendi tarafından" kaydı da bu satırların altına ilave edilmiş bulunuyordu.

Gariptir ki, ilanı okuyan Semiha'nın ilk düşüncesi ikinci damadın, mösyönün, bu münasebetle de büyük damadın üstünde yer almış bulunduğu keyfiyeti oldu. Sonra bu ölüm ilanı, telefondaki konuşmanın verememiş olduğu kati kanaati verdi.

Sapsarı ve bumburuşuk yüzüyle Rebeka'yı, sakil suratlı, saçları perişan, kıyafeti perişan, çıplak ve kirlice ayakları yün terlikli Roza'yı ve boyalı, yapmacıklı çehresi, fazla iti-

nalı kıyafetiyle Jozefin'i, sonra iki damadı, bütün çehresi çil içinde, kızıl saçlı, kızıl kaşlı ve beyaz kirpikli, tipik Yahudi suratlı Eskenazi ile miyop gözlüklerinin arkasından sert ve mağrur bakışlı, ilk iş olarak kaynatanın servetinin kabil olduğu kadar büyük bir kısmına oturduktan sonra sonsuz ikballer tahayyül eden Alber'i, lapa semizliğiyle küçük Jozef'e kadar cümlesini, zavallı adamın üzerine çullanmış, onu boğarlarken gördü. Mahzun bir tebessümle Necla'nın yüzüne bakarak, "Zavallı adam!" diye mırıldandı.

"Seni ilk önce ihtimal verdiğimden çok daha müteessir görüyorum."

"Evet."

Necla yavaşça, "Bu nalburu sevmiş olduğunu zannedemem" dedi.

"Hayır, sevmedim."

Bir sükût dakikası oldu.

"Vakıa büyük bir servet kaybediyorsun ama gençsin, güzelsin! Hayat denen şey bin bir imkânla doludur. Kendini ne diye yeise kaptırıyorsun?"

Semiha başını sallayarak, bu sözleri hiç duymamış gibi dedi ki: "Bu ansızın ölüm çok tuhaf. Hatta, ilanında bile bir tuhaflık var! Pek kısa bir hastalık deniyor. Hâlbuki ölüm gecesinin gününde benimle telefonda konuşmuştu ve sıhhati mükemmeldi. Gece ölüvermiş, şu hâlde neden ani bir ölüm denmeyerek pek kısa bir hastalık deniyor? Ben, biçare adamın lüzum hasebiyle yürütüldüğünden şüphe etmiyorum. Bu felakete de bana âşık olduğu, beni almaya kalktığı için uğratıldı! İşte ıstırabım bundan ileri geliyor."

Necla Hanım, "Bilmem ki!" dedi. Sonra, ilave etti: "İtiraf ederim, bende de şüphe hasıl olmadı değil. Fakat sağlam bir adam sessiz sadasız nasıl öldürülür?"

"Mesela zehirle öldürülür."

"Evet ama, kendisi gömülmüş, şu hâlde muayene edilmiş ve cesedinde şüpheli hiçbir şey görülmemiş!"

"Bu bir şey isbat etmez. Hangimizin ölüsü belediye tarafından yollanmış bir doktorun uzun uzun muayenesinden ve izninden sonra gömülüyor? Ölü fakirse fazla dikkate lüzum görülmez. Zenginse, matemli ailenin rahatsız edilmesi kabalık sayılır!"

Semiha, Necla'nın iki elini birden tutup yüzünü onun yüzüne yaklaştırdı ve yumuşak bir sesle, âdeta yalvararak, "Bana yardım etmeni senden rica ediyorum. Harekete geçmeden önce bazı şeyler bilmeye ihtiyacım var. Bilmeye muhtaç olduğum şeyleri de sen benden daha iyi öğrenebilirsin" dedi.

"Öğreneceğim şeyler nedir?"

"Pek çok şey yahut pek az bir şey. Ne zaman ve ne şekilde ölmüş? Ölüm iznini hangi doktor vermiş? Bunlar bir kere doğru şekilde öğrenilince arkası çorap söküğü gibi gelir."

"Eğer arkası varsa?"

"Var, buna artık mutlak şekilde kaniyim. Hatta eminim ki, sen de tamamen bu kanaattesin."

Necla Hanım tasdik makamında, belki gayriihtiyari başını sallamıştı. Beş dakika sonra da, arkadaşını odasında âdeta mahpus vaziyetinde bırakarak ve öğleye kadar mutlaka geleceğini vadederek ayrıldı.

XXXI

Hele İstanbul'dan gelenlerin, içinde yaşadıkları, dönüp dolaştıkları saha bakımından Ankara pek ufak bir yerdir, en

büyük meziyetlerinden biri de budur. Bir insan, görmek istediği adama orada hemen o gün, hiç zahmet çekmeden rastlar, hele hergün bir iki "velinimetle" karşılaşıp arzı ubudiyet ve teyidi sadakat ettikten sonra kendilerinden bir takım şeyler koparmak isteyen kimseler bunu zahmetsizce becerirler. Teyidi ubudiyet ve sadakat etmek ihtiyacında bulundukları kimseler müteaddit olsa bile bu işi yorgunluktan helak olmaksızın, şehrin içinde dört dönmeksizin kolayca başarırlar. Fakat Semiha namına bazı tahkikata girişmek, Jozef Tudela'nın ölümüne ait gizli tarafları anlamak işini deruhte ederek Ankara Palas'tan ayrılan Necla'nın öğrenilmesi arzu olunan her şeyi bu kadar çabuk öğrenip dönüşü, Ankara'da her şeyin -eğer olacaksa- pek çabuk olduğunu bilenleri dahi hayrete düşürecek bir keyfiyetti.

Çünkü Necla otele, Semiha'nın yanına, ayrılışından ancak bir saat sonra döndü ve fevkalade mühim malumat, hatta kati mahiyette malumat getirdi.

Bu malumata nazaran, Jozef Tudela ilan edildiği gibi birkaç gün evvel, Salı biterek Çarşamba gecesi başladıktan bir hayli müddet sonra, sabaha karşı uykusunda beyin damarının ani kopuşundan dolayı ölüvermemiş, fakat gece yarısından az sonra, uykusundan birdenbire şiddetli sancılar içinde uyanıp mükerrer istifraları müteakip can vermişti. Doktor da derhâl çağırılmayarak sabahın olması beklenmiş ve ancak o zaman -yani herhâlde yatak odası nizama sokulduktan, şüphe verecek her şey yok edildikten sonra- ailenin hususi doktoru olup her nabza göre şerbet vermekle maruf bulunan Neşet Lami Bey çağırılmış, yazacağı rapor ona dikte ettirilmişti.

Ölümün bu hakiki şeklini haber veren kimse mahkemelerde sürünmemek ve aileyi kendisine düşman etmemek

için ele verilmemesini yemin ettirerek şart koşmuş, zaten şahsi şahadetine hiç lüzum bulunmadığını ilave etmişti. Ölü mezardan çıkarılıp "otopsi" yapıldığı takdirde her şey kendiliğinden meydana çıkardı.

Semiha heyecanla, "Peki, bu malumatı veren kim?" diye sormuştu.

Necla gülümsemiş, "Tahmin edemeyeceğin biri" dedikten sonra bunun Rebeka'nın üvey kardeşi Ester olduğunu bildirmişti.

Üvey ablasının evinden eksik olmayan, sofrasında sık sık yiyip içtiği gibi mütemadiyen ağlayıp sızlayarak parasını da çeken Ester. Kız kardeşi tarafından Jozef Tudela'nın eski metresi Maryam'la vaziyetini yıllardan beri takiple vazifelendirilmiş olup bu münasebetin son bulmuş olduğunu bir münasip an seçerek vaktiyle Semiha'ya da pek manalı bir eda ile haber vermiş bulunan geçkin, saçları kömür karasına boyalı kadın.

Semiha onun yüzüne taktığı mütevazı ve muhabbetli kardeş maskesi arkasındaki hakiki çehresini, kıskançlık ve kin dolu çehresini birkaç kere farkedip âdeta korkmuş, ürpermişti. Bu kadın ablasını, onun saadetini, servetini, kendinden genç ve yakışıklı, hem de artık pek zengin kocasını, evlat, torun sahibi oluşunu, velhasıl her şeyini, her şeyini bütün ömrü boyu muhakkak ki, kıskanmış ve kendisinden gördüğü her lütuf bu kıskançlığı büsbütün şahlandırmış, alevlendirmiş olacaktı. Hemen her ailenin, hele sınıfını değiştirip yükselmiş olan her ailenin böyle bir Madam Ester'i bulunurdu.

Fakat bütün ömür boyu kıskandığı insanı nihayet kinlerinin korkunç selinde boğmak imkânını elde etmişken düşmanlara niçin saldırmıyor, başta kardeşi gelmek üzere

onların cümlesini yere sermek hazzını neden başkalarına bırakıyordu?

Semiha'nın bu sualine Necla, "Dedim ya, korkuyormuş. Yahut, kimbilir, sadece ihtiyar kadın suçlu çıkarsa ötekilerden eskisi gibi iyilikler görebilmek için kendisi perde arkasında kalmak, hissini harekete geçirmek istiyor!" demiş, sonra şu etraflı izahatı vermişti: "Ona otelden çıkıp meydana doğru ilerlediğim sırada, Divanı Muhasebat'ın önünde tesadüf ettim. Apartmana, seni görmeye gelişlerimde birkaç kere görüp konuşmuşken de kendisini tanıyamadım. O, arkamdan koşup geldi ve kendini tanıtıp içini boşalttı. Otelin önünden bilmem ne için geçerken, senin otomobille istasyondan geldiğini, içeri girdiğini görmüşmüş. 'Acaba telefon mu etsem, yoksa doğrudan doğruya girip mi görüşsem!' diye tereddüt ediyormuş. Ablasını ele verişini de hususi bir renge boyuyor. Güya vaktiyle Jozef Tudela kendisini severmiş de türlü tedbir ve tehditle ablası bu münasebete son vermişmiş. Nerede ise, 'hâlâ seviyordu, ablam bundan dolayı kendisini zehirledi!' diyecek!"

Semiha, Necla'nın sözlerini kesmeden dinlemişti, sonra, "Bu kadın iftira edemez mi?" dedi.

"Sen zaten onun şahadetine talip olmadan fethi meyt isteyeceksin!"

"Ya bundan hiçbir şey çıkmazsa? Doktorun ezbere rapor verdiğine hükmetmek güç."

Hakikaten güçtü, şu kadar ki, Semiha'nın bu Neşet Lami Bey hakkındaki hisleri de hiç müspet değildi. İstiklal apartmanında, yani Tudela ailesinin yanında yaşadığı sırada geçirdiği kısa bir hastalık sırasında bu doktor çağırılmış ve tabasbusu çok andıran müfrit, yapmacıklı, hülasa pek sevimsiz nezaketiyle genç kadının üzerinde pek fena bir

tesir hasıl etmişti. Diğer taraftan, nazarları pek nafiz, fazla nafizdi ve bu nafiz bakışları kendisinin hastalığına ait âraz-dan ziyade zengin nalburla aralarında bir münasebet bulunup bulunmadığı ve bu münasebetin kuvvet ve derecesi mevzuu üzerinde işlemişti. Eğer ölüm şiddetli bir istifradan sonra olduysa, bu istifra ile ortaya saçılan şeyleri Neşet Lami Bey görmemiş, sormamış mıydı? Ölümün vukuundan saatlerce sonra çağrılmış bulunmasına rağmen geç çağrılışını da hiç kaydetmeden beyin damarının çatlaması üzerine raporu yazıvermiş miydi?

Bu takdirde hareketi bir suç ortaklığı olmasa bile yine cezayı icap ettiren bir ihmal eseriydi...

Fakat bunun üzerinde kafa yormaya artık lüzum yoktu. Yolun burasına geldikten sonra tabii dönülecek değildi ve ak yahut kara, saç önlerine düşecekti. Ölü mezarında henüz taptaze yatıyordu. Otelden çıkmadan önce, telefon ederek, Semiha Ankara müddeiumumisini makamında aramış ve kendisinden, "Buyurun, öğle tatili hariç altıya kadar hep makamımdayım..." cevabını almıştı.

Adliye binası on dakikalık bir yol olmakla beraber geldiğini Tudelalara sezdirmemek lüzumu Semiha'yı otel kapısından Necla ile birlikte bir otomobile binip gitmeye sevk etmeliydi. Kapıda bir iki boş taksi de vardı. Fakat garip bir his, bir mücadele, bir meydan okuma ihtiyacı onu Karaoğlan çarşısından ağır ağır geçmeye, geçerken de kapısında Jozef Tudela'nın ismi eskisi gibi duran nalbur dükkânına uzun uzun bakmaya sevk etti.

Genç kadın kendisini yorgun da, hatta müteessir de hissetmiyordu. Sade yanakları ateş gibi yanıyordu ve kalbi şimdiden atmaya başlamıştı.

Müddeiumumi -genç, yakışıklı, parmaklarında yüzük

bulunmadığına göre belli ki bekâr bir adam- otopsi yapılması fikrini fazla münakaşalara girişmeden kabul edecekti. Sade, "Ne sıfatla alakadar oluyorsunuz?" demişti.

Semiha ilkönce, "Bir hafta evveline kadar bu ailenin Yenişehir'deki apartman dairelerinde pansiyonerdim" dedi. Sonra, bu kadarını bu derece alaka göstermek için kendisi de kâfi bir sebep saymayarak hakikati olduğu gibi anlatmayı lüzumlu, her bakımdan daha münasip bulacaktı.

XXXII

Madam Rebeka Tudela'nın dulluğunun artık bu dördüncü günüydü. Bu müddet esnasında yaşlı kadın geceleri erkenden odasına kapanmış ve sabahları gözleri kan çanağı hâlinde dışarı çıkmıştı: Gecelerini hep ağlamakla geçiriyor, demekti. Fakat gündüzleri yanında kızları, bazen damatlarıyla üvey hemşiresi bulunduğu hâlde başsağlığına gelmiş kimseleri kabul ederken gözlerinden tek damla yaş inmiyordu. Ve bu başsağlığına gelenlerin ardı arkası kesilmiyordu: Jozefin'in bir buçuk iki sene kadar evvelki düğününe toptan davet edilmemiş olmanın acısını, hiddet ve kinini Musevi mahallesi unutmuş demekti ki, genç ve ihtiyar, çocuk veya kız ne kadar Raşel'le, Rebeka, Moiz'le İzak varsa hepsi Yenişehir'e taşınıyordu.

Hatta en ihtiyarlar arasında henüz mahallesinden çıkmamış, Ankara devlet merkezi olduktan sonra âdeta yerden fışkırmış olan bu Yenişehir'i, bu hakikaten Yenişehri henüz hiç görmemiş olanlar da vardı.

Ve başsağlığına gelenler, dul zevcenin ölü gözleri kadar donuk ve cansız gözleri hep kupkuru kalırken bağırıp ağla-

mak ve ölünün emsalsiz meziyetlerini haykırıp diz döğmekte, genç ve ihtiyar, kadın ve erkek, birbirleriyle yarış ediyorlardı. Kudüs'ün ağlama duvarı Yenişehir'e, oturanlarının büyük çoğunluğunu Türkler teşkil eden bu apartmana gelmiş denebilirdi. O kadar ki, küçük Jozef'in mektebi de bu sırada tatil olduğu için, çocuğun sabahtan gece karanlığına kadar süren bu feryat ve figanlar ortasında yaşaması münasip görülmemiş ve kendisi eski Ankara'daki Yahudi mahallesine, Madam Ester'in evine yollanmıştı.

İki kız kardeş miras hakkında henüz tek söz söylemeye ve bunu kocalarıyla yalnız kaldıkları sırada da konuşmaya cesaret edemiyorlardı. Annelerinin hâline baktıkça kendilerine mesele henüz kati olarak halledilmemiş, babalarının mezarı ebedi bir şekilde kapanmamış gibi geliyordu. Hâlbuki hükümetle her şey yolunda gitmiş. Jozef Tudela tamamen tabii bir ölümle ölmüş bir insan şeklinde ve şerefli bir cenaze alayıyla mezarlığa götürülüp gömülmüştü. Hatta dul karısı bütün dul kadınlara, kocalarının matemini tutan dul kadınlara benzese, bu dul kadın saçını başını yola yola avaz avaz haykırıp ağlasa, evlatlar belki de korkmayacak, hiçbir endişeye düşmeyeceklerdi.

Fakat bu kadın hiç ağlamıyordu. Gözleri kıpkırmızı olmasına rağmen geceleri de odasından bir hıçkırık sesi gelmiyordu. Sade ihtiyarlamıştı. Altmış beşinde değil de, sekseninde, doksanında gibi bir şey olmuştu. Kendisini mezarlar, hayır cehennemler kusmuş gibi bir manzarası vardı. Fakat yetmişinde, sekseninde, doksanında gibi görünmesine rağmen gençlerden sağlam, hayır, demirlerden sağlamdı.

Dört günden beri kursağına bir lokma girmemek şartıyla ayakta duruyor, gidip geliyor, her işe karışıyor, her işi idare ediyordu.

Kızları biraz yemek yemesini, biraz uyumasını, hiç değilse yatağa girip uyumaya çalışmasını teklif edip duruyorlar, fakat belki de bu ısrarı bir sinir buhranının takip ederek, ihtiyar kadının bir gece kocasının beyin zarı patlamasından dolayı birdenbire ölmesiyle alakalı bazı şeyleri ağlaya ağlaya, uluya uluya haykırmasından korktukları için tekliflerine bir ısrar şekli vermeye cesaret etmiyorlardı.

Kızlar ve damatlar ancak bu ihtiyar kadının manzarasından dolayı emniyet hissedemiyor, endişe, korku içinde bulunuyorlardı.

Yoksa ölüm gecesinin sabahı da, ondan sonra da her şey pek mükemmel surette yürümüş, pek mükemmel surette geçmiş, ceset en mükellef bir cenaze alayı ile ve umumi bir saygı, umumi bir rikkat içinde toprağa götürülüp bırakılmıştı. Vakıa Neşet Lami Bey, Jozef Tudela'nın ağır şekilde hastalanmış bulunduğu bildirilerek çağrılışıyla onun gelip cesedi muayene edip ölümün en az üç saat evveline ait bulunduğunu söylemesi ortaya bir mesele, neticelerinin mühlik ve vahim olması mümkün bir mesele çıkarabilirdi. Lakin bu tehlike doktor Neşet Lami Bey'in zeki ve yerinde bir anlayışıyla halledilmiş ve bu zat ölümün anjin döpuvalrin isimli marazdan ve sabahın pek erken saatinde vukua geldiği hakkında rapor vererek, defne ait muameleler de bu rapora müsteniden yapılmış, pek mükellef bir cenaze alayı ile tabut mezarlığa götürülmüştü. Raporu istendiği şekilde verişinden ve kılı kırk yarmayışından dolayı Neşet Lami Bey'i dikkatsizlik ve ihmalle suçlandırmak ise tabii akla gelemezdi. Uğradığı kayıptan fevkalade bedbaht görünen bir ailenin fertlerinden ve hele kireç rengi yüzü, bakıp da görmeyen gözleriyle bir matem ve dehşet heykeline benzeyen büyüğünden herhangi bir şüphe nasıl duyulabilir, insanın vicdanı bu şüpheyi duyacak kadar nasıl siyah olabilirdi?

Allahın hikmetiyle toprak kendisine açılıverdiği sırada Jozef Tudela'nın ırkını ve dinini ret ve inkâr ederek Müslüman olmaya hazırlandığı da ailece tabii gizlendiği için havrada dualar birbirini takip etmiş, bütün cemaat bu dualarda hazır bulunmuş, sade Musevi değil, hem de Müslüman fakirlere sadakalar dağıtılmıştı. Karaoğlan çarşısındaki mağazanın kapısından dilenci akını hâlâ eksilmiyordu.

Dördücü günün sabahı Madam Rebeka ilk defa olarak istikbale temas edecek, apartman dairesinde oturmayacağını, Yahudi mahallesindeki evi tutmuş iki aileden birinin ne bahasına olursa olsun çıkartılması icap ettiğini, kendisinin büyük kızını ve ve kocasını alıp boşaltılacak kısma geçeceğini söylemişti. Roza ile Eskenazi ise kendilerini İstiklali Millî apartmanında aynı derecede hisseye sahip saydıkları ve Yenişehir'e pek alıştıkları için bu karara içlerinden hiddetlenmiş olabilirlerdi. Ancak itiraz edememiş, kalacaklarını, Musevi mahallesine dönmeyeceklerini söyleyememişlerdi.

Fakat Yenişehir'den bir an evvel, bir an evvel ayrılmak, uzaklaşmak hususundaki kararını bildiren Rebeka, apartman için uğursuz dememeye de itina ediyor ve iki küçük dairesi ellişer liraya kiralanan bir iradı kötülemekten çekinmek gerektiğini unutmuyor, bu vazifeyi ihmal etmiyordu.

XXXIII

Ölümün vuku buluşundan beş gün sonra, bir Cuma günüydü. İkindi vakti, cemaat hahamı gizleyemediği bir telaş içinde İstiklali Millî apartmanının merdivenlerini âdeta dörder dörder çıkarak 5 numaralı dairenin zilini çaldı. O sırada ve her nasılsa bir misafir yoktu, Madam Rebeka iki kızı ve az

evvel mağazada biraz rahatsızlanarak gelmiş olan büyük damadı Eskenazi ile birlikte salonda bulunuyordu. Haham kapıyı acı acı çalmıştı. Açmak üzere derhâl çıkan Roza ile birlikte içeri girdi ve herhangi bir mukaddime yapamayacak kadar heyecanlı, gençlerin odadan çıkmalarını, Madam Rebeka ile başbaşa konuşması icap ettiğini bildirdi.

Yaşlı kadın başını çevirdi ve birer cam penceresine benzeyen, o kadar boşalıp manasızlaşıveren gözlerle iki kızına ve damadına baktı.

Çıkmalarını kendilerine fersiz ve ebediyen kızarmış kalacağa benzeyen gözlerinin bu bakışıyla emretmişti.

Şu kadar ki, onlar razı olmayabilirler, annelerini yalnız bırakmamayı daha münasip bularak, kalmak için ısrar edebilirlerdi.

Böyle yapmaları belki daha münasipti de.

Fakat haham arzusunu izhar eder etmez hemen kalkmışlar, çıkmak, ayrılmak üzere kapıya bile varmışlardı.

Çıktıktan sonra da kapıdan dinlememekle, hiçbir şey bilmiyor kalmayı tercih etmekle beraber kulakları kirişte beklediler. Odada fısıltı hâlinde konuşuyorlardı. Fakat birdenbire bir kahkaha yükseldi. Ancak bunun bir kahkaha olduğu muhakkak mıydı? Bir hıçkırığa, bir ulumaya da benzemiyor değildi.

Bir çığlığa dahi benziyordu. Ve bir müddet devam ettikten sonra birdenbire kesildi. Haham bir dakika sonra odadan çıktı. Yüzünde aynı perişan ifade vardı.

İki genç kadınla erkek kendisini kapıya kadar götürmekle beraber hiçbir şey sormamayı muvafık buldular. Haham da konuşmuyor, bir şey söylemeden ayrılıp gideceğe benziyordu. Bununla beraber tam kapıyı açıp çıkacağı sırada durdu, "Annenizi yalnız bırakmayın, bir kaza olmasın" dedi.

Fakat onlar bu tavsiye ile fazla hiçbir şey öğrenmiş değillerdi. Al gömleğin bir tarafından çıkmış olduğunu tamamen anlamışlardı. Odaya girdikleri zaman analarını pencerenin önündeki koltuğa oturmuş, pencereden sokağı dikkatle seyrediyor buldular.

Madam Rebeka tenha sokağı ve karşıdaki arsayı o derecede dikkatle seyre dalmıştı ki, odaya girenlere başını çevirip bakmadı.

Yarım saat hiçbiriyle konuşmaksızın, hatta onların odaya girmiş ve birer yere oturmuş bulunduklarını fark etmeksizin pencereden dışarıya bakmakta devam etti.

Sade arada bir, bütün vücudunun ani bir ürperme ile sarsıldığını, bazen de yüzünde tekallüsler olduğunu ötekiler farkediyorlardı.

Roza'nın kocası bir müddet sonra odadan ayrıldı ve iki kız kardeş, kapının iki tarafındaki iskemlelerde, kendileri de hareketsiz ve sabit, annelerine yaklaşmaya cüret etmeyerek, belki bunu hem de istemeyerek, kaldılar.

Sonra birden, havanın artık kararmaya başladığı sırada, apartman kapısının zili pek acı ve sert bir şekilde çalındı ve bir saniye geçmeden kapının arasından büyük damadın sakil çehresi heyecandan büsbütün sakilleşmiş bir hâlde göründü: "Anne, iki polis efendi geldi. Sizi göreceklermiş."

Fakat sivil elbiseli olan bu iki polis efendi teşrifat ve merasim taraflısı bulunmadıklarından damadı geri çekerek kapıda göründüler, sonra yüzlerinde sert ve mağrur bir ifade ile ve belirsiz bir selam vererek içeri girdiler.

Sivil polislerin odaya girmeleri üzerine de Madam Rebeka artık sokağı seyretmekten vazgeçti. Başını çevirip gelenleri süzdü. Sakin ve âdeta rahat bir sesle, "Ölü tekrar mezara konuldu, değil mi?" diye sordu.

Polislerden genç olanı, "Malumat almışsınız, görüyorum. İstihbaratınız mükemmel!" sözlerini alaylı bir eda ile söyledi ve sonra ilave etti: "Evet, fethi meyt yapıldı, rapor hazırlandı ve ölü tekrar mezarına kondu."

"Kocanız" demiyordu. Artık bu kadına karşı bu kelime kullanılamazdı. Madam Rebeka ayağa kalkmış, hiç sendelemeden, dimdik duruyordu.

Yeniden sordu: "Beni almaya geldiniz, değil mi?"

"Evet madam..."

Bunun üzerine yaşlı kadın, "Tabii hapishaneye götüreceksiniz! Hazırım" dedi.

İki polisten daha yaşlı olanı, sert hatlı ve sert ifadeli yüzünden ihtimal verilmeyecek, hayret ettirecek kadar tatlı ve yumuşak bir sesle, "Ne münasebet madam? Sadece kocanızın ölümü hakkında sizin ve ailenizin öteki azalarının birer birer malumatlarına müracaat edilecek" dedi.

Rebeka Tudela hep ayakta ve hep dimdikti. Bir saniye gözlerini odanın duvarlarında dolaştırdı. Duvarlarda ancak bir iki fotoğraf ve bu meyanda Jozef Tudela'nın kalın çerçeve içinde büyük bir fotoğrafı vardı. Rebeka kocasının resmine belki pek derin, fakat pek süratli bir nazar attı. Sonra, sanki pek üşümüş gibi, omuzlarından sarkan siyah şalı büyük bir itina ile kuru göğsünün üzerinde yine kavuşturdu.

"Aileden, çocuklarımla kocalarından hiçbirinin ifadelerini almaya lüzum yok. Her şeyi ben yaptım ve hiçbir şeyi gizleyecek değilim: Bütün mesuliyeti kabul ediyorum" dedi.

İki kızı bakıştılar ve pek ağır bir yükten kurtulmuş olmak sevincini duydular. Aynı zamanda katilin öldürdüğü insanın mirasını yemeyeceğini vaktiyle bilmem ne münasebetle öğrenmiş olan Jozefin'in zihninde bu bilgi canlandı, fakat bir sevinç şeklini almamakla beraber bir daha silinip gitmedi.

Madam Rebeka Tudela iki adım daha atmış, iki polisin artık aralarına girmişti. Roza ile Jozefin bunun üzerine sanki demirden bir kapının yaşlı kadınla dünya arasında kapanıp kilitlendiğini, bunun korkunç gürültüsünü duydular ve birden azim bir merhamet içinde sarsılarak analarına, kendisini belki darağacına kadar götürecek bir yola ilk adımını atmış bulunan analarına koşarak, onu kucaklamak istediler.

Fakat, Rebeka, öldürmüş olan elleriyle iki kızının yüzünü okşamakla beraber kendisine sarılmalarına nedense müsaade etmedi.

XXXIV

Rebeka Tudela ilk istintakı sırasında hiçbir şeyi inkâr etmemiş, hiçbir tevil yoluna da sapmayarak kocasını zehirlemeyi kendinin düşünmüş olduğunu ve zavallının geceleri yatağına yattıktan sonra içmek mutadında bulunduğu ıhlamura süblime karıştırarak onu zehirlediğini anlatmıştı. Bu cihetle, evrak mahkemeye intikal ettikten sonra hükmün verilmesi için belki bir celsenin kâfi geleceği düşünülüyordu.

Tamamıyla taammüde dayanan bir hareket karşısında bulunulduğundan adliyenin şüphesi yoktu. Yani cezanın da idam olması icap ederdi. Fakat kadınların idam edilmeleri pek nadir bir keyfiyetti. Diğer taraftan, yaşlı kadının otuz küsur yıllık evinin barkının yıkılmak üzere bulunduğu düşüncesiyle çılgına dönerek, bu cinayeti işlemiş olması hafifletici bir sebep teşkil etmiyor değildi. Sonra da, yaşının altmışı bulmuş, hatta geçmiş olduğu elbette ki göz önünde tutulurdu. Herhâlde Rebeka'nın kellesini kurtaracağı muhakkaktı.

Aynı derecede muhakkak olan şey, pek ağır bir hüküm yiyeceği, yiyeceği cezayı bitirip hapishaneden çıkmasına insanlar arasına dönmesine artık ömrünün vefa etmeyeceğiydi.

Bununla beraber, kader, Rebeka Tudela'nın işlediği cinayetin hesabını bir kere de mahkeme huzurunda ve bütün Ankara önünde vermesine imkân bırakmadı ve koca katili kadın belki hüküm yiyeceği günün gecesinde, saat ikiye doğru, kalp sektesinden ve kocasının içine zehir katılmış ıhlamuru içerek kusa kusa ölüşünün tam haftasında öldü. Aynı gün ve aynı saatte öldü.

Rebeka'nın kalbi öteden beri zayıf olduğu ve son zamanlardaki üzüntülerden, kederlerden dolayı bu hastalık artmış bulunduğu cihetle ölümünde de gayritabii hiçbir şey yoktu. Şu kadar ki, çok metin bir kadın olduğu için kendisi hastalığını daima gizlemiş, hâlinden en yakınlarına bile şikâyet etmemiş, Jozef Tudela'nın hem de alil bir zevceye hiç tahammül etmeyeceğini hesap ederek böyle hareket etmişti. Bu sebeple, hele ölüm gün ve saatinin de cinayetin işleniş gün ve saatinin tesadüfen aynı oluşu üzerine, herkes bu ölümde Allahın adaletinin tecellisine hükmetti, bu tecellinin tezliğinden de ayrıca ibret aldı...

Rumeli Hisarı 1949 - Kandilli 1951

Nahid Sırrı Örik, *Gece Olmadan!*'da, 1920'lerin Ankarası'ndaki bir pansiyona yolu düşen kadın ve erkeklerin arzu dolu hayatlarını anlatıyor bu defa. Evlilik dışı ilişkiler, aşklar, aldatma ve aldatılma üzerinden anlattığı insan hikâyelerindeki sahicilik, hemen yanı başınızda yaşanıyormuşçasına güçlü bir etki uyandırıyor. *Kıskanmak*'ın yazarı, bu romanında da insan ruhunun derinliklerine inerek, arzuların karanlık dünyasındaki gezintisine devam ediyor...

"Çünkü, dediğimiz gibi, o tarihlerde Ankara hakikaten kadınsızdı. Kocalarıyla beraber İstanbul'dan gelmiş olup sayıları asla kabarık bulunmayan İstanbul hanımlarının maceraya düşkünleri de günahkârlığa cesaret edemiyor, şehrin ufaklığından korkuyorlardı: Evde unutulmuş bir şeyi almak üzere kocalarının her an bastırıvereceklerini, kendilerini evde bulmamaları yahut soyunup dökünmüş erkek misafirleriyle bulmaları ihtimalini hesap ediyorlar ve iştihalarını İstanbul yazlarına, aylarca sürdürdükleri hava tebdili zamanlarına bırakıyorlardı. Ankara yerlilerinin teşkil ettikleri âlemle İstanbul'dan gelmiş bekârlar arasında ise bir demir perde vardı. Kendilerine en hafif tabirle, hafif meşrep tabir olunup bu işin ticaretiyle meşgul olan kadınlara gelince, onlar da ihtiyaca göre pek az, bu itibarla da yanlarına yaklaşılamayacak derecede pahalıydılar."

0708498
ABO

